

משרד

מדינת ישראל

משרדי הממשלה

משרד התקשורת

תכנית טק ארטיסטים

אשכולין וא'הוד

תכנית פיתוח לאזור

שנים 86-1983

קב

שם תיק: תכנית אב להתיישבות לשומרון וליהודה -
תכנית פיתוח לאזור לשנים 86-1983

מזהה פיו: א-1/4154

מזהה פריט: 0013y8n

כתובת: 3-312-9-4-7

תאריך הדפסה: 30/08/2017

מחלקה

מס' תיק מקורי

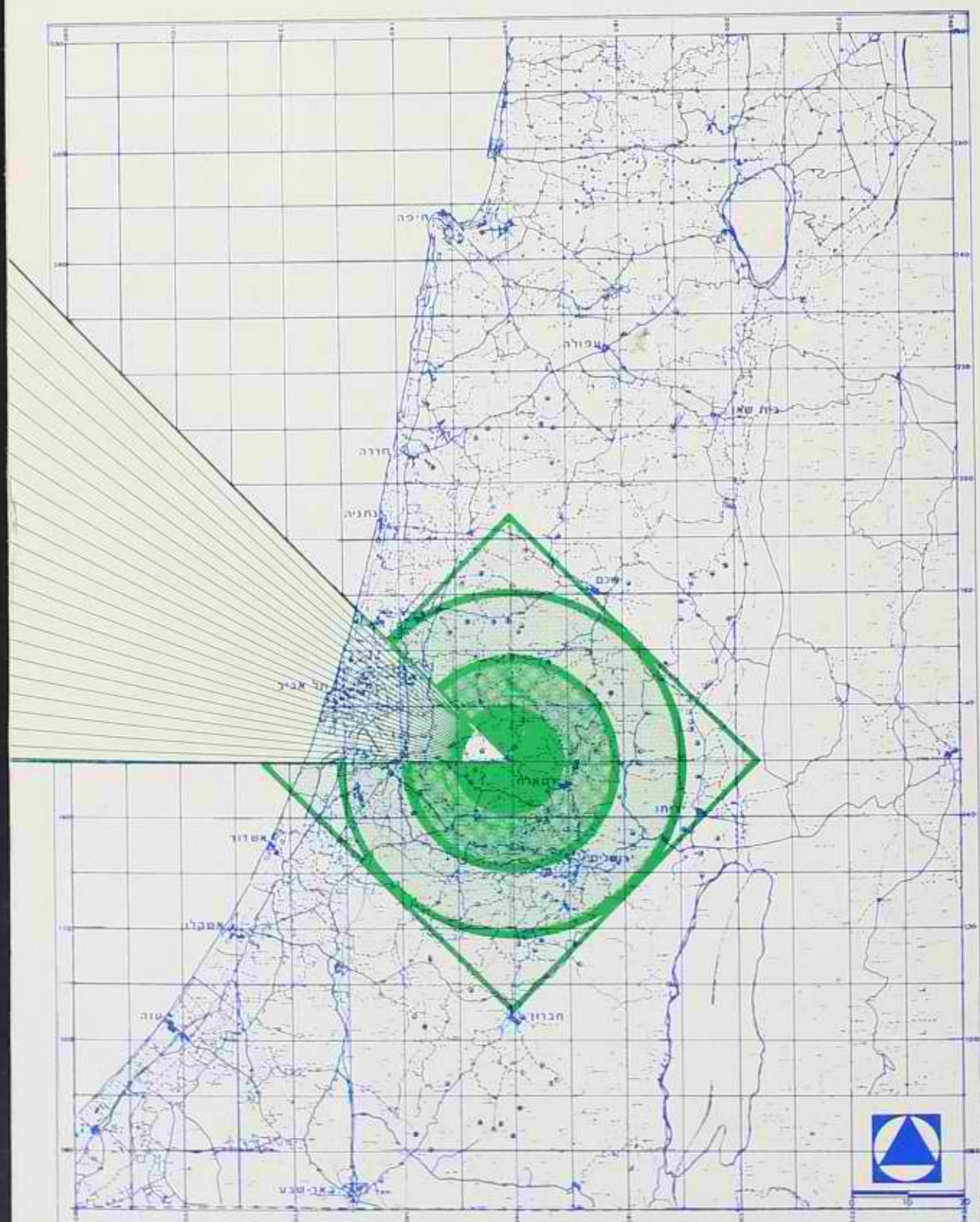
מדינת ישראל
משרד החקלאות

ההסתדרות הציונית העולמית
החטיבה להתישבות

תכנית אב להתישבות לשומרון וליהודה

תכנית פיתוח לאיזור לשנים 1983-86

ניסן תשמ"ג

ההסתדרות הציונית העולמית
החטיבה להתישבות

מדינת ישראל
משרד החקלאות

תכנית אב להתישבות לשומרון וליהודה

תכנית כיתוח לאיזור לשנים 1983-86

ניסן תשמ"ג

עבודה זו נעשתה

בהנחיית ד"ר חיים צבן, יו"ר ועדות ההיגוי לתכניות המתאר למועצות האיזוריות בשומרון וביהודה.

על ידי הצוות לתכנון שומרון ויהודה של החטיבה להתישבות, ההסתדרות הציונית העולמית

אדריכל, ראש הצוות	יוסי נעים
גיאוגרפית, מרכזת	יעל סלמון
מתכנן פיזי	נתן סאס
כלכלן	מיכאל לוי
מהנדס	עמנואל קאופשטיין
גיאוגרף	יעחק ישראלי
מתכנן איזורי	רזיאל ממוט
גרפיקה ושרטוט	אנג'לינה שדלז'

פתח דבר

מאת:

מתתיהו דרובלס

ראש החטיבה להתישבות

מיכאל דקל

סגן שר החקלאות

סגן שר החקלאות

גיבוש תכנית אב בדמותה של תכנית פיתוח לשומרון וליהודה בשנים 1983-1986, והצגתה בפני ממשלת ישראל וההסתדרות הציונית. הם שלב חשוב לקראת הגדרת מטרות ויעדי ביניים, וקביעת האמצעים והכלים של מפעל ההתיישבות בשומרון וביהודה לתקופה 1982-1987.

ההתיישבות היהודית בשומרון וביהודה, המפעל הציוני של ביסוס הבעלות על חלקי המולדת, עברה שלבים. בוחנת תהליכים, ומשתנה בהתאם לתנאים.

בשנת תשל"ז, עם עליית הליכוד לשלטון, חל שינוי מכריע בדבר מימוש הזכות להתיישבות יהודית בכל חלקי ארץ ישראל. למעשה בוטלה התפיסה של זכות מוצהרת גרידא, שאין לממשנה בגלל בעיות פוליטיות ואחרות, והחלה מיושמת התפיסה המדינית. המדישה את המרכיב של הזכות המעשית: זכות העם היהודי להתישב במולדתו ההסטורית בכל חלקיה - זכות אשר ישומה מהווה נדבך מכריע בתפיסה המדינית ומרכיב בעל חשיבות עליונה בתחום הבטחון הלאומי.

משנת תשל"ז בוטל ה"איסור" אשר הנחה את מדיניות ממשלת המערך, בדבר מימוש זכותם של היהודים להתישב בשומרון וביהודה. מדיניות זו של איסור היתה עקבית לאורך התקופה 77-1967, למעט ההתיישבות בבקעת הירדן, בגוש עציון ובקריה ארבע, המעש ההתיישבותי משנה זו ואילך בא להצהיר שההתיישבות היא פועל יוצא של מדיניות ברורה של ממשלת ישראל, וחידלה להיות פעולה מחתרית. הצהרה זו מכוונת לגורמים בין לאומיים, לגורמים פנים מסלגתיים ולאזרחי ה-מדינה. כהצגת אתגר לאומי וחלוצי של שנות השמונים.

אמות המידה שהכתיבו קביעת אתרי התיישבות בתחילת תנופת העשייה היו פריסה ובטחון. ישובים מוקמו על צירי דרכים, על נקודות החולשות על שטחים נרחבים ובאזורים בעלי משמעות של מניעת הפרעות לפעילות בטחונית תקינה, בנוסף לשיקולים אלה נבחרו אתרים, אשר שמוותיהם רקומים במסכת תולדות ישראל, והמבטאים הקשר שבין העם היהודי לארצו, כגון בית אל, שילה, אלון מורה, בית חורון ועוד.

העשייה בשנים 1977-1981 מאופינת בנמרצותה, בדחיפותה בהתאם לצרכים וליעדים מידיים של המערכת המדינית. ללא תכנית מקיפה ומוכרת לטווח הארוך, וללא יעדי ביניים, הנגזרים מתכנית זו, משנת 1981 מתווספת מגמה למגמות הפריסה והבטחון: ישוב אוכלוסיה יהודית גדולה בפרקי זמן קצרים ובחסכון בתשומות לאומיות.

תכנית האב להתיישבות בשומרון וביהודה לשנת 2010, ותכנית הפיתוח לשנים 1983-1986, אשר עובדו ע"י הצוות לתכנון שומרון ויהודה של ההסתדרות הציונית, ואשר משרד החקלאות סמך ידו עליהן, מהווה את המסגרת הרעיונית המגדירה את המטרות, יעדי הביניים והאמצעים הרלוונטיים להשגתם, בהתאם למגמות האיכלוס, הפריסה והחשיבות ההתיישבותית.

יישוב מאת אלף יהודים בשומרון וביהודה עד 1986, כולל מערכות השרותים, התעסוקה והתשתיות לאוכלוסיה זו, הינו היעד המרכזי לתקופת העשייה 1983-1986; יעד המהווה נקודת מוצא להאצת הפעילות ההתיישבותית מעבר לתקופת הפיתוח.

ההתיישבות בעקרה, עוד מן התקופה הטרם-מדינית, מאופינת בכך שהיא התיישבות מוסדית, דהיינו: התיישבות היוזמה, מתקצבת ומנוהלת על כל המרכיבים הכלכליים והחברתיים ע"י המוסדות ה-לאומיים.

המאפיין את תהליך ההתיישבות בתקופה הטרם-מדינית, ובעקר בתקופת העצמאות, הוא יצירה ממוסדת של ישוב הארץ. מיסוד זה התבטא בכך שהמדינה תקצבה ודאגה לכל המרכיבים הפיזיים, הכלכליים והחברתיים הקשורים בהתיישבות, בשומרון וביהודה, בשל ההגבלות התקציביות, המתבטאות בחוסר משאבים, וההגבלות המדיניות, המתבטאות בחוסר זמן, נוצר צורך באמצעים נוספים, לא מקובלים עד היום, הפתרון המוצע והמיושם כיום בשטח הוא מתן אפשרות לגורמים ציבוריים-מסחריים, ליוזמים פרטיים ואחרים להשתלב, תחת פיקוח, כמעש ההתיישבותי: ה"תושבה" - ישוב בסדר גודל של 500 עד 2500 יחידות דיור, הכולל את כל מרכיבי התשתית והשרותים הרלוונטיים לאוכלוסיתו, הינה צורת ההתיישבות אשר אתה מסוגלת להתמודד היוזמה הפרטית במשאבים ובכליה.

העבודה שלהלן מציגה השילוב בין כל כוחות ההתיישבות היתאמים לעידן העשייה העכשווי: הה-תיישבות הממוסדת, זו היוזמה ע"י ההסתדרות הציונית, וזו היוזמה ע"י משרד הבינוי והשיכון, וההתיישבות הפתוחה, הבלתי ממוסדת.

תכנית זו, המבטאת הלכה למעשה את מדיניות ההתיישבות של משרד החקלאות, מוצעת כמסגרת להתוות מדיניות הממשלה לישוב שומרון וביהודה.

ראש החטיבה להתישבות

במשך עשרות שנים היו אדמות יהודה ושומרון שומות, ורובן היו סגורות בפני התישבות יהודית: בשנים 1967-1977 הוקמו באזור זה רק 10 ישובים שאוכלוסייתם הגיע ב-1977 ל-3,000 נפש.

מצב זה שרר עם הכנסי לכהונתי כראש המחלקה להתישבות וראש החטיבה להתישבות, לפני כ-5 שנים, ומייד ניגשתי להכנת תכנית-אב ראשונית לפתוח התישבות ביהודה ושומרון. תכנית זו הציעה להקים בתוך 5 שנים 60 ישובים חדשים, כפריים ועירוניים, אשר תוכננו לאכלס לטווח הארוך 120 אלף יהודים במספר גושי ההתישבות.

ביצוע התכנית לפריסת 60 הישובים החדשים, אשר פתח את העידן הממוסד והמאורגן של ההתישבות ביהודה ושומרון, הושלם בשנת 1981, כאשר ב-70 ישובים ביהודה ושומרון היו 20,000 מתישבים. כן הוקמה מערכת תשתית, שירותים ותעסוקה המסוגלת לשרת אוכלוסייה גדולה פי 3 לפחות.

אי לכך הטלתי אז על צוות התכנון המקצועי של החטיבה להתישבות להגיש תכנית-המשך מפורטת יותר שתציע דרכים ואמצעים להשלמת פריסת האוכלוסייה בישובים שהוקמו, ולהגיע בהקדם מ-20 אלף מתישבים ל-100 אלף, תוך הקמתם של מספר ישובים נוספים באזורים ובגושים בהם ההתישבות היהודית עדיין דלילה.

תכנית זו, שהגשנו ב-חשון תשמ"ב (נובמבר 1981), הורחבה ע"י צוות התכנון של החטיבה להתישבות לאור נתונים נוספים שנאספו בינתיים, והיא מוגשת כאן במשותף עם משרד החקלאות, וזאת כדי להבטיח אחידות בתכנית-האב המורחבת.

כמו בעבר, בתכנון האזורי של חבל לכיש, רמת הגולן, הגליל ובקעת-הירדן, משלבת גם תכנית זו את כל המרכיבים הבונים תכנית פיתוח איזורית ביהודה ושומרון, והיא עוסקת במרחב הכפרי וה-עירוני כאחד.

מזה זמן רב פונות אלפי משפחות המבקשות לבנות מכספן את בתיהן ביהודה ושומרון, ומכאן רעיון הקצאת המשאבים לפי מעגלי הביקוש המונח בבסיס התכנית: ככל שהביקוש לאזור מסויים גדול יותר - ההשקעה הציבורית שם תהיה קטנה יותר, ולהיפך: - באזורים חיוניים, קשים ומרוחקים יותר, בהם הביקוש איננו כה גדול, תהיה ההשקעה ציבורית גדולה יותר. לפיכך מוצע להרחיב את התשתית היסודית שהקמנו לעבר האזורים שהם עדיין בלתי מפותחים יחסית, בכל הנוגע לכבישים, חשמל מים. שכן ככל שמתפתחת תשתית באזורים נוספים, כך גובר שם הביקוש להתישבות, וניתן להרחיב את תחום האזורים בהם היוזמה הפרטית משקיעה מכספיה, בעוד שהמשאבים הציבוריים יועברו לאזורים קשים ומרוחקים יותר.

ביסוד התכנית מונחת השאיפה לישוב בתוך 30 שנה למעלה ממליון יהודים, כולל עלייה מהתפוצות - באזור ירושלים רבתי ובאזורי שומרון, יהודה ובקעת-הירדן. מתוך תכנית ארוכת טווח זו גזרנו את התכנית ל-3 השנים הקרובות. בתקופה זו השאיפה היא להגיע ל-100 אלף יהודים ביהודה ושומרון.

כפי שהצלחנו להגשים את התכנית הבסיסית של פריסת הישובים אשר הגשנו בשנת 1978, אין לי ספק שבאמצעות ריכוז המאמצים והמשאבים, ניתן יהיה להגשים את התכנית המורחבת לפריסת האוכלוסייה שלהלן, הן בשנים הקרובות, והן ב-30 השנים הבאות.

מתתיהו דרובלס

"עוד אבנך ונבניה בתולדות ישראל..." עוד תטעי כרמים

בהרי שומרון. נטעו בוטנים והללו"

ירמיהו ל"א, 4-5

הכרת תודה

הצוות לתכנון שומרון ויהודה מכיר בזאת תודה למתתיהו דרובלס, ראש החטיבה להתישבות ב-הסתדרות הציונית ולמיכאל דקל, סגן שר החקלאות, על שיצרו את ההקשר הרעיוני לעבודה זו ונתנו לה גושפנקא, לחיים צבן, יו"ר ועדות ההיגוי, שהדריך אותנו, התלבט אתנו ותמך בנו, בעקר ברגעים של מבוכה, ולחטיבת ההתישבות, שהוותה אכסניה לעבודה זו, וליהודה דקל, מנכ"ל"ה.

כמו כן:

לא"מ דן סתו (סרי), רמ"ח תכנון תשתית ביל"ל - משרד הבטחון,
אשר תרם, ועדיין תורם בנדיבות מרעיונותיו, בדרך חשיבתו ובעבודתו.
לדיאנה וולקוב - משרד הבינוי והשיכון
לשמעון פרנהנג - מע"ץ
לרפי בן כש"ט - מוא"ז מטה בנימין
ליוזם בן-מאיר (פיצ'י) - מוא"ז עציון
לאברהם שבות - מוא"ז שומרון
לאורי אריאל - אמנה
לרפי שלזינגר - החטיבה להתישבות
על שיתוף הפעולה המקצועי ההדוק שהיה והינו מעבר למקובל.

הכרת תודתנו נתונה לרשומים להלן, שתמכו בעבודתנו לאורך כל הדרך בעצה ובבקורת, בהסכמה ובהסתייגות, בויכוח וברעיונות, מתוך פתיחות ענין ואורך רוח:
פרופ' רענן ויץ, ראש המחלקה להתישבות
י. פרידמן, י. הוכמן, י. עפר, א. גיסין, א. מאיר (פיפקה), א. אלקלעי, ג. ויתקון, א. לפידות, מ. שנאן,
ג. קריין, ג. בן אליעזר, א. רקובר, ג. מרקובסקי, ח. וייס, פ. כהנא, ג. נבו, א. שמחה, ד. סלומניקה,
ז. בן-יוסף
החטיבה להתישבות, ההסתדרות הציונית העולמית.

פרופ' שמולץ - לשכה מרכזית לסטטיסטיקה
ש. אריאב - המנותא, ש. נדן, ה. אדלברג, ח. לוי - קק"ל.
ז. ברקאי, י. מרגלית, ד. יצחקי, ש. הורביץ, ס. אלדור, ש. כהן, ב. דביר, צ. אפרתי - משרד הבינוי והשיכון
י. רק, ב.צ. קריגר, מ. שוהמי - מע"ץ
א. עטיה, ד. ברודר - משרד המסחר והתעשייה
ד. ענבר, ר. ירון - משרד החינוך והתרבות
מ. שמיר, י. נהרי - מינהל מקרקעי ישראל
ש. פוטרילס - הרשות לתכנון, א. זייף, א. נור - משרד החקלאות
אל"מ ד. לכנה - סגן ראש המינהל האזרחי
ש. עמר, ע. וסרטייל, ש. מוסקוביץ - לשכת התכנון, מפקדת איו"ש
סא"ל ע. אפרתי - רע"ן נכר"מ, א. שדות - קמ"ט ש. טבע, י. מגן, קמ"ט ארכאולוגיה,
י. ארצי - קמ"ט חקלאות, צ. סער - רע"ו פו"ש,
קולקר קולקר אפשטיין אריכלים,
ד. יוגב, ג. מינצקר, י. שבת, ש. לוי, ז. גולני - תה"ל
צוותי תכנון המועצות האזוריות שומרון, מטה בנימין, עציון, דרום הר חברון
צוותי תכנון לבקעת הירדן ולגוש ריחן

לראשי המועצות האזוריות והמקומיות
בני קעובר, פנחס ולרשטיין, שילה גל, רון שכנר, ישראל נריבו, יעקב פייטלסון, התודה על הכרתם בחשיבות העשייה התכנונית ועמידתם האיתנה עם התכנית ומאחוריה.

תוכן העבודה

מבוא

7

עיקרי העבודה

9

פרק א: תכנית אב לשנת 2010

1.0 רקע

15	1.1 מטרת התכנית
15	1.2 עקרונות התכנית
15	1.3 מאפיינים פיזיים
16	1.4 מאפיינים דמוגרפיים
16	1.4.1 מגזר יהודי
17	1.4.2 מגזר ערבי
	2.0 תכנית ההתישבות
19	2.1 גישת התכנון
19	2.1.1 כללי
19	2.1.2 איזורים לפי מעגלי ביקוש
20	2.1.3 קביעת חיוניות העשייה
21	2.1.4 איזורים בעלי חשיבות התישבותית
23	2.1.5 כלי התישבות

25 מפה מס' 1: איזורי ביקוש וחשיבות התישבותית

27	2.2 תפרוסת הכבישים והישובים בשנת 2010
27	2.2.1 כבישים
29	2.2.2 פריסת ישובים
33	2.2.3 ירושלים ומשקלה במרחב השפעתה

35 מפה מס' 2: התישבות יהודית לשנת 2010 פריסה רעיונית לשנת 2010

37	2.3 תעסוקה-תכנית רעיונית לשנת 2010
37	2.3.1 מטרת התכנית
37	2.3.2 עקרונות ויעדים
38	2.4 איזורי תעשייה-תכנית אב לשנת 2010
38	2.4.1 כללי
38	2.4.2 מטרת התכנית
38	2.4.3 עקרונות התכנית
38	2.4.4 פריסת איזורי תעשייה
42	2.5 תכנית אב לתיירות בשומרון וביהודה
42	2.5.1 מטרות
42	2.5.2 עקרונות
43	2.6 תשתיות
43	2.6.1 מערכות חשמל מים ביוב ותקשורת
43	2.6.2 חשמל
46	2.6.3 מים
52	2.6.4 ביוב
54	2.6.5 תקשורת
56	2.7 ישראל, ערבים - זה וזה

פרק ב: תכנית פיתוח לשנת 86-1983

	1.0 תכנית פיתוח רעיונית	
61	1.1 מטרת תכנית הפיתוח	
61	1.2 יעדי תכנית הפיתוח ועקרונותיו	
61	1.3 ניתוח המצאי	
62	1.4 התשומות הדרושות להשגת היעדים	
62	1.4.1 כללי	
63	1.4.2 הערכת התשומות העקרויות	
	2.0 תכנית פיתוח כבישים לשנים 86-1983	
65	2.1 מטרת התכנית	
65	2.2 כללי	
65	2.3 התכנית	
66	2.3.1 קריטריונים ביצוע	
69	מפה מס' 3: תכנית פיתוח כבישים לשנת 1986	
	3.0 תכנית פיתוח ישובים חדשים ויחידות-דיוור	
71	3.1 מטרת התכנית	
71	3.2 מצאי	
73	3.3 כללי	
73	3.4 הערכת התשומות	
73	3.5 עקרונות התכנית ויעדיה	
74	3.6 פעולות המתחייבות לצורך השגת מטרת התכנית	
74	3.7 התכנית	
	3.8 הערכת התשומות הכלליות להקמת ישובים ולתוספת יח"ד, והיחס בין השקעות לאומיות והשקעות פרטיות	
82	3.8.1 חישוב התשומות	
82	3.8.2 עלות לתשתיות	
82	3.8.3 חישוב השקעות הלאומיות	
83	מפה מס' 4: תכנית פיתוח התיישבות לשנת 1986	
93	(לפי איזורי ביקוש וחשיבות התיישבותיות)	
95	מפה מס' 5: איזורי סיוע	
	4.0 תכנית פיתוח תעסוקה	
97	4.1 מטרת התכנית	
97	4.2 כללי	
98	4.3 עקרונות התכנית ויעדיה	
98	4.4 התפלגות המועסקים	
102	4.5 הערכת ההשקעות במקומות התעסוקה	
105	4.6 תכנית פיתוח שטחי תעשייה לשנים 86-1983	
105	4.6.1 מטרת התכנית	
105	4.6.2 יעדים ועקרונות	
105	4.6.3 עיקרי התכנית	
111	4.7 תכנית פיתוח תיירות בשומרון וביהודה	
111	4.7.1 מטרה	
111	4.7.2 יעדים לפיתוח	
111	4.7.3 התכנית	

	5.0	מקרקעין
113	5.1	תכנית רכישת מקרקעין לשנים 86-1983
113	5.1.1	מטרות התכנית
113	5.1.2	עקרונות התכנית
113	5.1.3	התכנית
120	5.1.4	הערכת עלות
120	5.1.5	סיכום
121	5.2	שמירת מקרקעין
121	5.2.1	מטרת התכנית
121	5.2.2	כללי
121	5.2.3	יעור
123	5.2.4	מרעה
124	5.2.5	פארקים
125	5.2.6	אחריות ביצוע
125	5.2.7	שמירת קרקעות לאורך הקו הירוק, מעברו המערבי
126	6.0	תכניות פיתוח תשתיות
126	6.1	כללי
126	6.2	חשמל
126	6.2.1	מצב קיים - סוף שנת 1982
126	6.2.2	מוצע לפיתוח עד 1986
126	6.3	מים וביוב
126	6.4	תקשורת
127	6.5	פסולת מוצקה
131		השלמה
133		מקורות

מבוא

עיקרי העבודה

אם בהר חצבת אבן
להקים בנין חדש...

אם בהר נטעת ארז
ארז במקום דרדר...

אם לא שרת לי שיר עדיין
שירה לי מזמור חדש...

לא לשווא אחי...

נעמי שמר - מ'שירי של אבא"

תהליכי ההתישבות בארץ ישראל כיום משקפים תחילתה של תמורה, בעצם האצת ההתישבות בהר (בהרי השומרון, בהרי יהודה ובהרי הגליל), לאחר תקופת התישבות ממושכת, שהתמקדה בעקרה בחלקים המישוריים של הארץ.

להר בכלל, ולשומרון וליהודה בפרט, מאפיינים גיאוגרפיים, נופיים, מורפולוגיים, אקלימיים ותרבותיים יחודיים. על העשיה באזורים אלה לבוא מתוך כוונה של השתלבות, מתוך כוונה של להיות חלק של... כוונה הנגזרת מענווה, מדרך ארץ, מאהבת הארץ ומידיעתה.

במקרים רבים אנו מחמיצים את ההזדמנות להשתלב: כאשר אנו מאלצים את ההר בערכי תכנון ובקריטריוני רווחה המתאימים במישור, כאשר אנו דוחסים למדבר ערכי אסטיקה, סוגי בינוי ושיטות תכנון שסיגלנו באזורים ממוזגים, וכאשר אנו מתעלמים (במודע או לאו) מן האוכלוסיה החיה באזור, משפתה, משורשיה, מתרבותה ומצרכיה.

ההשתלבותנו בחבלי ארץ אלה דורשת מאתנו: מתווי המדיניות, המתכננים, המבצעים, המתיישבים, רוכשי הקרקעות ועוד, לראות את הרווח החומרי - דהיינו: הרווח הפוליטי, ההתישבותי והכלכלי, כחלק מתוך ההקשר הרחב של רווחה: רווחת הארץ, נופיה ותושביה. עלינו, העושים נאמנה במלאכה, מוטל להתבונן וללמוד באופן בלתי פוסק את תנאי הארץ, כדי לבחור את כלי התכנון, את הקריטריונים לרווחת החיים והמגורים ולאיכותם, את ערכי האסטיקה המתאימים והרלוונטיים לאזור. עלינו ללמוד את צרכי האוכלוסיה הקיימת והמתוכננת ואת תרבותה, כדי לבחור אמות מידה לתשתיות ושירותים משותפים, ולתכניות אזוריות ומקומיות מוגדרות, לצורך יצירת חיי שכנות.

ההתישבות הנכונה בהר: ההתישבות מתוך מודעות למקום על מרכיביו, הינה ביטוי של פריצת דרך בתהליך ההתישבות באזורים עקריים בארץ אשר טרם יושבו, ובאמצעות רבדים חברתיים וכלכליים בלתי מוכרים להתישבות המסורתית.

בצד חבלי ההתישבות הנכונה, הפונקציונאלית בארץ על אזוריה הבלתי מיושבים, אנו עדים לחבלי הכרת הניגודים בחברה, כמבוא להתגבשותה. בדומה, אולי, לחבלי ליכוד העם משבטים וכיתות בתקופת המלוכה, שהקבילו לחבלי ההתישבות החדשה בחבלי ארץ שטרם יושבו: בשפלה לאחר תקופת התישבות כמעט בלעדית בהר.

ההכרה במחויבותנו להתישבות אקולוגית, להתישבות של רווחת האדם והסביבה, הינה המבוא המוצלח ביותר לכל תכנית.

יוסי נעים - ראש הצוות

עיקרי העבודה

פריסה מירבית של אוכלוסיה יהודית גדולה בשומרון ויהודה, באזורים בעלי חשיבות התישבותית, בתשומות לאומיות קטנות, תוך פרק זמן קצר יחסית, מחייבת הפקת החיוניות המלאה מכל תהליכי ההתישבות הרלוונטיים, והפנייתם פונקציונאלית לכל אזור ולכל יעד, באמצעות כלי ההתישבות המתאימים.

תחום תהליכי ההתישבות נע בין:

- א. ההתישבות החלוצית, שביטויה ביישובים קטנים המצויים בפריסה גדולה בשטח, והמתבססים על גרעינים בעלי איכויות חברתיות מגובשות יחסית. ביסוסם של אלה נתמך ע"י הלאום ברמת תמיכה גבוהה.
- ב. ההתישבות הנגזרת מתהליכים טבעיים של ביקוש למגורים ברווחת מגורים וסביבה, ובמחירים זולים יחסית.

תכנית האב לשומרון ויהודה התוותה את אזורי הביקוש ואת האזורים בעלי החשיבות ההתישבותית, והציעה הפניית תהליכי ההתישבות הראשונים לאזורים, בהם ההתישבות חיונית ופוטנציאל הביקוש נמוך, והפניית האחרונים לאזורים בעלי חשיבות התישבותית, המצויים באזור הביקוש הגבוה.

באמצעות מדיניות מגובשת, וע"י הפעלת כלי ההתישבות המתאימים, נתן לחזות בשומרון ויהודה בעוד כ-30 שנה אוכלוסיה בת כ-600 עד 800 אלף יהודים. עם הכללת התחום המוניציפאלי של ירושלים, תמנה האוכלוסיה היהודית כ-1.1 עד 1.3 מליון נפש, לעומת אוכלוסיה ערבית בת כ-1.2 עד 1.6 מליון נפש. גודל האוכלוסיה המצוין לעיל מתבסס על התרומה הצפויה מן הגידול המשוער של אוכלוסית גוש המרכז וירושלים, עפ"י נתוני משרד הפנים, למשך 30 השנים הבאות. שיעור הגידול השנתי באוכלוסית שומרון ויהודה עפ"י תכנית הפיתוח הוא כ-20 עד 25 אלף נפש, שהן 5,000 עד 6,000 משפחות. (שיעור הגידול השנתי של גוש המרכז הוא כ-15,000 יחידות-דיור). אין ספק, שגידול בשיעור העליה ישפיע ישירות על קצב גידול האוכלוסיה היהודית.

פריסת האוכלוסיה הצפויה תעשה באזורים בעלי חשיבות התישבותית עפ"י החלוקה הבאה:

- א. כ-65%-75% מסה"כ האוכלוסיה באזור הביקוש הגבוה, אשר גבולותיו מוגדרים עפ"י זמן נסיעה של 30 דקות מגוש המרכז, בתנאים של מערכת כבישים אופטימאלית.
- ב. כ-20% עד 25% באזור הביקוש הבינוני, אשר גבולותיו מוגדרים עפ"י זמן נסיעה של כ-45 דקות מגוש המרכז, באותם תנאים.
- ג. כ-5% עד 10% באזור הביקוש הנמוך, המשתרע מזרחית לאזור הביקוש הבינוני, בזמן נסיעה של למעלה מ-45 דקות מגוש המרכז.

תפוקה נוספת של עידוד ההתישבות בשומרון וביהודה הינה צמצום קצב העיור של גוש המרכז, בו צפיפות האוכלוסין הממוצעת 0.7 דונם לנפש, לעומת צפיפות ממוצעת שיעור של 5.6 דונם לנפש במערב השומרון (בתחום אזור הביקוש הגבוה).

המאפיינים השליליים של קצב עיור אינטנסיבי בו נתון גוש המרכז, הם:

- א. היבטים אקולוגיים, הנובעים מצפיפות גבוהה של אוכלוסיה ואמצעי ייצור.
- ב. כרסום מסיבי בעתודות הקרקע החקלאית.
- ג. האמרת מחירי קרקע למגורים ולתעשייה, והאמרת מחירי תשתיות.
- ד. תפרוסת בלתי רצויה של אוכלוסיה מן ההיבט הבטחוני.

תכנית הפיתוח המוגשת בזאת מציעה איכלוס שומרון ויהודה במאה אלף יהודים תוך שלוש השנים הקרובות, כלומר: תוספת אוכלוסיה של כ-80,000 נפש בפרק זמן זה (בקצב של 5,000 עד 6,000 יח"ד לשנה). העשייה המוצעת בפרק זמן זה תהווה המנוף לפיתוח האזור. תחזית זו של גידול אוכלוסייה ותפרוסתה בשומרון וביהודה הינה ישימה, ומותנית בהחלטות הממשל לגבי תכנון כוללני, לגבי קריטריונים של הפניית משאבים, בריכוזיות ביצוע וכן בשינוי התיחסות אוכלוסית המדינה לגבי יישוב שומרון ויהודה. הצלחת העשייה לטווח הארוך מחייבת השקעות גדולות יחסית במשך תקופת התכנית בתכנון ותאומן בתשתיות, בבניה, בסיוע לדיור ובעידוד יוזמות בתפרוסת שורות ומקומות תעסוקה.

תכנית הפיתוח הרעיונית שלהלן מגדירה המשימות ההכרחיות ומעריכה את העלות הנדרשת ל-
השקעה במשך תקופה זו. משימות אלה הינן שילוב של:
א. צרכים עכשוויים, הנובעים מתהליכים בדיעבד.

ב. יעדי פיתוח מוגדרים.

ג. מטרת תכנית האב לאזור, ועקרונותיה.

יעדה של תכנית הפיתוח הינו לנווט את ההשקעות והעשייה בתחומים שהוזכרו לעיל, כך שתשומות
אלה תהוונה פריצת דרך לדינמיקת התישבות ספונטנית מעקרה. לצורך הגשמת יעד זה ביעילות
המכסימאלית נקבעו קדימויות לעשייה, עפ"י הקריטריונים של החשיבות ההתישבותית ורמת הביקוש
הפוטנציאלי של כל אזור. על התשומות והעשייה להתמקד בשנים הבאות:

א. בפריצת כבישים - בקצב של כ-100 עד 150 ק"מ כבישים בשנה. קדימות הביצוע תנתן לכבישים,
המקשרים את גוש המרכז עם השומרון, ולכבישים העוקפים ישובים ערביים.

ב. בהרחבת הישובים הכפריים, הקהילתיים והמאחזים הקיימים (בעקר באזורי הביקוש הבינוני
והגמון) לצורך חיזוקם בתשתיות, בשרותים ובכוח-אדם, בכ-2255 יח"ד, שהן 564 יח"ד לשנה
בממוצע, ו-7 יח"ד לישוב בשנה, בממוצע.

ג. תוספת של 23 ישובים כפריים וקהילתיים ו-20 מאחזים, בעקר באזורים בעלי חשיבות התישבו-
תית גבוהה (לאורך כביש גב ההר, מערבית לגלבוע ובמדרונות המערביים של הרי חברון), ה-
מהווים תוספת של 1540 יח"ד. קצב העשייה השנתי: תוספת של כ-6 ישובים כפריים וקהילתיים
ו-5 מאחזים בשנה, המהווים 385 יח"ד לשנה.

ד. הרחבת הישובים העירוניים והחצי-עירוניים העקריים כמפורט:

שם הישוב	תוספת יח"ד עד 1986	סה"כ איכלוס ב-1986 (יח"ד)
אריאל	2400	3410
מעלה אדומים	2300	4750
קרית ארבע	440	1550
מעלה אפרים	180	444
גבעת זאב	400	1640
אפרת	150	480
קדומים	135	400
עמנואל	3400	4280
צוותא	180	480
אלקנה	250	450
קרני שומרון	480	700
שערי תקוה	250	320
אלון מורה	80	204
סה"כ	10,645	19,108

ה. עידוד פיתוח כ-20 תושבות (ישובים פתוחים) באזור הביקוש הגבוה, באמצעות יוזמות פרטיות
וממשלתיות. עידוד הפיתוח יעשה ע"י מתן סיוע, עידוד תהליכי ההתגרענות ותהליכי הפיתוח
הראשוניים, במטרה להוסיף כ-5,880 יח"ד.

ו. פיתוח אזורי תעשייה בקצב של כ-400 עד 500 דונם לשנה, אשר יספקו כ-2,500 מקומות תעסוקה
בתעשייה לשנה. הפיתוח יעשה לפי תכנית מגובשת, ויכלול ניווד תעשיות מתוחכמות לאזור.

ז. פיתוח שרותי חינוך ובריאות ישוביים ואזוריים ברמה גבוהה ובמרחקי נסיעה קצרים.

ט. רכישת קרקעות באזורים בעלי חשיבות התישבותית גבוהה, הן ע"י הלאום והן ע"י יזמים פרטיים.

י. תפיסת שטחי מדינה ושמירתם באמצעות ייעור ומרעה, כחלק מגישת תכנון, הרואה בשומרון "ריאה ירוקה" של גוש המרכז.

בתוני איכלוס לאזור בשנים 1982, 1986 ו-2010 מתוארים בטבלאות שלהלן:

טבלה מס' 1: איכלוס שומרון ויהודה בחלוקה לאזורי ביקוש ולסוגי ישובים

סוג הישוב	מס' יעד - יח"ד 2010	מצב קיים - סוף 1982			תוספת יח"ד עד 1986	סה"כ אכלוס יח"ד עד 1986
		יח"ד מאוכלסות	יח' ריקות ובבניה	סה"כ יח"ד		
אזור בקוש גבוה						
עירוניים	65,000	1250	4045	5295	5385	10,680
תושבות	55,000	515	1440	1955	10,910	12,865
קהילתי/כפרי	6,000	1,032	343	1375	1,253	2,628
מאחזים*	-	-	-	-	120	120
סה"כ לאזור	126,000	2,797	5828	8625	17,668	26,293
אזור בקוש בינוני						
עירוניים	9,000	750	350	1110	440	1,550
תושבות	6,000	116	68	184	150	334
קהילתי/כפרי	10,000	440	431	871	830	1,701
מאחזים*	-	-	-	-	300	300
סה"כ לאזור	25,000	1,306	849	2165	1,720	3,885
אזור בקוש נמוך						
עירוניים	6,500	240	24	264	180	444
תושבות	-	-	-	-	-	-
קהילתי/כפרי	10,000	672	560	1232	634	1,866
מאחזים*	-	75	66	141	699	840
סה"כ לאזור	16,500	987	650	1637	1,513	3,150
סה"כ כללי	167,500	5,090	7327	12427	20,901	33,328

טבלה מס' 2: איכלוס שומרון ויהודה, בחלוקה לסוגי ישובים

סוג הישוב	מס' יעד - יח"ד 2010	מצב קיים סוף 1982			תוספת יח"ד עד 1986	סה"כ אכלוס יח"ד עד 1986
		יח"ד מאוכלסות	יח' ריקות ובבניה	סה"כ יח"ד		
עירוני	80,500	2,240	4,419	6,669	6,005	12,674
תושבות	61,000	631	1,508	2,139	11,060	13,199
קהילתי/כפרי	26,000	2,144	3,478	3,473	2,717	6,195
מאחזים	-	75	66	141	1,119	1,260
				סה"כ	20,901	33,328

להלן הערכת התשומות הכלכליות הדרושות, לפי שער 40.0 שקל = \$ 1.0:
102,804.0 מליון שקל להרחבת ישובים קיימים, הקמת ישובים חדשים (כולל תשתיות פנימיות וחיצוניות), מבני ציבור, מקומות תעסוקה בענפים השונים, סלילת כבישים ארציים ואזוריים, רכישת מקרקעין ושמירתם; מהם 62,027.04 מליון שקל השקעה לאומית, המהווה 60% מסך-כל התשומות הכלכליות.

חלוקת התשומות הכלכליות לצרכים הנ"ל לפי אזורי ביקוש:
(ההשקעה הלאומית הממוצעת ליחיד, הינה חלוקת סך-כל השקעות הלאום באזור [בכבישים, בניה, תשתיות, שירותי ציבור, מקומות תעסוקה, רכישת קרקעות וכו'] בסך כל יחידות הדיור באזור).

אזורי הביקוש הגבוה

סה"כ השקעה: 83,215.14 מליון שקל, המהווה 81% מסך-כל ההשקעה בשומרון וביהודה.
השקעה לאומית: 46,525.0 מליון שקל, המהווה 56% מעלות הפיתוח באזור הביקוש הגבוה, ו-75% מסך כל ההשקעה הלאומית.
השקעה לאומית יחסית ליחידת דיור: 2.64 מליון שקל.

מן הראוי לציין, כי ההשקעות בתשתיות (בעקר בכבישים ובאזורי תעשייה) באזור במקום זה משפיעות במישרין על הפיתוח מעבר לתחום האזור.

אזור הביקוש הבינוני

סה"כ השקעה: 10,250.28 מליון שקל, המהווה 10% מסך-כל ההשקעה בשומרון וביהודה.
השקעה לאומית: 7741.32 מליון שקל, המהווה 76% מעלות הפיתוח באזור הביקוש הבינוני, ו-12.5% מסך-כל ההשקעה הלאומית.
השקעה לאומית יחסית ליחידת דיור: 4.5 מליון שקל.

אזור הביקוש הנמוך

סה"כ השקעה: 9338.58 מליון שקל, המהווה 9% מסך-כל ההשקעה בשומרון וביהודה.
השקעה לאומית: 7759.74 מליון שקל, המהווה 83% מעלות הפיתוח באזור הביקוש הנמוך, ו-12.5% מסך-כל ההשקעה הלאומית.
השקעה לאומית יחסית ליחידת דיור: 5.1 מליון שקל.

העבודה שלהלן מחולקת לשני פרקים:

הפרק הראשון מתייחס לתכנית האב הרעיונית לאזור: מטרתה, עקרונותיה, מצאי רלוונטי, כלי ההתיישובות לסוגיהם ופריסתם בשטח, לפי עקרונות התכנית.

הפרק השני מתייחס לתכנית הפיתוח עד לשנת 1986, על היבטיה המעשיים העקריים.

בהשלמה מובאת רשימת התנאים ההכרחיים לצורך הגשמת יעדי התכנית.

התנאי המהותי והמתחייב מיידית מתוך רשימת תנאים זו הוא יצירת מערך ממוסד לתאום בין-מוסדי בהגדרת יעדים, בקביעת קריטריונים ותקציבים ובמעקב אחרי תכנון וביצוע בהתייחסות להחלטות. כל זאת מתוך ראייה מקיפה וכוללת.

פרק א'

**תכנית אב
לשנת 2010**

1.0 רקע

1.1 מטרת התכנית

לפרוס מירבית אוכלוסיה יהודית גדולה באזורים בעלי חשיבות התישבותית, בתשומות לאומיות קטנות ובפרק זמן קצר יחסית, ע"י מיצוי הפוטנציאל ההתישבותי של שומרון ויהודה, ותוך שילובו במערך הארצי במגזרים השונים.

1.2 עקרונות התכנית

- 1.2.1 התכנית רואה בשומרון וביהודה חלק תכנוני בלתי נפרד משאר חלקי ארץ ישראל ומתיחסת להשפעת תהליכים דמוגרפיים ארציים ואזוריים במגזרים השונים, על אזור התכנון. התכנית מנתחת את האזורים השונים תוך בחינת ההיבט הגאוגרפי, ההיבט האקלימי, מצאי המקרקעין ופוטנציאל התרומה ההתישבותית שלהם.
- 1.2.2 התכנית מחייבת טיפוחה של ירושלים רבתי למען חיזוקה של הבירה המורחבת של ישראל, ובהתייחסות להשפעת גידולה של ירושלים וחיזוקה על המרחב כולו.
- 1.2.3 התכנית מגדירה אזורי התישבות שונים לפי רמת חיוניות הפיתוח, העשייה וההתישבות בהם.
- 1.2.4 התכנית מתבססת על שילוב תהליכי התישבות עקריים:
 - 1.2.4.1 תהליכים דיפוזיים, הנובעים מביקוש טבעי המתהווה בגוש המרכז ובירושלים, לדיור ברווחת מגורים ולשטחי תעשייה.
 - 1.2.4.2 תהליכי התישבות, היוזמים והנתמכים ע"י הלאום.
- 1.2.5 התכנית מציעה כלי התישבות פונקציונאליים לכל יעד, ומנווטת את תהליכי ההתישבות הקיימים לאזורים השונים, בהתאם לחיוניותם ההתישבותית ולרמת הביקוש אליהם.
- 1.2.6 התכנית מחייבת פיתוח מידי של רשת כבישים, עקב הכרה בחשיבותה כאלמנט חיוני לקשירת אזור התכנון לשאר חלקי הארץ – פיזית ומנטלית.
- 1.2.7 התכנית רואה בפיתוח אזורי תעשייה גורם מסייע ומאיץ להעלאת רמת הביקוש לאזור, ומציעה פיתוח תשתיות בתעשייה לכ-12% מכלל האוכלוסיה היהודית באזור ולכ-6% מכלל תוספת האוכלוסיה הערבית באזור.
- 1.2.8 התכנית מחייבת צמצום גידול חריג ובלתי מבוקר באוכלוסיה ובשטח של הישובים ה-ערביים ואזורי ההתישבות הערביים, ומציינת שעל הגידול להיות הומוגני בכל צורות ההתישבות הערבית.
- 1.2.9 התכנית מציעה כי רמת פיתוח התשתיות לשרותים, לחינוך ולתרבות בשומרון ויהודה תהיה גבוהה מרמת השרותים בשאר חלקי הארץ, כאמצעי לעידוד הביקוש לאזור.
- 1.2.10 התכנית ממליצה לקבוע רמות סיוע וסיבסוד להשקעות ולמגורים באזור התכנון, בהתאם למרחק מאזורי ההשקעות, לרמת הפיתוח האזורית ולחיוניות העשייה באזור.

1.3 מאפיינים פיזיים

ייחודם של שומרון ויהודה מתבטא בכך, שהם מהווים למעשה החלק המרכזי של ארץ ישראל, המקשר בין העמקים הצפוניים לנגב דרך ירושלים, ובין בקעת הירדן וים המלח, לבין שפלת החוף. ייחוד זה אינו בא לידי ביטוי במלואו עקב מצב מערכת הכבישים באזור ואי-השתלבותה במערך הצירים הארצי.

המורפולוגיה של השומרון ויהודה הררית בעקרה, ושולטת על העמקים, הבקעה, השפלה וצפון הנגב. האקלים נע מאקלים ים-תיכוני לח למחצה בהר השומרון ובכנימין, לצחיח במדרונות

המזרחיים של הרי אפרים ומדבר יהודה. מרצועת החר מערבה, עד לגבול השפלה הפנימית, האקלים נוח, ורמת התנאים האקולוגיים והנוף גבוהה יותר מאשר בשפלה הפנימית ובמישור החוף.

רוב הקרקעות באזור טרשיות, ואילו הראויות לעיבוד חקלאי מנוצלות. מסקר מקרקעין, שנערך ע"י מינהל מקרקעי ישראל ומשרד הבטחון, נתן לראות שקיימים גושים רציפים של קרקעות מדינה באזורים הבאים:

- א. במורדות המזרחיים של שומרון ויהודה: גוש רציף, בשטח של כ-1,750,000 דונם, שרחבו 10 עד 20 ק"מ, והמשתרע מצפון הבקעה עד דרום ים המלח.
- ב. גוש ריחן - גוש רציף אחד בשטח של כ-40,000 דונם.
- ג. אזור עינב - יחידות גדולות בשטח כולל של כ-25,000 דונם.
- ד. מקבץ קרני שומרון - שטח של כ-30,000 דונם.
- ה. גוש אלקנה-נעלה - שטח של כ-100,000 דונם.
- ו. רצועת גב החר - שטח של כ-60,000 דונם.
- ז. לאורך המורדות המערביים של הרי יהודה (כולל גוש עציון) - שטח של למעלה מ-100,000 דונם, ברצועה רציפה כמעט בעלת רוחב של 2 עד 5 ק"מ.
- ח. דרום הר חברון - 50 עד 60 אלף דונם ביחידות קטנות בנות שטח של מספר מאות דונם כל אחת.

כמו כן, קיים חוסר משמעותי בקרקעות מדינה באזורים בעלי חשיבות התיישבותית רבה, כגון:

- א. מערבית להר הגלבוע ולאורך גב החר (פרשת המים) בשומרון וביהודה.
- ב. אזור דותן, אזור טובס, אזור טול-כרם ורמאללה.
- ג. דרומית לגוש עציון, בואכה שפלת החוף (אזור חלחול-חברון).

מתוך מצאי קרקעות המדינה אותרו שטחים בשיפועים הקטנים מ-30%, לצורך קביעת סדרי גודל ראשוניים לכמויות הקרקע הזמינות להתיישבות. בשיפועים של למעלה מ-30%, שיטות התכנון והבניה מחייבות שידוד מערכות בקרטריונים ובקונספציה. במקרים רבים מומלץ והכרחי לבנות על שיפועים הגדולים מ-30%, תוך אימוץ הכלים הנאותים. בהנחה של צפיפות ממוצעת של שתי משפחות לדונם ברוטו, מצאי הקרקע הזמין לבניה (כלומר: קרקעות מדינה בשיפועים של עד 30%) מספיק לכ-80% מן האוכלוסיה המתוכננת באזור, אך לאו דוקא ב-תפרוסת הרצויה.

ייחודם של השומרון ויהודה כמרכז גיאוגרפי של הארץ, כאזור בעל נתונים אקלימיים, אקולוגיים ונופיים מועדפים ומיוחדים, אינו מוכר דיו בתודעת הציבור בארץ מטעמים פיזיים, הנובעים מרמת השרות הנמוכה בתחבורה, ומטעמים מנטליים - הנובעים מתרבות חיים ומגורים בשפלה.

1.4 מאפיינים דמוגרפיים

1.4.1 מגזר יהודי

המידע והמסקנות לגבי התהליכים הדמוגרפיים במגזר היהודי נשענים על ניתוח נתוני תכניות משרד הפנים, והערכות נוספות, המתייחסות בעקר למגמות הגידול הקיימות. (אין התכנית מתייחסת לצורך ניתוח ראשוני זה לתנודות משמעותיות אפשריות במגמות אלו, כתוצאה מתהליכי הגירה בלתי צפויים).

מנתונים אלה נתן לחזות אוכלוסיה יהודית בת כ-6.1 מליון נפש בארץ ישראל, בעוד 30 שנה. האוכלוסיה תתפלג כדלקמן:

כ-1.6 מליון נפש באזור הצפון (כיום כ-0.8 מליון נפש)

כ-2.9 מליון נפש בגוש המרכז (כיום כ-1.7 מליון נפש)

כ-0.7 מליון נפש באזור ירושלים (כיום כ-0.3 מליון נפש)

כ-0.8 מליון נפש באזור הדרום (כיום כ-0.4 מליון נפש).

ממגמות העבר נתן ללמוד, שגידול האוכלוסיה נעשה בדרך כלל במעגלי עיור מסביב למרכזי האוכלוסין המסיביים, דהיינו - גוש המרכז.

ריכוז עתודות הקרקע האופציונליות לפיתוח אורבני לאורך רצועת החוף מחייב תהליכים ישוביים בלתי בריאים, כגון: פגיעה אקולוגית ופגיעה ברמת החיים, עקב יצירת רצף אורבני אינטנסיבי, כרסום בעתודות קרקע חקלאיות, האמרת מחירי קרקע לתשתיות, למגורים ולתעשייה, ויצירת תפרוסת שלילית של אוכלוסייה, מן ההיבט הבטחוני.

האוכלוסייה היהודית בשומרון וביהודה מתפרסת כיום בישובים עירוניים, בתושבות, בישובים קהילתיים ובישובים כפריים, ברמות איכלוס שונות:

בישובים עירוניים	- 2,240 יח"ד מאוכלסות
בתושבות	- 631 יח"ד מאוכלסות
בישובים קהילתיים כפריים	- 2,144 יח"ד מאוכלסות
סה"כ:	5,015 יח"ד מאוכלסות

תפרוסת הישובים הקיימים לסוגיהם - במפה מס' 1.

רמת האיכלוס בישובים נמצאת כיום הרבה מתחת למחצית מספר היעד, תפרוסת הישובים והשרותים האזוריים אינה בעלת מערך מגובש, ואינה אינטגרלית דיה למערך הארצי.

חיוני לציין כי הצפיפות היחסית בשומרון וביהודה (יחס סה"כ השטח בסה"כ האוכלוסין) הינה כיום כ-10 דונם לנפש, בהשוואה לצפיפות היחסית בארץ ישראל בתחום הקו הירוק עד באר שבע, העומדת על 2 עד 2.5 דונם לנפש.

באזור הביקוש הגבוה, הצפיפות היחסית מעברו המזרחי של הקו הירוק היא כ-5.5 דונם לנפש, בעוד שבעברו המערבי היא כ-0.7 דונם לנפש. כלומר: קיימים אזורי התישבות מזרחית לקו הירוק, הסמוכים למרכזי השענות ומצויים בתחום אזור הביקוש הגבוה, בהם צפיפות האוכלוסייה היא קטנה פי 8, מאשר באזורים המקבילים, מערבית לקו הירוק.

1.4.2 מגזר ערבי

האוכלוסייה הערבית בשומרון, בירושלים וביהודה מונה כיום כ-800,000 נפש (לפי נתוני למ"ס ומשרד הפנים). אוכלוסייה זו מתפרסת על 450 ישובים; החל מכפרים מעוטי אוכלוסין, וכלה בערים בינוניות בנות 30 עד 80 אלף נפש. מניתוח מפה מס' 1, המציגה את תפרוסת הישובים הערביים לסוגיהם, מתברר שעקר ההתישבות הערבית בשומרון וביהודה מתפרסת לאורך שתי רצועות עקריות:

א. רצועה הנמשכת לאורך גב ההר (קו פרשת המים), ומאופינת בישובים העירוניים הגדולים שבאזור (אשר לרובם אוכלוסייה בת 25,000 נפש ומעלה), ובכפרים בעלי אוכלוסייה של כ-1,000 נפש, הסמוכים לערים הגדולות, על ציר התנועה העקרי בכיוון צפון-דרום. הישובים העירוניים הגדולים, המצויים ברצועה זו, הם: ג'נין, שכם, רמאללה - אל-בירה, ירושלים המזרחית ובנותיה: בית לחם, בית ג'לא וחברון.

ברצועה זו מתרכזת כ-60% מן האוכלוסייה הערבית בשומרון וביהודה.

ב. רצועה הנמשכת משני צידי הקו הירוק, מצפון-מערב השומרון, הכוללת מקבצים צפופים יחסית של כפרים ועיירות: אום-אל-פחם ובנותיה, טול-כרם, קלקיליה, כפר קאסם, כולל מערב בנימין.

רצועה זו מאופינת בישובים בעלי קצב גידול אוכלוסין גבוה יחסית.

שיעור הריבוי הטבעי השנתי הממוצע של האוכלוסייה הערבית הוא כ-2.5%. לעומת זאת, שיעור הגידול השנתי בשש השנים האחרונות הוא כ-1.1%, ומבטא מרכיב הגירה גבוה. קשה מאד לאמוד את מידת העקביות של מקדם ההגירה, משני טעמים:

- אין כלים, אשר בעזרתם נתן לשער את פרק זמן השהות מחוץ לגבולות האזור.
- מידת האטרקטיביות היחסית של עקומות התעסוקה מזרחית לירדן תצטמצם, כתוצאה מפיתוח האזור להתישבות יהודית, וכתוצאה מכך - אספקת מקורות

תעסוקה לאוכלוסיה הערבית.

האוכלוסיה הערבית בשומרון, בירושלים וביהודה תמנה בעוד כ-30 שנה בין 1.1 מליון נפש (בתנאי המגמות העכשוויות), ל-1.6 מליון נפש (בתנאי שיעור גידול נורמלי, שאינו כולל מרכיב הגירה).

לצרכי תכנון, לבד מן הגודל המוחלט של האוכלוסיה הערבית, יש להתייחס לפרמטרים נוספים: קצב הגידול של אוכלוסיה זו, אזורי התפרסותה וקצב התפרסותה. לפיכך, על המתכננים והמדינאים לתת דעתם לעובדות הבאות:

א. הגידול, החריג ביחס לאחוז הגידול הממוצע, באזורים השונים של שומרון, ירושלים ויהודה, והסיבות לגידול חריג זה. הביטוי החריף ביותר לתופעה זו הוא גידול הכפרים הערביים סביב גבולה המוני-ציפאלי של ירושלים, אשר באזורים מסוימים מגיע לשיעור של 5% ומעלה. כן יש לציין את הישובים הכפריים והעירוניים הסמוכים לקו הירוק, בעקר במערב השומרון ובבנימין, אשר שיעור גידולם גבוה משיעור הגידול הממוצע. גידול חריג זה נובע מיוממות גבוהה של האוכלוסיה הערבית בעקר למקומות תעסוקה בענפי הייצור והשרותים השונים במרכזי ההשענות הגדולים: ירושלים וגוש המרכז.

ב. תפיסת שטחים בלתי מבוקרת, ובד"כ בלתי רצויה, כתוצאה מבינוי בצפיפויות נמוכות ביותר. תופעה זו מתאפשרת כתוצאה מכך, שליושבים הערביים הכפריים והעירוניים אין תכניות מתאר כחוק, על כל כלי אכיפתן, הטוות את התפרסות הישוב, קובעות ייעודי שטחים וצפיפויות בינוי. במקביל, קיים עידוד פוליטי, באמצעות ממון בד"כ, לתפוס שטחים, ובעיקר את אלה בעלי פוטנציאל גבוה לאדמות מדינה, באמצעות בניה. הבניה לאורך כביש גב ההר, באזורים שמחוץ לתחומה המוניציפאלי של ירושלים, בסמיכות לערים הגדולות, כדוגמת הבניה שבאזור יטא ואשתמוע משקפת את חומרתה של תופעה זו.

2.0 תכנית ההתישבות

2.1 גישת התכנון

2.1.1 כללי

הגשמת מטרת התכנית, דהיינו: פריסה מירבית של אוכלוסיה יהודית גדולה באזורים בעלי חשיבות התישבותית, בתשומות לאומיות קטנות תוך פרק זמן קצר יחסית, מחייבת ניצול פונקציונאלי של תהליכי ההתישבות לסוגיהם, והפנייתם לאזורים השונים, בהתאם לחשיבותם ההתישבותית. בתחום תהליכי ההתישבות נכללים התהליכים הטבעיים, הנובעים מכוחות ביקוש, והמופנים לפיכך לאזורים בעלי פוטנציאל ביקוש גבוה, וכן תהליכים התישבותיים ותהליכים "מלאכותיים", מכוונים, המתבססים על כוחות התישבות אידיאולוגית, המתבטאים בישובים קטנים, שיש בהם פוטנציאל התגרענות גבוה ואיכות חברתית גבוהה יחסית, הנתמכים והמסובסדים, ומופנים לאזורי התישבות אליהם הביקוש נמוך.

- לצורך בחירת כלי ההתישבות המתאימים, סוגיהם וקצב התשומות, הגדירה התכנית:
 - מעגלי ביקוש, בהתייחסות לגוש דן וסביבתו ולירושלים כמרכז השענות.
 - משקל משוער של האוכלוסיה בכל אחד ממעגלי הביקוש הרלוונטיים לאזור המתוכנן, בהתייחסות לתהליכי התישבות דיפוזיים-טבעיים.
 - אזורים בעלי חשיבות התישבותית, לפי קריטריונים שיפורטו להלן.
 - כלי ההתישבות השונים וכלי העשייה לסוגיהם, והתאמתם הייעודית לאזורי ההתישבות השונים.

2.1.2 אזורים לפי מעגלי ביקוש (מפה מס' 1)

האזור המתוכנן חולק לשלשה אזורי ביקוש למגורים ולתעסוקה. הקריטריונים להגדרת אזורי הביקוש הם:

- זמן נסיעה ממרכז גוש דן ומירושלים על גבי צירים מתוכננים.
- אלמנטים מקומיים בעלי אטרקטיביות חיובית (כגון נוף) או אטרקטיביות שלילית (לדוגמא: סמיכות לאזורים מיושבים מסיבות ע"י אוכלוסיה ערבית).

2.1.2.1 אזור הביקוש הגבוה

גבולות אזור ביקוש זה מוגדרים בטווח יוממות של כ-30 דקות נסיעה מן הטבעת הראשונה סביב תל-אביב, וכ-20 דקות נסיעה מירושלים ומן הישובים שלאורך ציר החוף בקו גוש דן - נתניה. האזור מתפרש ברצועה, שרוחבה 10 עד 15 ק"מ מזרחית ל"קו הירוק", מטול-כרם בואכה ירושלים סביב, עד גוש עציון. התנאים האקלימיים, האקולוגיים והנופיים באזור הביקוש הגבוה עדיפים על אלו שבשפלת החוף.

בשל היות ההתישבות כאן נגזרת מתהליכי ביקוש חזקים, יש להתאים כלי התישבות, שיענו לצרכי יוממות פרטיות מקובצות ואינדיווידואליות, ברמות סיבסוד נמוכות, כדי לענות למשרעת רחבה ביותר של האוכלוסיה. תנאי הכרחי למימוש פוטנציאל הביקוש של רצועה זו הוא פריצת צירי תנועה וצירי התישבות, אשר יקשרו את האזור למרכז ההשענות, ויקרבו אותו פיזית ומנטלית לאוכלוסית גוש המרכז. נתן לחזות באזור זה בעוד כ-30 שנה אוכלו-סיה יהודית בת 250 עד 450 אלף נפש, המהווים כ-65% עד 75% מכלל ה-אוכלוסיה היהודית החזויה לשנת 2010 בשומרון ויהודה.

אזור ירושלים לא יתרום תרומה משמעותית להתישבות מעבר למרחב השפעתה המצומצם של העיר, עקב ייחודו. האוכלוסיה היהודית החזויה באזור זה תמנה בעוד כ-30 שנה כ-700 אלף יהודים, לפי המגמות הקיימות.

2.1.2.2 אזור הביקוש הבינוני

גבולות אזור זה מוגדרים בטווח יוממות של כ-50 דקות נסיעה מתל-אביב, וכ-35 דקות נסיעה מירושלים ומן הישובים שלאורך ציר החוף. האזור תחום מ-

מערכו באזור הביקוש הגבוה, וממזרחו – באזור הביקוש הנמוך, וכולל את גב ההר בשומרון, איזור ריחן-דותן, גוש רימונים – כוכב השחר – עפרה, והרצועה ממעלה עמוס אפרתה לפאתי גוש עציון. האמצעים לאיכלוס אזור זה הם בראש ובראשונה התווית צירים מתאימים, לצורך הסמכות לשרותים מקומיים, וחיזוקם. בנוסף – תכנון התישבויות ברמות סבסוד גבוהות, ברמת שרותים גבוהה וברמת יוממות נמוכה יחסית, הנשענות על איכויות חברתיות. האוכלוסיה היהודית החזויה באזור הביקוש הבינוני בעוד כ-30 שנה תמנה כ-100 עד 150 אלף נפש, המהווים כ-20% עד 25% מכלל האוכלוסיה היהודית החזויה לשנת 2010 בשומרון וביהודה.

2.1.2.3 אזור הביקוש הנמוך

אזור זה משתרע מזרחית לאזור הביקוש הבינוני, מזרחה מגב ההר בשומרון וביהודה, ובמדרונות הדרומיים מערביים של הרי חברון. האזור מאופיין בטווחי יוממות גדולים ובתנאים אקלימיים נחותים יחסית. ההתישבות המתוכננת לאזור זה נשענת על אוכלוסיה אידאולוגית בישובים קטנים וברמות סבסוד גבוהות, כאשר רמת השרותים וההעסקה המקומית גבוהה. התכנית מציעה לפרוס ישובים אלה במקבצים או בגושים, לצורך הסמכת שרותים, פריצת צירים אזוריים ומקומיים מתחיבת באזור, לצורך קשירתו לשאר אזורי ה-התישבות. האוכלוסיה היהודית החזויה באזור בעוד כ-30 שנה, תמנה 40 עד 70 אלף נפש, שהם כ-10% עד 15% מכלל האוכלוסיה היהודית הצפויה בשנת 2010 בשומרון וביהודה.

2.1.3 קביעת חיוניות עשייה

2.1.3.1 כללי

פוטנציאל המקרקעין האופציונאלי לתכנון להתישבות קיים ברמות זמינות שונות, וכולל קרקעות מדינה וקרקעות טרשיות ברמת עיבוד נמוכה. בוצע ניתוח לגבי הקרקעות הנ"ל, אשר שיפועיהן עד 30%. פוטנציאל זה הוגדר מתוך מפת המצאי ומבוטא ב"איים" בסדרי גודל שונים. חיוניות ההתישבות או כל עשייה אחרת בכל אחד מן ה"איים" הנ"ל נמדדה לפי הקריטריונים, שיפורטו להלן. קבוצות "איים" בעלות מכנה משותף הוכללו לאזורים בעלי חשיבות התישבותית.

2.1.3.2 הקריטריונים לקביעת חיוניות העשייה

א. קריטריון החבירה: מתיחס לחיוניות העשייה והפעילות באזור, לצורך חבירה בין אזורי התישבות קיימים, הן מטעמים של יצירת רצף התישבותי, והן מטעמים של שיפור רמת השרותים האזוריים, וכל זאת בהתייחסות למיקומו של האזור.

האמצעים להגדלת החבירה הם:

- (1) התישבות לסוגיה.
- (2) פריצת תוואי כבישים ושיפורם.
- (3) פרויקטים אזוריים.

ב. קריטריון החיץ: מתיחס לחיוניות העשייה באזור, לצורך צמצום התפרסות התישבות ערבית בלתי מבוקרת, ולצורך מניעת הוצרות גלילות התישבות ערבית.

האמצעים לצמצום ההתישבות הערבית באזור הם:

- (1) תכניות מתאר מעוגנות בחוק לישובים ערביים באזור, כולל אלמנט פיקוח יעיל.
- (2) הגדרת שטחים ליעור ולמרעה.
- (3) התישבות יהודית לסוגיה.
- (4) פרויקטים אזוריים.

ג. קריטריון החשך: מתיחס להיות האזור חשוך התישבות יהודית, לעומת מצב אופטימאלי (הרלוונטי למיקומו של האזור במרחב). קריטריון זה נמדד לפי חיוניות העשיה, שיש בה לקדם ולפתח האזור לרמת האופטי-מום, תוך ראיית השפעה המרחבית. מוצע להתגבר על החשך באמצעות התישבות לסוגיה, או באמצעות פרויקטים אזוריים.

בקריטריונים אלה נכללים אלמנטים תכנוניים טהורים, ואלמנטים תכנוניים פוליטיים. המשקל היחסי של כל אחד מהם הוא אינדיווידואלי למתכנן ולמקבל ההחלטות.

לצורך קבלת אינדיקציה תכנונית נשקלו הקריטריונים הנ"ל במשקל יחסי זהה, וקבלו ניקוד אחיד מ-1 (רמת חיוניות מוערית) עד 10 (רמת חיוניות מירבית). הניקוד שקבלו שלושת הקריטריונים בכל אזור סולם, וסכום זה מבטא את רמת החשיבות ההתישבותית היחסית של כל אזור.

הגדרת רמות החשיבות ההתישבותית בהתייחסות אינדיווידואלית לשלושת הקריטריונים: חבירה, חיץ וחשך, יוצרת בסיס לקביעת סוג העשיה וקצב העשיה ההתישבותית בכל אזור.

בכל אזורי החשיבות ההתישבותית אותרו והוגדרו האזורים הבעייתיים ל- התישבות; כלומר: אזורים בהם הסיכויים לרכישת מקרקעין להתישבות קטנים ביותר, עקב קיום רצף התישבותי ערבי או תנאי עיבוד חקלאי אינטנסיבי.

האזורים השונים סווגו לארבע רמות חשיבות, כדלהלן:

- א. אזורים בעלי חשיבות התישבותית גבוהה - בהם חיוניות העשיה לסוגיה ודחיפותה גבוהה ביותר,
- ב. אזורים בעלי חשיבות התישבותית בינונית - בהם חיוניות העשיה לסוגיה ודחיפותה בינונית,
- ג. אזורים בעלי חשיבות התישבותית נמוכה - בהם חיוניות העשיה לסוגיה איננה הכרחית.
- ד. אזורים בעלי חשיבות התישבותית שלילית - בהם חיוניות אי-העשיה ההתישבותית הכרחית, עקב אפשרות של השפעה שלילית על האזורים בהם חיוניות העשיה גבוהה.

הכרחי לציין, שהגדרת החשיבות ההתישבותית בכל אזור אינה סופית, והינה פועל יוצא של רמת הפיתוח היחסית, המתבצעת באותו אזור לצורך הגדרת חיוניות העשיה, קצבה וגודל התשומות. בכל פרק זמן של התכנית הכרחי לעדכן את גבולות האזורים בעלי חשיבות התישבותית. בסיס לעדכון זה יהיו:

- א. מעקב רצוף אחר רמת הפיתוח לסוגיו, מול הגשמת היעדים הספציפיים לכל סוג עשיה.

- ב. מודעות לשינוי יחסי במשקלם של הקריטריונים השונים, העשוי לנבוע משינויים במדיניות, מתנאי רכישת מקרקעין ומנתונים דמוגרפיים חריגים.

2.1.4 אזורים בעלי חשיבות התישבותית

האזורים בעלי חשיבות התישבותית מתוארים סכמית במפה מס' 1, לפי הרמות ה- יחסיות של חיוניות העשיה בהם. חיוניות זו מתייחסת, כאמור, לסכום משקל המרכיבים, ספציפית לכל אזור.

להלן תוצאות ניתוח ראשוני של האזורים בעלי חיוניות עשיה גבוהה, בהתייחס לכל אחד מן הקריטריונים בנפרד, ובהתייחס לסכום שלושתם, וכן של אזורים בעלי חיוניות אי-עשיה גבוהה:

2.1.4.1 אזורים בעלי חיוניות עשיה גבוהה לצורך חבירה, הן ברמה האזורית והן ברמה המקומית, הם:

- א. הרצועה שלאורך גב ההר (פרשת המים): התישבות ברצועה זו תקשר את עמק יזרעאל לירושלים דרך צפון השומרון ובנימין, ואת ירושלים לצפון הנגב דרך עציון והר חברון.
- ב. האזורים שלאורך הכבישים הקיימים והמתוכננים, החוצים את האזור ממערב למזרח ומצפון לדרום, כגון:
לאורך חוצה שומרון צפוני, המקשר את חדרה עם ריחן,
לאורך חוצה שומרון מרכזי, המקשר את אזור נתניה לבקעה דרך עינב,
לאורך חוצה שומרון, המקשר את גוש המרכז למעלה אפרים ולבקעה דרך אריאל,
לאורך חוצה בנימין, המקשר את אזור לוד לנה צוף, לעפרה ולבקעה,
לאורך חוצה יהודה, המקשר את אשדוד ואשקלון לים המלח דרך עציון ואפרת,
לאורך חוצה יהודה-דרומי, המקשר את קרית גת, תלם, קרית ארבע ומזרח הרי חברון,
ולאורך הכבישים האזוריים והמקומיים, המחברים את רצועת ההתישבות מזרח-מערב, בינם לבין עצמם.

וכן - אזורי ההתישבות מצפון ומדרום לירושלים, המחברים את נוה יעקב עם העיר, ואת נוה יעקב עם בית אל, ואת אלה, המחברים את דרום תלפיות לאזור ההתישבות הקיים ליד הרודיון,
אזור ההתישבות במערב הגליל, המהווה חוליה מקשרת בין עמק בית שאן לצפון השומרון,
אזור ההתישבות בקרית ארבע, המקשר את גוש תקוע - מעלה עמוס עם קרית ארבע ודרום-מזרח הר חברון.

2.1.4.2 אזורים בעלי חיוניות עשיה גבוהה לצורך חיץ

- א. האזורים ותת-האזורים סביב גבולה המוניציפאלי של ירושלים, מצפון-מזרח ומדרום לה, בהם שיעור גידול האוכלוסיה הערבית גבוה, והתפרסותה בלתי מבוקרת.
- ב. הרצועה לאורך כביש גב ההר, מצפון השומרון עד דרום יהודה. ברצועה זו מתרכזת עיקר האוכלוסיה הערבית בישובים עירוניים וכפריים. ציר גב ההר בעקרו ציר תנועה ערבי מקומי. התישבות יהודית לאורך ציר זה תיצור חיץ מנטלי בהתיחסות לגב ההר, וכמו כן היא עשויה לצמצם את ההתפרסות הבלתי מבוקרת של ה- התישבות הערבית.
- ג. הרצועה לאורך הקו הירוק מריחן מזרחית לטול כרם ומזרחית לאלקנה. רצועה זו מועדת להפך לגליל התישבות ערבית, ולכן פעילות בנושא חציצה, הן בתהליכי התישבות והן בחקיקה הכרחית וחייבת-מציאות באזור זה.
- ד. דרום הר חברון, יטא ואשתמוע, בהם ההתפרסות בשטח רחבה ביותר ובלתי מבוקרת.

2.1.4.3 אזורים בעלי חיוניות עשיה גבוהה לצורך השלמת חשך

- א. הרצועה חרמש-עינב-קדומים מהווה אזור בעל פוטנציאל התישבות, החסר בהתישבות.

ב. מערב הגלבוש - אזור, אשר תנאיו האקלימיים ומצאי המקרקעין שלו מחייבים התישבות, והוא חסר בה.

ג. אריאל מזרח - אזור, אשר עקב משקלו הסגולי היחסי מחייב מאמץ התישבותי רב לצורך השלמת החשך.

ד. מערב ודרום בנימין, המצויים בתחום אזור ההשפעה של גוש המרכז וירושלים, ומאופיינים בחשך התישבותי גבוה.

ה. כביש גב ההר, המצוי בתחום אזורי הביקוש הגבוה והבינוני, על ציר תנועה עקרי, החסר התישבות יהודית.

2.1.4.4. **אזורים בעלי חיוניות עשיה גבוהה ביחס לשלושת הקריטריונים (חבירה, חיץ, וחשך).**

- א. ירושלים בהקשרה הרחב: מצפון, ממזרח ומדרום, בתחום גבולה המוניציפאלי ומחוצה לו.
- ב. הרצועה לאורך כביש גב ההר.
- ג. אזור מערב הגלבוש.
- ד. אזור מזרח טול כרם - קדומים.
- ה. גוש אשתמוע, מעון, כרמל, יקין, מעלה עמוס.

2.1.4.5. **האזורים בעלי חיוניות לאי-עשיה**

- א. הרצועה ממזרח לקו הירוק אלכנה-מודיעין-לטרון.
- ב. ממערב לקו פרשת המים בתחום גבולה המוניציפאלי של ירושלים.

באזורים הנ"ל הכרחי לצמצם ולמנוע התישבות יהודית לסוגיה, משום שעקב היותם אזורים מבוקשים, עשיה התישבותית בהם תפגע קשות בהתפרסות התישבות יהודית בירושלים ובאזורים בהם היא תתרום בחבירה וביצירת חיץ, ובאזורים בעלי חיוניות עשיה גבוהה במערב בנימין ובשומרון.

2.1.5. **כלי ההתישבות**

בטרם ייקבעו האמצעים לפיתוח האזורים השונים, מתוארים להלן כלי ההתישבות:

2.1.5.1. **צירי התישבות**

צירי ההתישבות הם כבישים בעלי רמת שרות גבוהה לתחבורה פרטית וציבורית (ולא במתכונת של דרך מהירה, אשר מטבעה מבודדת עצמה מסביבתה). צירים אלה יחברו מוקדים אורבניים קיימים, ויהיו מאיץ ממדרגה ראשונה לתהליכי ההתישבות, המתפתחים לאורכם.

2.1.5.2. **התישבות לסוגיה**

א. סוג הבניה ואופיה

כל סוגי הישובים שיפורטו להלן, חייבים להתבסס בעקר על פתרונות דיור צמודי-קרקע בצפיפויות שונות ובסוגי בינוי שונים. פתרונות אלה, מעבר להיותם תשובה לביקוש הקיים, מונעים קיטוב חברתי (הנובע מתנאי מגורים שונים), משפרים את התיחסות הפרט לביתו ולסביבתו, ומקטינים תהליכי התישנות בשכונות המגורים. פתרונות אלה אינם בהכרח פוגעים בניצול הקרקע, ואינם מחייבים תשומות, החורגות מן התשומות בבניה הרגילה. כמו כן, נתן לשלב פתרונות אלה עם המורפו-לוגיה האופיינית, כדי להגדיל את רווחת המגורים. אמנם הפיתוח בהר עלול להיות יקר יותר מן הפיתוח בשפלה, אך לעומתו מרכיב מחירי הקרקע הינו נמוך לאין שיעור בהר מאשר בשפלה. רווחת המגורים

בצפיפות נתונה גבוהה בהר מאשר במישור. מכאן, שנתן יהיה לרכוש דיור צמוד-קרקע ברווחת מגורים גבוהה יחסית, ובעלויות נמוכות בהרבה באזור המתוכנן.

ב. הישובים לסוגיהם

(1) **ישוב כפרי וקהילתי:** בקטגוריה זו נכללים הקבוצים, המושבים, הכפרים, הישובים הקהילתיים, ההאחזויות והמאחזים. גודלם של ישובים אלה כ-80 עד 160 משפחות בישוב הכפרי, וכ-200 עד 300 משפחות בישוב הקהילתי.

כוחם של ישובים אלה בגיבושם החברתי והאידאולוגי, באמצעי הייצור ברמה גבוהה, הצמודים להם, וברמת תמיכה, לווי וסבסוד, הנתנים ע"י המדינה. אופיים המיוחד מכשירם ליישוב איזורים ברמות ביקוש נמוכות.

היקף פיזי: 400 עד 800 דונם, כשיפועים עד 25% לאזור הצרכני, ועד 15% לאזור היצרני.

(2) **תושבה:** ישוב פתוח בעל אופי כפרי, המשמש בעקר כשכונת מגורים לויינית למוקדים עירוניים גדולים יותר. היקף אוכלוסיתן נע בין 500 ל-2,000 משפחות, וזאת לצורך מתן שירותים מקומיים ברמה סבירה, ולצורך יצירת מרקמים חברתיים נאותים.

סוג הבינוי: צמודי קרקע, בצפיפויות ובשיטות בינוי שונות ומגוונות. כוחה של התושבה בהיותה תשובה לביקושים של שכבות נרחבות למגורים ברווחה גבוהה יחסית ובעלויות קטנות יחסית. סוג ישוב זה מתאים ליישוב אזורים נרחבים בעלי שטח קשה ומצומצם יחסית, בתחום יוממות נוח ממרכזי ההשענות הקיימים (בעקר באזורי הביקוש הגבוהים).

(3) **קריה:** מוקד אורבני, בהיקף של עד 10,000 משפחות. סוג הבינוי: צמודי קרקע, בצפיפויות גבוהות יחסית. הבינוי יותאם לתנאי האקלים ולטופוגרפיה, לצורך יצירת רווחת מגורים גבוהה. הקריה תספק שירותים ואמצעי ייצור למערך האזורי הסמוך לה. נתן לראות הווצרות קריה כהתפתחות של תושבה או מקבץ תושבות. מיקומן של הקריות: על מפגשים של צירים ארציים ומקומיים בתחום שלושת אזורי הביקוש, וזאת בגלל אופים כמרכזי השענות מקומיים.

היקף פיזי: כ-2,500 עד 5,000 דונם, על טופוגרפיות כשיפועים עד כ-50%.

ייחודה של הקריה בכך, שהיא מספקת שירותים ומקומות תעסוקה ברמה תת-אזורית.

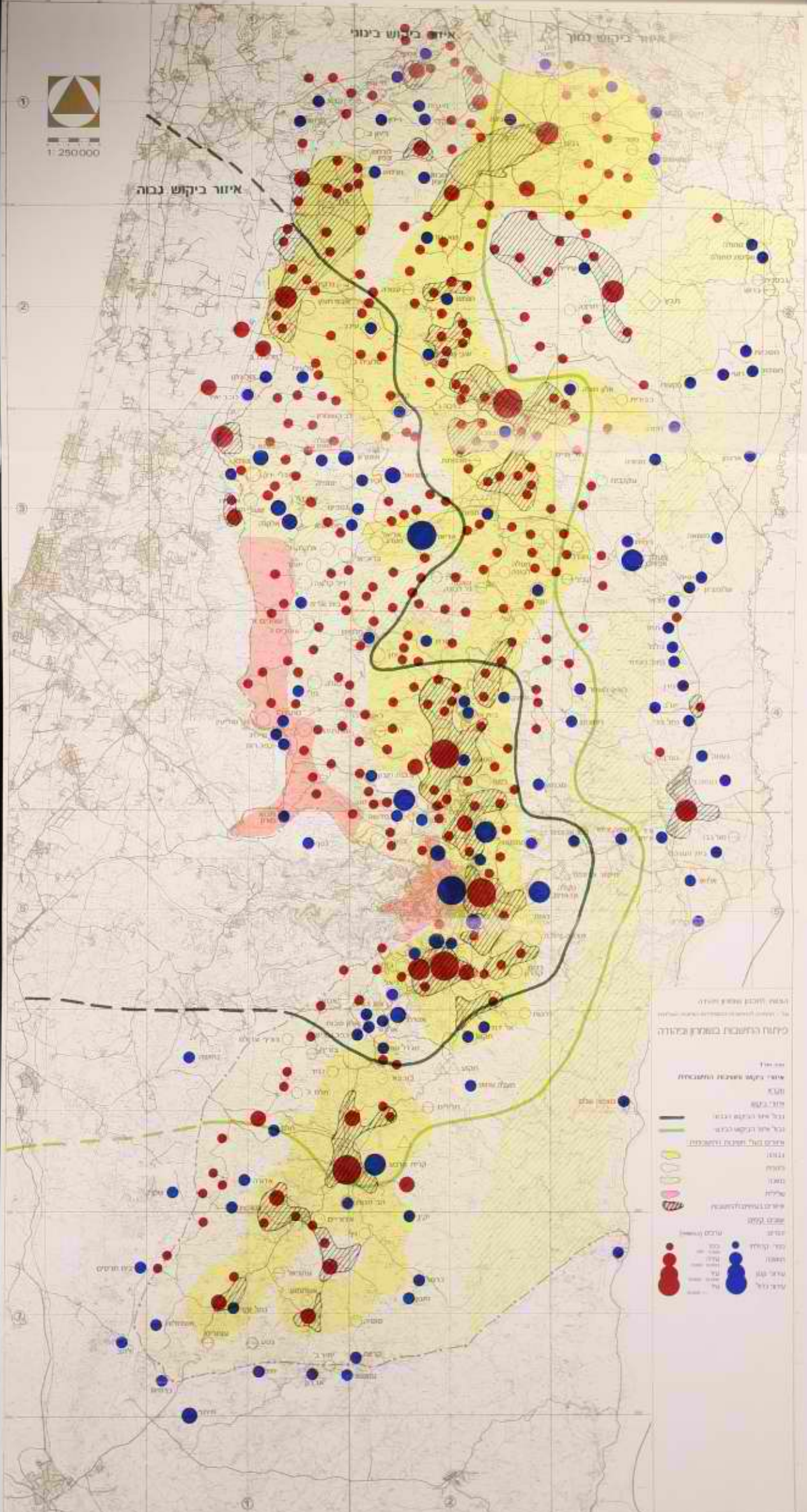
(4) **עיר:** מרכז עירוני חזק, בעל מסות גדולות של אוכלוסיה, המשמש עיר-בירה אזורית, לצורך מתן שירותים מרחביים ברמה גבוהה יותר בייצור, בשירותים, בחינוך ובתרבות. גודל העיר: מ-10,000 משפחות ומעלה ומיקומה בקצה אזור הביקוש הגבוה - עובדה שתסייע להתפתחותה בשלבים הראשונים.

היקף פיזי: 7,000 עד 15,000 דונם, על טופוגרפיות כשיפועים עד 50%.

איזור ביקוש גבוה

המחבר: **ד"ר יצחק גרשון**

2.2 תפוסת הכבישים והישובים בשנת 2010 (מפה מס' 2)

2.2.1. כבישים

2.2.1.1 כללי

למרות חשיבותה הרבה של מערכת כבישים נאותה בשומרון וביהודה ל-התישבות, לבטחון, ולקשירת האזור (פיזית ומנטלית) לשאר חלקי ארץ ישראל, אין המצב הקיים כיום (חמש-עשרה שנה לאחר מלחמת ששת הימים) מבטא את ייחודו של האזור מבחינת מיקומו המרכזי ומבחינת הפוטנציאל ההתישבותי האדיר, הגלום בו.

תכנית ההתישבות המוצעת מפנה את מרכז כובד הפעילות ההתישבותית מן הישובים הכפריים קהילתיים המסובסדים, לכוחות ביקוש להתישבות חצי עירונית ברווחת חיים באזורי ביקוש. הצלחת התכנית מחייבת שידוד מערכות במדיניות פיתוח הכבישים, והקצאת משאבים לפיתוחם. הכביש הוא הגורם המניע התישבות באזורים בעלי חשיבות התישבותית, ועצם קידומו יגרור פיתוח וביקוש, ובמקביל – הקטנת סיוע וסבסוד למגורים, לתעשייה וכיו"ב. כלומר: פתיחת אזורי התישבות חדשים, בעצם קשירת אזורי ההתישבות בינם לבין עצמם, ובקשירת אזורים נכבדים למרכזי השענות.

לא קשה לתאר מה היו פני ההתישבות כיום בשומרון וביהודה, אילו כביש חוצה שומרון כולו (ממעלה אפרים עד צומת מורשה) היה סלול לפני חמש שנים. כמו כן, לא קשה לתאר את מצב התנועה והתחבורה היהודית בציר גב ההר, והשלכתה על אזור עפולה-ירושלים-באר שבע, אילו כביש זה היה עוקף את ג'נין, שכם, רמאללה, חלחול וכו'. אם ה"מדיניות" הקיימת לגבי פיתוח כבישים לא תשתנה, לא קשה לתאר מה יהיה מצב ההתישבות באזור בשנת 1986.

2.2.1.2 עקרונות תכנית האב לכבישים

- העקרונות המתחייבים ממדיניות תכנונית רשומים להלן לפי קדימויות ביצוע:
- פריסת רשת כבישים, לצורך יצירת אינטגרציה בין מערכת הכבישים הארצית – קיימת ומתוכננת – לבין זו שבשומרון ויהודה, תוך ראייתם כחבל הסמוך, הנשען והמקשר חבלי ארץ שונים.
 - הפיכת אזורים רלוונטיים לאזור ביקוש ריאלי, ע"י פריצת צירי תנועה ממרכזי ההשענות והאוכלוסין הסמוכים, ואליהם.
 - הגדלת רמת המודעות של האוכלוסיה היהודית לאזור המתוכנן, ע"י שיפור תוואים, עקיפת מרכזי אוכלוסין מקומיים ופריצת צירים חדשים.
 - יצירת קשר בין אזורי התישבות חדשים, לצורך העלאת רמת השרות המקומי והאזורי.
 - עקיפת ריכוזי האוכלוסיה הערבית בישובים העירוניים הגדולים.
 - חיבור הישובים הערביים לרשת הכבישים, כמקובל בתחום התכנית הארצית.

רשת הכבישים המוצעת התבססה על תכנית האב לכבישים באזור יהודה ושומרון, אשר הוכנה במשרד הבטחון – יחידה לבטחון לאומי, ומשתלבת עמה כמעט לחלוטין.

2.2.1.3 כבישים עקריים

הכבישים בתכנית מסווגים בשתי קטגוריות עקרוניות:

- כבישים ארציים, המחברים אזורים וחבלי ארץ. רמת הכביש מקבילה לרמת הכבישים בתכנית המתאר הארצית.
- בתכנית זו מוצעים שלושה כבישים ארכיים (צפון-דרום) וחמישה כבישים רחביים (מערב-מזרח).
- כבישים אזוריים, המקשרים תתי אזורים ומערכי ישובים מקומיים. בקטגוריה זו נכללים כבישים ברמה גבוהה וברמה נמוכה.

רשימת הכבישים שלהלן תתאר את הכבישים העקריים לפי רמת חשיבותם:

- (1) כביש ארצי גב ההר, המסומן במס' 1, הוא ציר האורך העקרי באזור, ומקשר את צפון הארץ לבאר שבע וערד, דרך לב השומרון, בנימין, ירושלים ויהודה. חשיבותו הרבה נובעת מהיותו מקשר אזורי התישבות, מגביר המודעות והביקוש לאזור הדליל בהתישבות יהודית ומגביר נוכחות יהודית באזור עתיר אוכלוסיה ערבית. במצבו הנוכחי מהווה כביש גב ההר ציר ברמת שרות תחבורתית נמוכה, בו עקר התנועה מקומית. הקטעים שחיוני לשפר, לתכנן ולבצע הם:
 - עוקפי הערים הגדולות: ג'נין, שכם, רמאלה, בית לחם.
 - עוקפי תוואים בסטנדרטים נמוכים: דותן-שבי שומרון, תפוח-לבונה, שילה-בית אל, ירושלים-גוש עציון.
- (2) כביש ארצי חוצה שומרון, המסומן במס' 6, הוא ציר הרוחב העקרי בשומרון, ומקשר את לב גוש המרכז (מצומת מורשה) עם הבקעה ומעלה אפרים, דרך אריאל. חשיבותו בכך, שהוא פותח את מערב השומרון, המהווה אזור בעל פוטנציאל ביקוש גבוה, לאוכלוסית גוש המרכז, ובהיותו מחבר חבלי ארץ ויוצר זיקה תורמת. הקטעים המחייבים פעילות מיידית לביצוע הם הקטע מצומת מורשה, עוקף כפר קאסם, ושיפור התוואי מעלה אפרים-בקעה.
- (3) כביש ארצי לוד-עטרות-מעלה אדומים, המסומן במס' 7, הינו כביש מהיר המקשר את ירושלים והבקעה בתוואי קצר, דרך אזורי התעשייה הגדולים במעלה אדומים, בעטרות ובלוד. הכביש איננו ציר התישבות. עקר ייעודו לעודד פיתוח צפון ירושלים רבתי, ולתת פתרון תחבורתי לבעיות ההולכות ונוצרות בכביש העקרי היחידי לירושלים, בכוון מערב-מזרח.
- (4) כביש ארצי חוצה שומרון צפוני, המסומן במס' 5, מחבר את חדרה לבקעה דרך גוש ריחן ודותן, דרך גב ההר. הכביש מהווה ציר התישבותי לישובי צפון השומרון וצפון הבקעה. חשיבותו בכך, שהוא מחזק את הקשר בין ישובים אלו לבין עצמם, ובינם לבין מישור החוף. יש לתכנן ולבצע קטע מקשר לרשת הכבישים הארצית (כביש חדרה-עפולה).
- (5) כביש ארצי חוצה עציון, המסומן במס' 9, מחבר את אשדוד לים המלח, דרך גוש עציון ואפרת. הכביש מהווה ציר התישבותי, המחזק את הקשר התחבורתי בין מרחבה הדרומי של ירושלים ואפרת לאשדוד.
- (6) כביש ארצי בקעת הירדן-ים המלח-ערד, המסומן במס' 2, מהווה ציר תנועה והתישבות בעל חשיבות גבוהה, המחייב שיפור תוואי.
- (7) כביש ארצי (בינלאומי) מעלה אדומים-ניצנה, המסומן במס' 3, מהווה את הקשר התחבורתי בין ממלכת ירדן ומצרים, דרך מעלה עמוס, דרום הר חברון וערד. תרומתו ההתישבותית של כביש זה נכרת בקטע המחבר את מעלה אדומים למעלה עמוס, ובקטע המחבר את בקעת ערד לאזור ההתישבות בדרום-מזרח הר חברון.
- (8) כביש אזורי חוצה שומרון מרכזי, המסומן במס' 11, מקשר את מישור החוף לבקעת הירדן תוך עקיפת קלקיליה, ודרך קדומים. חשיבות הכביש בפריצת אזור בעל פוטנציאל גבוה לביקוש, ובהעלאת רמת המודעות אליו, לאוכלוסית גוש המרכז. כביש מס' 11 מתחבר ליד קדומים עם כביש מס' 15, ובהמשכו עם כביש גב ההר (מס' 1). צרוף הקטעים הנ"ל יוצר את תוואי חוצה מנשה, אשר חשיבותו נכרת בחיבור גוש המרכז לעמקים הצפוניים, ובהפכו את

השומרון לחלק אינטגרלי של ארץ ישראל – הן תחבורתית, והן מבחינת מודעות האוכלוסיה לאזור.

(9) **כביש אזורי חוצה בנימין**, המסומן במס' 14, מחבר את גוש המרכז ליריחו דרך חלמיש, בית אל ועפרה, ומהווה ציר התישבות בכל אזורי הביקוש. הפעילות המיידית המתחייבת היא תכנון וביצוע של הקשר לרשת ה-כבישים הקיימת והמתוכננת לגוש המרכז, והקטעים העוקפים את הישובים הערביים עבוד וביר זית.

(10) **כביש אזורי נתניה-בנימין**, המסומן במס' 15, מקשר את נתניה לאזור ירושלים דרך קדומים, קרני שומרון, אריאל וחלמיש. חשיבותו מתבטאת בחיבורו לכביש גב ההר ליד עינב, ובהוותו את הציר הארכי השני בחשיבותו באזור, המקשר רצועות התישבות אינטנסיבית במערב השומרון בינן לבין עצמן, ולירושלים.

(11) **כביש אזורי חוצה שומרון דרומי**, המסומן במס' 16, מקשר את קרית גת, קרית ארבע והרצועה שבין קרית ארבע לתקוע, שהיא בעלת חשיבות התישבותית.

2.2.2 פריסת ישובים

2.2.2.1 כללי

המערך הישובי העקרוני המוצע, פריסתו וקצב פיתוחו, בא לענות על מטרת התכנית: פריסה מירבית של אוכלוסיה יהודית גדולה באזורים בעלי חשיבות התישבותית, בתשומות לאומיות קטנות ובפרקי זמן קצרים יחסית, באמצעות ניצול כלי ההתישבות לסוגיהם, בהתאם לפונקציה האפנית לכל אחד מהם, ובהתייחסות לצרכים ולנתונים הרלוונטיים של כל אזור ואזור.

הנתונים הרלוונטיים לכל אזור התישבות כוללים:

- א. פוטנציאל הביקוש
- ב. חשיבותו ההתישבותית היחסית
- ג. המערך המתוכנן של הכבישים הארציים והאזוריים
- ד. יעדי האוכלוסיה המתוכננת לאזור
- ה. תפוצת הישובים הערביים, על מגמות גידולם
- ו. מצאי מקרקעין לפי זמינות, בעלות או רכישה
- ז. נתונים אקלימיים, נופיים וכד'.

בנוסף להתמודדות עם נתוני האוביקטיביים של כל אזור התישבות, נבדקת הפריסה בהתאם לתרומתו של כל ישוב או אזור התישבות, למערך הסביבתי של השרותים והתעסוקה.

על מערך הישובים להיות מתוכנן ובנוי באופן שיווצרו שילוב מלא והשפעה הדדית של הישובים השונים לאורך כל תקופת הזמן בה עוסקת התכנית. פריסת הישובים לסוגיהם מוצגת במפה מס' 2.

2.2.2.2 פריסה מירבית

הישובים הכפריים והקהילתיים והתושבות מהווים הכלי המתאים לפריסה מירבית של אוכלוסיה, מבחינה נקודתית ומבחינה אזורית:

- א. הישובים הכפריים והקהילתיים, מתוכננים בגלל מאפניהם לאזורי הביקוש הבינוני והנמוך, תוך התייחסות מלאה לחשיבות ההתישבותית הנקודתית והאזורית של כל ישוב.

באזור הביקוש הבינוני, מומלץ להקים ישובים כפריים וקהילתיים בהם חיוניות העשייה גבוהה ביותר. יש לתכנן במידת האפשר להתרחבות מעבר למסגרת הישוב הקהילתי.

היות שהקמת ישובים כפריים וקהילתיים כרוכה בתשומות לאומיות גדולות, הכוונתם ליעדים ברורים ומוגדרים תצמצם תשומות אלה. כמו כן, עקב קצב הגידול האיטי יחסית של ישובים מסוג זה, יש לתכנן מקבצי ישובים בעלי אופי חברתי ואידאולוגי דומה, על מנת ליצור מערך שרותים יעיל (חינוך, תעסוקה וכו').

ב. **התושבות**, עקב היותן מושתתות על תהליכי יוממות מטבען, מתוכננות לאזור הביקוש הגבוה, בהתאם לחשיבות ההתישבות של כל אזור, ולאזור הביקוש הבינוני, היכן שחיוניות העשייה איננה מיידית. התושבות הינן כלי יעיל לפריסה מירבית של אוכלוסיה בתשומות לאומיות קטנות, בהיותן תשובה לתהליכי ביקוש טבעיים. הקטנת ה-תשומות הלאומיות הינה פועל יוצא של הפיכת אזורים בעלי פוטנציאל ביקוש לאזורי ביקוש בפועל, ע"י פריצת דרכים, גודל האוכלוסיה בתושבה וקצב איכלוסיה, המאפשר רמת שרותים גבוהה יחסית, אינם מחייבים דקדקנות יתרה בתכנון מקבצי תושבות.

2.2.2.3 אוכלוסיה יהודית גדולה

הישובים העירוניים המתוכננים (עיר וקריות) הינם האמצעי המאפשר קליטת אוכלוסיה גדולה, וכן יצירת מערך שרותים ותעסוקה לאזור ההשפעה שלהם. יש להתאים את קצב הפיתוח של הישובים העירוניים החדשים לכוחות הביקוש במרכזי ההשענות, וזאת - על מנת למנוע הוצרות ערי פיתוח, התלויות על בלימה.

פריסת הישובים העירוניים תעשה בשלושת אזורי הביקוש, בהתיחס למספרי יעד של אוכלוסיה בכל אזור, בסמוך לצמתים של צירים עקריים, כמפורט להלן.

א. ישובים עירוניים באזור הביקוש הגבוה

המכנה המשותף העקרי של הישובים העירוניים באזור הביקוש הגבוה הוא מיקומם בשוליו. מיקום זה מבטיח מחד גיסא קצב איכלוס גבוה, המבוסס על תהליכי ביקוש, ומאידך גיסא - היותם גרעין למרכז השענות לתעסוקה ולשרותים. ע"י כך יורחב מעגל ההשפעה והביקוש לאזורים, אשר הביקוש אליהם נמוך. האצת פיתוחם של הישובים העירוניים באזור ביקוש זה, באמצעות ההכרה בחשיבותם, פריצת כבישים ועידוד יוזמות, תקדם את תהליכי ההתישבות לסוגיה, ותצמצם את השקעות הלאום הנדרשות.

להלן פרוט הישובים:

- (1) אריאל - עיר, המתוכננת לאכלס 35,000 משפחות בשנת 2010 (כ-140,000 נפש) ממוקמת על כביש חוצה שומרון, סמוך לצומת עם כביש גב ההר. מהווה מרכז ההש-ענות המתוכנן הגדול ביותר באזור.
- (2) קדומים - קריה, המתוכננת לאכלס 3,000 עד 5,000 משפחות בשנת 2010 (15,000 עד 20,000 נפש). ממוקמת על כביש גב ההר, חוצה מנשה וכביש קלקיליה-שכם. פיתוחה כקריה מחייב שינוי בתפיסה התכנונית הקיימת, וכן רכישת קרקעות באזור ופריצת דרכים.
- (3) שומרונית - קריה, המתוכננת לאכלס 3,000 עד 5,000 משפחות בשנת 2010 (15,000 עד 20,000 נפש). ממוקמת על כביש נתניה-שכם, סמוך לצומת עם כביש גב ההר, באזור בעל חשיבות התישבותית גבוהה ביותר, ומשמשת חיץ בין שכם לטול כרם.

לצורך פיתוחה יש לבצע תכנון, תפיסת קרקעות בהתאם ליעד, ופריצת דרכים.

(4) בית אל -

קריה, המתוכננת לאכלס 3,000 עד 5,000 משפחות בשנת 2010 (15,000 עד 20,000 נפש). ממוקמת על כביש גב ההר, סמוך לצומת עם כביש חוצה בנימין. חשיבותה בהיותה ישוב עירוני מסיבי יחידי על ציר ירושלים-תפוח. פיתוחה מחייב תכנון, רכישת קרקעות ופיתוח מוקד תעסוקה יחודי.

(5) חלמיש -

קריה, המתוכננת לאכלס 2,000 עד 4,000 משפחות בשנת 2010 (8,000 עד 16,000 נפש). ממוקמת בצומת הכבישים חוצה בנימין ואריאל-ירושלים, באזור החסר אדמות מדינה, לפיכך יש להעריך לרכישת קרקעות לצורך פיתוח האזור.

(6) גבעת זאב -

קריה, מתוכננת לאכלס 2,000 עד 5,000 משפחות בשנת 2010, בהתאם למצאי הקרקעות (כ-8,000 עד 20,000 נפש).

(7) מעלה אדומים - קריה, מתוכננת לאכלס 5,000 עד 10,000 משפחות בשנת 2010 (20,000 עד 40,000 נפש).

(8) אפרתה -

קריה, מתוכננת לאכלס 2,500 עד 4,000 משפחות בשנת 2010 (10,000 עד 16,000 נפש).

הקריות הנ"ל מרחיבות את תחום השפעתה המטרופוליטני של ירושלים, וגורמות להעברה של אוכלוסיה יהודית מסיבית מעבר למעגלי ההתיישבות הערבית, המקיפים את העיר. הקריות ממוקמות בסמוך לצירי תנועה ולמרכזי תעשייה עקריים. קצב פיתוחן ואיכלוסן מחייב תשומת לב רבה לגבי פיתוחה של ירושלים ואיכלוסה.

ב. קריות באזור הביקוש הבינוני

(1) ריחנית -

מתוכננת לאכלס 4,000 עד 5,000 משפחות בשנת 2010 (16,000 עד 20,000 משפחות). ממוקמת בגוש ריחן, סמוך לצומת הכבישים גב ההר וחוצה מנשה. ריחנית תפותח כקומפלקס של תושבות, כאשר שקד תהווה את מרכזו, וחלק ממנה, וע"י כך תשמש מוקד שירותים ותעסוקה למערך התישבותי גדול באזור, בו קיים מצאי קרקעות מדינה.

(2) קרית ארבע -

יש להכיר בחיוניות פיתוח ריחנית כקריה באזור זה, ולצורך כך יש לתכנן ולבצע את הכביש הארצי חדרה-דותן, ואת הכביש האזורי דותן-התענ"כים. מתוכננת לאכלס 4,000 עד 5,000 יח"ד עד שנת 2010 (16,000 עד 20,000 נפש). ממוקמת על צומת חוצה יהודה וכביש גב ההר. פיתוח קריה זו, המהווה "בירת מחוז" לדרום הר חברון, מחייב שיפור התוואי ירושלים-קרית ארבע, רכישת מקרקעין ופיתוח אמצעי ייצור יחודיים.

קרית ארבע מהווה אלמנט חיץ עקרי באזור, ה-מאופיין בהתפרסות התישבות ערבית.

ג. קריות באזור הביקוש הנמוך

(1) מעלה אפרים - מתוכננת לאכלס כ-3,000 משפחות בשנת 2010

(כ-12,000 נפש). ממוקמת על צומת כביש חוצה שומרון וכביש אלון. מעלה אפרים תהווה מרכז שירותים ליישובי הבקעה וסף המדבר, ומרכז תעשייה עקרי לתעשיות ברמה אקולוגית נמוכה, אשר תשענה על אריאל ועל גוש המרכז. קצב פיתוחה מותנה בביצוע כביש חוצה שומרון.

(2) תבץ -

מתוכננת לאכלס כ-3,000 משפחות בשנת 2010 (כ-12,000 נפש). ממוקמת סמוך לצומת כביש חוצה שומרון צפוני והמשך כביש אלון. מרכז השרותים בקריה, ואזור התעשייה המוצע להקמה בסמוך לה, ישרתו את אוכלוסית האזור, על כל מגזריה. תבץ מהווה חוליה צפונית בציר הקריות הממוקמות על ספר המדבר, בנוסף לערד, מעלה אדומים ומעלה אפרים.

2.2.3 ירושלים ומשקלה במרחב השפעתה

ההכרה בחיוניות טיפוחה וחיזוקה של ירושלים רבתי הינה מעקרונותיה הבסיסיים של התכנית לפיתוח ההתישבות בשומרון וביהודה, הן מן הטעמים הפוליטיים הקשורים בהיותה בירתה המורחבת של ישראל, והן משום השפעת גידולה על התפתחות המרחב כולו. ניווט נכון של התכנון והעשייה, בהתאם למדיניות מסוכמת ומגובשת יגרום לפיתוח ולהעשרה הדדית של ירושלים ומרחבי השפעתה.

מרחבי ההשפעה של ירושלים, מעבר לגבולותיה המוניציפליים הם:

א. מרחב ההשפעה המצומצם, שבו תתגורר אוכלוסיה יהודית בישובים חצי-עירוניים, ואשר יהיו לה קשרים פונקציונליים עם ירושלים, עם שפלת החוף ועם ים המלח. האזורים בעלי החשיבות ההתישבותית במרחב זה הם: גוש גבעון, דרום ביתוניה, צפון-מזרח נוה יעקב, מזרחית לענתות, דרום-מערבית מעלה אדומים, דרום בית לחם ומערבית להר גילה.

ב. מרחב ההשפעה הגדול, שבו תתגורר אוכלוסיה יהודית, בעקר בישובים קהילתיים וכפרים, עם קשר גושי וזיקה חזקה לירושלים. האזורים בעלי החשיבות ההתישבותית במרחב זה הם: צפון-מערב רמאללה, אזור בית אל, מערבית לגוש עציון ואזור תקוע - מעלה עמוס.

לפיכך, ההתייחסות לירושלים ולמרחביה נשענת על העקרונות:

- א. גידול האוכלוסיה בירושלים ובמרחב, בשיעור הגבוה משיעור הגידול הארצי, לכ-750,000 נפש בשנת 2010, או לכ-420 עד 450 אלף נפש בשנת 1990, על חשבון גוש המרכז.
- ב. שמירה על מאזן דמוגרפי רצוי בתוך העיר.
- ג. בניה ואיכלוס בתוך העיר, באזורים שאיכלוסם ימנע התפרסות בלתי מבוקרת של התישבות ערבית דינמית.
- ד. יישוב ואיכלוס מחוץ לעיר, באמצעים הרלוונטיים, אזורים המוגדרים כבעלי חשיבות התישבותית, המאופיינים בהיותם מקשרים אזורי התישבות יהודית ומונעים הוצרות רצף בלתי רצוי ותפיסת קרקע בלתי מבוקרת של התישבות ערבית.

המאזן הדמוגרפי הקיים בירושלים הוא 28% ערבים לעומת 72% יהודים. לשמירת מאזן זה בעתיד, הגידול האפשרי במרחביה של ירושלים הוא בשיעור של כ-650 יח"ד בשנה בלבד (כ-2,200 נפש). אך, פגיעה שולית במאזן הדמוגרפי, ליחס של 30% ערבים לעומת 70% יהודים, יאפשר בינוי במרחביה של ירושלים בקצב ממוצע של כ-1,700 יח"ד בשנה. כלומר - כל 500 יח"ד נוספות, הנבנות מחוץ לירושלים על חשבון העיר, תפגענה למעשה באחוז אחד בלבד במאזן הדמוגרפי הקיים. יש לשקול "פגיעה" זו ביחס לתרומה, הנובעת מחיזוק מרחבי ירושלים. את התרומה הנ"ל נתן להעריך לאור הקריטריונים:

- א. פריסה רחבה מסביב לעיר תצמצם את התפשטות הבינוי הערבי והגידול הדמוגרפי המסיבי מסביב לעיר, העלול להשפיע על היחס הדמוגרפי במרחב ירושלים, ולפגוע בעתודות השטח אשר מסביב לה.
- ב. ישובי הלויין סביב ירושלים יהיו מוקד משיכה לאוכלוסיות מיומנות שתבואנה מגוש המרכז, ולא דוקא לאוכלוסיה פוטנציאלית לעיר, וע"י כך תורחב אוכלוסית האזור.
- ג. ביישובי הלויין צפיפות הבניה תהיה נמוכה יחסית (1-2 משפחות לדונם), ותספק תשובה לביקוש חזק של חלק מן האוכלוסיה (בינוי מסוג זה אינו מתאים לאזור מוניציפלי עקב עלות הקרקע ואי נצילותה).
- ד. פיתוח ביישובי הלויין ייצור תעסוקות לאוכלוסיה הערבית באזור ותרחיק את הביקוש והיוממות מירושלים.

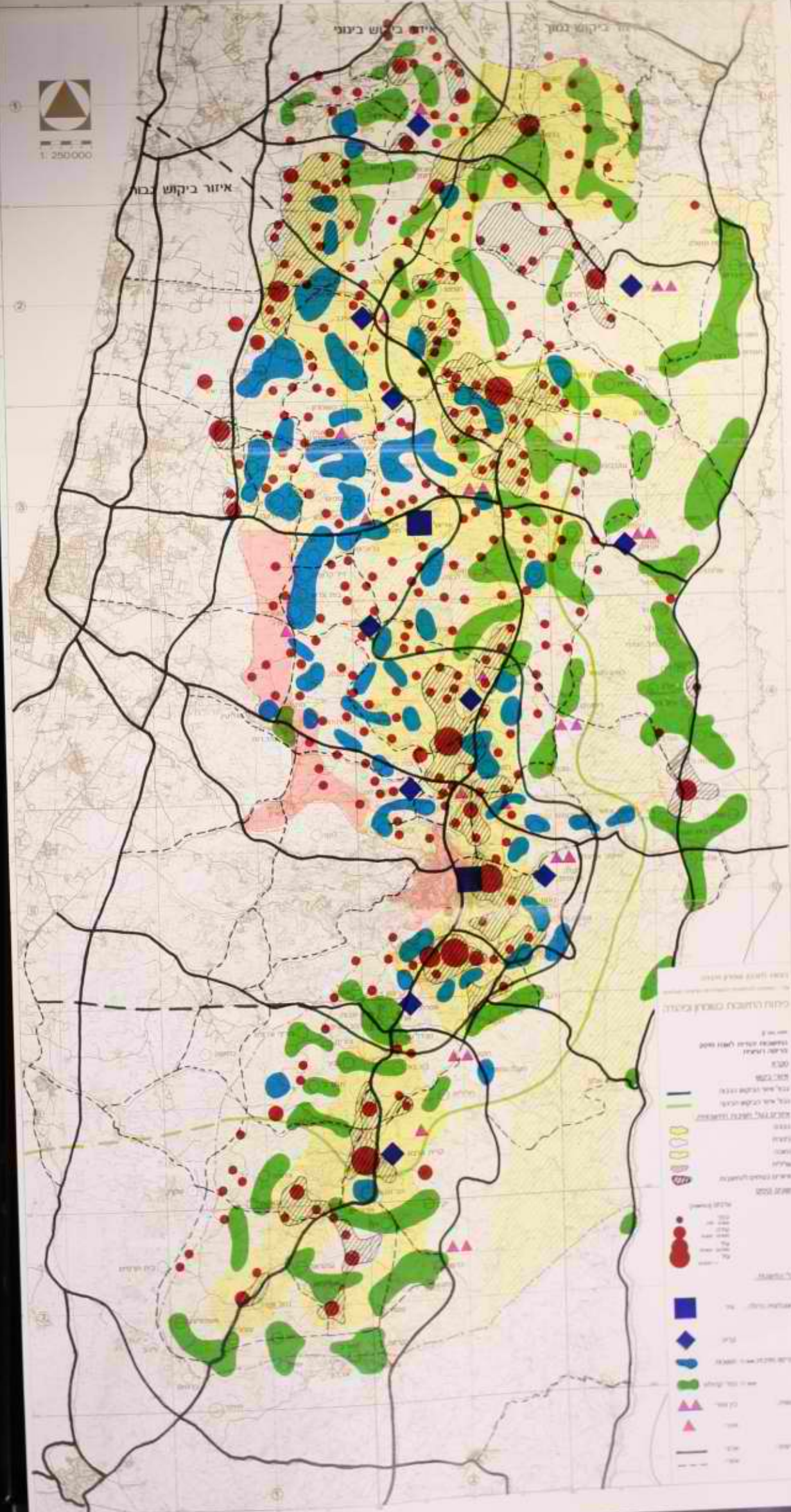
להערכתנו, אין שינוי בשיעור של 1 עד 1.5 אחוזים מהווה פגיעה במאזן הדמוגרפי, ביחס ליתרונות הנ"ל. מוצע, שמתוך 3,700 יח"ד השנתיות (הנגזרות מקצב הגידול המשוער של האוכלוסיה), תפותחנה כ-2,300 יח"ד בירושלים, וכ-1,400 יח"ד במרחביה: כ-900 יח"ד לשנה במרחב המצומצם, וכ-500 יח"ד לשנה במרחב הגדול. כל זאת, תוך מעקב קפדני בין-משרדי אחר קצב פיתוח מול ביקוש, למרחב כולו ולירושלים בפרט, לאור התהליכים הדמו-גרפיים בתוך העיר.

הצלחת "חיזוק" מרחב ירושלים מותנית ב:

- א. מדיניות אחידה ומתואמת.
- ב. חיזוק הקשר בין שפלת החוף לירושלים, ע"י פיתוח כביש לוד-עטרות-מעלה אדומים בחומש הראשון, ופיתוח ציר אשדוד-גוש עציון - ים המלח בחומש השני.
- ג. פיתוח אזורי תעשייה במרחב ירושלים, באיזור מעלה עמוס (על ציר אשדוד ים המלח), ובאיזור כוכב השחר, כדי למנוע בין היתר יוממות ערבים לתוך העיר.
- ד. יצירת אמצעים לבקרת קצב הפיתוח ולמיתונו בגוש המרכז - במגורים ובתעשיות, ועידוד הגירת תעשיות לכל סוגיהן, ממישור החוף לירושלים.
- ה. התווית מדיניות סיוע מאוזנת לאזור.

הצלחת חיזוקה של ירושלים כעיר, מותנית בנוסף לאמור, ב:

- א. מציאת הכלים המנהליים לשמירת קצב הגידול הנוכחי של האוכלוסיה הערבית בעיר, או להקטנתו.
- ב. התמקדות הבינוי בירושלים באזורים הקריטיים: דרום נוה יעקב, מערבית לשעפת, דרום-מזרח תלפיות (חומה), ומיתון קצב הפיתוח בכל האזורים, שאין הפיתוח בהם מתחייב מטעמים פוליטיים (ממערב לקו פרשת המים).
- ג. שיטת הפיתוח העדיפה באזורים אלה (למרות חסרונותיה הכלכליים בטווח הקצר) היא יצירת מוקדים קטנים רבים, שיתפתחו בעתיד לכלל שכונות. וזאת - בשיטות בינוי המתאימות למורפולוגיה, לצורך התפרסות מירבית, ולצורך הגדלת רווחת המגורים והביקוש לאזורים אלה.

2.3 תעסוקה-תכנית רעיונית לשנת 2010

2.3.1 מטרת התכנית

לפתח מקורות תעסוקה לכלל האוכלוסיה היהודית, מתוך מגמה להפוך את האזור מנשען ליצרני, ומתוך מגמה ליצור רווחת חיים גבוהה, על מנת לשרת את תכנית האב לתפרוסת האוכלוסיה בתשומות לאומיות קטנות יחסית, ובפרקי זמן קצרים יחסית. פיתוח מקורות התעסוקה - הן סוגם והן קצב פיתוחם - מתייחס לסמיכות האזור לגוש המרכז ולירושלים, ולמצאי בתוני האזור.

2.3.2 עקרונות ויעדים

- א. בשנת 2010 מספר מקומות התעסוקה באזור, בענפים השונים, יתאים למספר המועסקים הרלוונטי לענפים אלה, ולמשקלם.
- ב. תכנית התעסוקה מתבססת על יוממות דו-כוונית של מועסקים ממרכזי האוכלוסין המתוכננים למרכזי התעסוקה הקיימים, וממרכזי האוכלוסין הקיימים למקומות התעסוקה המתוכננים.
- ג. התעשייה לסוגיה מהווה המרכיב המשמעותי בעשיה היצרנית ותהווה מנוף לקידום העשיה ההתיישבותית באזור.
- ד. המצאי התיירני היחודי לאזור ינוצל בשרותי תירות, אשר יתאימו לכוחות הביקוש הרלוונטיים.
- ה. השיעור היחסי של המועסקים בחקלאות באזור יהיה קטן באופן משמעותי מן השיעור היחסי של המועסקים בענף זה בארץ, עקב ההיצע המוגבל של אדמות חקלאיות, וזאת, למרות ייחודה של בקעת הירדן.
- ו. פיתוח הענפים היצרניים והשרותים הכלכליים יתבסס על כוחות ההיצע והביקוש, ויתעל כוחות אלה לאזורים בהם חיוניות העשיה גדולה מן ההיבטים המרחביים והאזוריים.
- ז. שיעור המועסקים בשרותים קהילתיים, חברתיים וציבוריים יהיה גבוה יחסית למוצע הארצי, על מנת ליצור איכות גבוהה בענפי השרותים, בעקר בשלבי פיתוח האזור.
- ח. התכנית לפיתוח מקורות תעסוקה תתמודד עם הביקוש של מועסקים ערביים, לפי העקרונות הבאים:
 - (1) שיעור היוזמות הערביות ושיעור המועסקים הערביים בתעשיה יגדלו משמעותית עד סוף המאה.
 - (2) פיתוח מקומות התעסוקה באזור לא תעודד הגירה מן הכפרים לערים, ותצמצם את מידת היוזמות של הערבים מחוץ לאזור.

טבלה מס' 1: ההתפלגות המשוערת של המועסקים בשומרון וביהודה בסוף המאה, לפי ענפי תעסוקה וסוגי ישובים, בהשוואה למוצעים הארציים דהיום

ענף	חקלאות	בינוי	תעשיה ותירות	שרותים קהילתיים וציבוריים	שרותי מסחר תחבורה ופינאנסיים
ממוצעים ארציים דהיום	6.8	6.3	24.8	34.9	27.2
אחוז מועסקים בשומרון וביהודה, לפי סוג הישוב:					
עיר	0	6	32	37	27
קריה	0	4	32	37	27
תושבה	0	4	32	37	27
קהילתי	7	8	35	40	10
כפרי	65	2	5	25	3

2.4 איזורי תעשייה-תכנית אב לשנת 2010

2.4.1 כללי

התעשייה הינה הענף היצרני הדומיננטי באזור.

לפריסת אזורי התעשייה חשיבות רבה, משני טעמים:

- א. ניצול יעיל ונכון של כוחות הביקוש לתעשייה, לצורך צמצום ההשקעות הלאומיות.
 - ב. השפעה על תכנית תפריסת האוכלוסין.
- לאור חשיבות נושא זה, מוגש להלן פרק זה, הממקד את הדיון לפריסה של אזורי התעשייה, על היבטיה השונים.

2.4.2 מטרת התכנית

פריסת אזורי תעשייה לסוגי התעשייה השונים בשומרון וביהודה, תוך ראייתם כחלק מן ההקשר הכללי של פריסת אזורי תעשייה במרחב גוש המרכז, מרחב ירושלים ומרחב צפון-מזרח הנגב. זאת, במגמה לעודד את פריסת האוכלוסיה היהודית בהתאם לתכנית האב לאזור, ובהתייחסות לכוחות הביקוש הטבעיים לתעשייה, בכל המגזרים.

2.4.3 עקרונות התכנית

- א. ניצול מצאי המקרקעין פונקציונאלית, בהתייחסות לביקוש ולמרחקי נסיעה ממרכזי הביקוש, תוך פגיעה אקולוגית מזערית בכל סוגי ההתיישבות, בכל המגזרים.
- ב. פיתוח האזור לא יפגע בפיתוח אזורי הפיתוח האחרים בארץ.
- ג. התכנית מתבססת על עידוד תעשיות עתירות מועסקים יהודיים (כולל קריות מדע ותעשיות בטחוניות), ומפנה אותם למרכזי ההתיישבות היהודית האינטנסיבית.
- ד. התכנית מחייבת פיתוח תעשיות עתירות ידיים עובדות מחוץ למרכזי ההתיישבות היהודית האינטנסיבית, בסמוך להתיישבות הערבית המסיבית (ולא בתוכה).
- ה. התכנית מחייבת מציאת פתרונות תעסוקה בתעשייה סמוך לישובים הקהילתיים, על מנת לצמצם היוממות מישובים אלה.
- ו. התכנית מתייחסת למתן פתרונות באזור לכלל המועסקים היהודיים בתעשייה בשנת 2010, אשר יהוו 31%-30% מכלל שיעור המועסקים באזור, לעומת 25% ממוצע ארצי כיום. (אחוזים אלה כוללים את המועסקים בתיירות, המהווים כ-3%-2%).
- ז. בתכנית חושב שיעור המועסקים בתעשייה בשנת 2010 לפי: 6% מכלל תוספת האוכלוסיה הערבית באזור עד שנה זו (לעומת המצב בהיום, בו מועסקים בתעשייה כ-3% מכלל האוכלוסיה הערבית).
- ח. פריסת אזורי התעשייה תסיע בצמצום שיעור היוממות הערבית מחוץ לאזור, ותסיע בצמצום התעבות בלתי רצויה של מרכזי אוכלוסיה ערבית צפופה.
- ט. מקומות התעסוקה בתעשייה מתייחסים לכלל האוכלוסיה המתוכננת באזור בשנת 2010, כולל ירושלים. אוכלוסיה זו מוערכת בכ-1.2 מליון יהודים ובכ-1.6 מליון ערבים. סה"כ מתוכננים 84,500 מקומות תעסוקה בתעשייה ליהודים ו-25,000 מקומות תעסוקה בתעשייה לערבים בשנת 2010.
- י. פריסת אזורי התעשייה תיצור מרחקי יוממות ממוצעים של כ-20 ק"מ.

2.4.4 פריסת אזורי תעשייה

2.4.4.1 כלי תכנון

א. שטחי תעשייה צמודי-ישוב

יעדם של אלה ליצור פעילות יצרנית בקרבת הישובים, על מנת למנוע התרוקנותם בשעות היום, וזאת - באמצעות צמצום היוממות בקטגוריה זו בכללים ארבעה סוגים של שטחי תעשייה:

(1) צמוד-ישוב קהילתי וכפרי - שטח בן כ-10 עד 15 דונם, המיועד למלאכות ותעשיות מקומיות. מספק שטח מלאכה לעד כ-70% מכלל המועסקים בתעשיה בישוב. השטח מוגדר מחוץ לשטח הצרכני של הישוב, ומהווה חלק מתכנית המתאר שלו.

(2) צמודי מקבץ ישובים קהילתיים וכפריים - שטח בן כ-30 עד 60 דונם, המשרת מקבץ ישובים, הנמצאים במרחק נסיעה של עד כ-10 ק"מ ממנו. מהווה תחליף לשטחי תעשיה צמודי-ישוב, בתנאים של מחסור בקרקע או צורך בחסכון בתשתיות.

(3) צמודי ישובים עירוניים ותושבות - יעשירו את מרכזי הישובים במגוון נוסף של פעילויות. שטחי תעשיה אלה מתוכננים לכרבע מכלל המועסקים בתעשיה בישוב, וישולבו בבינוי המרכז הצרכני, לשטחים הנ"ל מתאימות תעשיות ברמת זיהום אפסית, כגון תעשיות אלקטרוניקה ומחשבים.

(4) צמודי-ישוב ערבי - בשטחים אלה יועסקו כ-20% מכלל המועסקים בתעשיה. ייעודם בעקר לבתי מלאכה, מוסכים ותעשיות חקלאיות. הגדרת השטחים וגודלם ייקבעו בתכניות המתאר של הישובים הערביים.

מפעלים ויעודיים גדולים יופנו לאזורי התעשיה הבין-אזוריים והאזוריים הרלוונטיים.

ב. שטחי תעשיה אזוריים ובין אזוריים

שטחים אלו יספקו מקומות תעסוקה לכ-30% מן המועסקים בתעשיה בישובים הכפריים והקהילתיים, לכ-75% מן המועסקים בתעשיה בישובים העירוניים והחצי-עירוניים, ולכ-40% עד 50% מכלל תוספת המועסקים בתעשיה במגזר הערבי. בחלק מן האזורים הנ"ל מומלץ לקלוט מפעלים ביוזמה ערבית, אשר אין להם מקום בשטחי התעשיה צמודי-ישוב הערבי. בקטגוריה זו נכללים:

(1) שטחי תעשיה אזוריים - מיועדים לתעשיות ברמת זיהום נמוכה, ואחוז גבוה של מועסקים יהודיים. השטחים מאותרים במרכזי הכובד האזוריים של ההתישבות היהודית, ובהם יוקמו מפעלים בטחוניים, קריות מדע וכו'.

(2) שטחי תעשיה בין-אזוריים - מיועדים לתעשיות ברמה אקולוגית נמוכה, למפעלים גדולים ולמפעלים עתירי ידיים עובדות. שטחים אלה מאופיינים בעתודות קרקע גדולות יחסית.

2.4.4.2 תכנית פריסת אזורי התעשיה

א. כללי

התכנית מתייחסת לשטחי התעשיה האזוריים והבין-אזוריים בלבד. שטחי התעשיה צמודי-ישוב לסוגיהם יקבלו ביטוי תכנוני בתכנון אזורי מפורט, ובמסגרת תכניות המתאר של הישובים.

שטחי התעשיה האזוריים והבין-אזוריים ימוקמו סמוך לעיר ולקריות הקיימות והמתוכננות בשומרון וביהודה. הישובים הנ"ל מרכזים אוכלוסיה יהודית גדולה, וממוקמים סמוך לצמתי כבישים ארציים ואזוריים.

עתודות הקרקע האופטימאליות לפיתוח אזורי תעשייה גדולים לתעשיות מזהמות מצויים במדרגה, המשתרעת מזרחית לגב ההר, לאורך הרצועה תבץ - מעלה אפרים - כוכב השחר - מעלה אדומים - תקוע - מעון וכרמל-ערד.

הרצועה מאופינת בעתודות קרקע גדולות בביקוש נמוך ביותר למגורים, במרחק סביר ממרכזי האוכלוסין והתעסוקה (בתנאי פיתוח אידאלי של רשת הכבישים) ומזרחית להם (כוון הרוחות העקריות באזור ממערב למזרח). כאן נמצאים השטחים, המיועדים לאזורי התעשייה הבין-אזוריים לשנת 2010. שטחים אלה יפותחו במקביל לפיתוח התשתיות האזוריות ולפיתוח הקריות.

כיום, רצועה זו מרוחקת בזמן נסיעה משמעותית ממרכזי הביקוש, האוכ-לוסיה וההשענות. התחלת הפיתוח המאסיבי של שטחי התעשייה השונים בה יתבצע הדרגתית, לאחר פיתוח ומיצוי שטחי התעשייה המערביים, המתיחסים לאזורי הביקוש העכשווי. האזור חולק לאזורי תכנון שכוונם ממערב למזרח, במגמה "לנקז" מזרחה את הביקוש לתעשיות, לכוון אזורי התעשייה העקריים.

ב. אזורי התכנון

(1) צפון השומרון - האזור נשען על ציר חוצה שומרון צפוני, המחבר את אזור חדרה עם הבקעה. כלולות בו הקריות שקד ותבץ, והערים ג'נין וטובס.

בשנת 2010 תמנה האוכלוסיה היהודית באזור כ-50 אלף נפש, והאוכלוסיה הערבית - כ-230 אלף נפש. כוון הניקוז באזור זה: לתבץ.

(2) מרכז השומרון - האזור נשען על הצירים חוצה שומרון, חוצה מנשה, חוצה בנימין וגב ההר, וכולל את אריאל, מעלה אפרים, קדומים, שומרונית, חלמיש, אזור עפרים, שכם ובנותיה, טול כרם, קלקיליה ועוד.

בשנת 2010 תמנה האוכלוסיה היהודית באזור כ-400 אלף נפש, והאוכלוסיה הערבית - כ-550 אלף נפש. כוון הניקוז באזור זה: למעלה אפרים על ציר חוצה שומרון.

(3) ירושלים - האזור נשען על ציר תל אביב - לוד - עטרות - מעלה אדומים - בקעה, על חוצה יהודה צפוני (אשדוד-גוש עציון-ים המלח), על ציר גב ההר, על כביש אלון והמשכו מעלה אדומים - ערד.

כולל את ירושלים, בית אל, מעלה אדומים, גבעת זאב, אפרתה, רמאלה, בית לחם ובנותיה. בשנת 2010 תמנה האוכלוסיה היהודית כ-800 אלף נפש, והאוכלו-סיה הערבית - כ-600 אלף נפש. כוון הניקוז באזור זה: לאזורי התעשייה מעלה אדומים, תקוע ורימונים.

(4) הר חברון - האזור נשען על ציר חוצה יהודה דרומי ועל כביש מעלה אדומים-ערד, וכולל את קרית ארבע ואת מערך הישובים הכפריים והקהילתיים שבדרום הר חברון, את חברון ובנותיה. בשנת 2010 תמנה אוכלוסית האזור כ-50 אלף יהודים וכ-250 אלף ערבים. כוון הניקוז באזור זה: לאזור התעשייה כרמל.

ג. אזורי התעשייה לפי אזורי תכנון

אזור תעשייה	ס ו ג	שטח בשנת 2010 (דונם)	מס' מועסקים בשנת 2010 ע ר ב ים	י ה ו ד ים	כולל יוזמות ערביות	תקופת התחלת הפיתוח	ה ע ר ו ת
(1) אפון השומרון	בין-אזורי תבן	600	850	5,000	3,500	מ-1990	סמור לקריה תבן
שקד (חיננית)	אזורי	250				בפיתוח	סמור לקריה שקד
(2) מרכז השומרון	מעלה אפרים בין-אזורי תפוח	2,500	6,400	35,000	8,000	בפיתוח באזורי	יהדות מרכז לתעשיות כבדות לקראת סוף המאה
		1,300				בפיתוח	יהדות מרכז לתעשיות עתירות ידדים עובדות, ישרת גם את שכם מחייב רכישת קרקע ופיתוח מייד.
שומרון אזורי	קרני שומרון-קדומים	600				בפיתוח	סמור לקריה שומרון. ישרת את טול כרם, מחייב איתור קרקע.
אזורי	ברקן אזורי בית אריה	800				בפיתוח	מחייב איתור קרקע.
(3) ירושלים	מירשור בין-אזורי אדומים	7,200	600	40,000	10,000	בפיתוח	מונולן לפיתוח תעשיות עתירות מדע ותעשיות בטחוניות. באיתור זה במקום בחלמיש, עקב חשך בקרקע מתאים לתעשייה.
	תקוע בין-אזורי רמון בין-אזורי עטרות אזורי גבע אזור אזורי	3,200	1,400			בפיתוח	יש להגביל את גודלו על מנת לאפשר פיתוח אזורי אחרים סמוכים בעלי השלכה החשובות.
		600				בפיתוח	ישרת את בית לחם, חברון, ירושלים ומרחבת הירדן.
		1,200				בפיתוח	ישרת את רמאלה.
		800				בפיתוח	ישרת את גבעת זאב וצפון ירושלים.
(4) הר חברון	ברמל קרית ארבע	1,050	700	3,500	3,500	בפיתוח	ישרת את ירושלים ומרחבת הצפוני כחוספת לעטרות.
						בפיתוח	יהדות עתודה לפיתוח תעשיות בצפון-מזרח הנגב.
						בפיתוח	קיים
						בפיתוח	קיים

2.5 תכנית אב לתיירות בשומרון וביהודה

2.5.1 מטרות

2.5.1.1 פיתוח אזורי הנוף והתיור הטבעיים באזור, לצורך יצירת יחסי גומלין בין האזור לבין מרכזי התיירות הסמוכים לו בישראל (תל אביב, ירושלים, חיפה, ים המלח, ערד ואשקלון).

2.5.1.2 המחשת הקשר ההסטורי בין שומרון ויהודה לבין מורשת ישראל.

2.5.1.3 יצירת "ריאה ירוקה" לתושבי אזור החוף, שבו הבניה יוצרת מחסור בשטחים ירוקים.

2.5.1.4 ניצול משאבי טבע (מגוון נופי מרשים, שמורת טבע, אתרים הסטוריים ותנאי אקלים נוחים) ליצירת מקורות תעסוקה בענף התיירות, לתושבי האזור.

2.5.2 עקרונות

תכנית האב לפיתוח תיירות בשומרון וביהודה הוזמנה ע"י החברה הממשלתית לתיירות, הסוכנות היהודית - מחלקת ההתישבות, הקרן הקימת לישראל והמועצות האזוריות ביהודה ושומרון, והוכנה באחריות קולקר קולקר אפשטיין - אדריכלים. התכנית מבוססת על:

2.5.2.1 יצירת מערך שלם של מוקדי תיירות ברמות שונות, אשר נקבעות עפ"י רמת הנגישות והמיקום הטופוגרפי של כל מרכיב ביחס לכלל השטח, וקשר הרוחב בינו לבין אזור השפלה.

2.5.2.2 חיזוק קשרי הרוחב מזרח-מערב באמצעות רשת הכבישים המתוכננת, ויצירת פרוזדורי ירק לאורך הכבישים, עד לפסגת ההר. לאורך פרוזדורים אלה יתפתח חיק טבע פתוח לרווחת תושבי האזור ונופשים מן השפלה, אשר יתוכם בהדרגה לאזורי קיט הררי.

יישום העקרונות הנ"ל יעשה באמצעות פיתוח מוקדי תיירות הרריים בראש כל פרוזדור בפסגת ההר, בצמוד לאתרים ההסטוריים, ומיקום תחנות יציאה לטיולים רגליים ורכו-בים בהמשך הפרוזדורים לכיוון מזרח, אשר המשכם הוא שמורות הטבע המדבריות.

2.6 תשתיות

2.6.1 מערכות חשמל, מים, ביוב ותקשורת

2.6.1.1 כללי

תכניות התשתית המופיעות בפרק זה הינן תמצית עבודת תכנון הנעשית ע"י היחידה לבטחון לאומי - משרד הבטחון, בנושאי מים וחשמל, באחריות אל"מ דן סתו.
תה"ל - בנושאי מים וביוב, באחריות דוד יוגב, נחום מינצקר, זאב גולני, דוד שבת.
משרד התקשורת - בנושא רשת טלפונים.

2.6.1.2 מטרת תכניות התשתית

פיתוח מערכות תשתית בשומרון וביהודה בהתאם לצרכי האוכלוסיה למגורים ולרווחתה, ביעילות ובחסכון בתשומות הלאומיות, מתוך הכרת יחסי הגומלין הבלתי נמנעים שבין האזור המתוכנן לבין שאר חלקי ארץ ישראל.

2.6.1.3 עקרונות תכניות התשתית

- א. שומרון ויהודה הינם חלק תכנוני בלתי נפרד של ארץ ישראל.
- ב. בכל פתרון מדיני יהיה האזור קשור למדינת ישראל בקשרי תשתית וכלכלה.
- ג. פיתוח התשתיות מתייחס למדדי צריכה רלוונטיים לכל מגור ומגור.
- ד. תפרוסת האוכלוסיה היהודית והערבית ותחזיות גידולה - בהתאם לנתוני תכנית האב לשומרון וליהודה.

2.6.2 חשמל

2.6.2.1 מטרות ויעדים

- א. יש להעריך לבנית מערכת תשתית משולבת לחשמל, אשר תספק את צרכי האוכלוסיה היהודית והערבית כאחד, היות שבכל פתרון מדיני בעתיד ישאר אזור שומרון ויהודה קשור למדינת ישראל בקשרי כלכלה ותשתית.
- ב. מקורות הכוח והפקת החשמל למערכת זו יהיו מקורות הכוח למערכת החשמל הארצית של ישראל, בתחומה ובשליטתה.
- ג. תכנון מערכת תשתית החשמל יתבצע תוך ראיית קשר עתידי אפשרי בין ישראל לבין שכנותיה, ושילוב המערכת כמערכת אזורית, תוך שיתוף פעולה בתחום האנרגיה.
- ד. תכנון מערכת תשתית החשמל תעשה לשנת היעד 2000, תוך התייחסות לשנים 1986, 1990 ו-2010.

2.6.2.2 נתוני רקע ומצב קיים

- א. כיום מחוברים עשרות ישובים יהודיים וערבים בשומרון וביהודה לרשתות החשמל של חברת החשמל לישראל, של החברה המזרח-ירושלמית ולרשתות המקומיות הקטנות בשכם ובסביבותיה.
- ב. קוי המתח הגבוה של רשת חברת החשמל לישראל, הבנויים למתח 33 ק"ו אך מופעלים כיום ב-22 ק"ו, יוצאים מתחנות משנה בית שאן, עמק חפר, רעננה, פתח תקוה, ירושלים ג' והר טוב. כמו כן, מתוכנן קו מתחנת משנה ירושלים ד', אשר יתחבר לקצה הדרומי של קו הבקעה, היוצא מתחנת המשנה בבית שאן.

- ג. רוב הרשת של החברה המזרח ירושלמית נמצא בתחום רדיוס של כ-20 ק"מ, אשר מרכזו בכנסית הקבר הקדוש. הרשת מופעלת בחלקה במתח של 6.6 ק"ו, ובחלקה במתח של 33 ק"ו.
- ד. מקורות הכוח העקריים בשומרון וביהודה הם:
- (1) דיזל גנרטורים בשכם - כ-21 מגו"א מותקן.
 - (2) דיזל גנרטורים של החברה המזרח ירושלמית - כ-15 מגו"א מותקן.
 - (3) דיזל גנרטורים בישובים ג'נין ויריחו, בהספק כולל של כ-3 מגו"א מותקן.
 - (4) דיזל גנרטורים בהספק ממוצע של כ-0.25 מגו"א בכ-200 כפרים, המופעלים בעקר לצרכי תאורה בשעות החשכה.
- ה. שיא הביקוש בשומרון וביהודה כיום מוערך בכ-25 מגו"ט (לא כולל את מזרח ירושלים ואת השכונות היהודיות).
- ו. הטיפול במערכות החשמל בשומרון וביהודה כיום הינו באחריות מחוז ירושלים של חברת החשמל הישראלית. עוזר לידו קמ"ט חשמל באיו"ש, שהוא גם נציגם באזור.

2.6.2.3 הנחות תכנוניות

א. אוכלוסיה יהודית

- (1) גודל האוכלוסיה, קצב גידולה ותפרוסתה - בהתאם להנחות תכנית האב.
- (2) גודל משפחה: 4.2 נפש
- (3) ההשתתפות בשיא הביקוש בקו"ט למשפחה:

בשנת 1986	- 1.00
בשנת 1990	- 1.25
בשנים 2000-2010	- 2.00

- (4) ישובים בבקעת הירדן יצרכו כ-50% יותר חשמל בשיא הביקוש, עקב ריבוי מתקני מיזוג אוויר.
- (5) יפותחו מערכות תשתית לתעשיות עתירות ידע.
- (6) יורחבו גושי ההתיישבות ויוקמו מתקנים ומחנות צה"ל.

ב. אוכלוסיה ערבית

- (1) גודל האוכלוסיה, קצב גידולה ותפרוסתה - בהתאם להנחות תכנית האב.
- (2) גודל משפחה בשנים 1985 ו-1990: כ-6.5 נפשות בממוצע, ובשנים 2000-2010: כ-6 נפשות בממוצע.
- (3) 70% מאוכלוסית כוח העבודה יועסקו באיו"ש.
- (4) השתתפות בשיא הביקוש בקו"ט למשפחה:

בשנת 1986	- 0.45
בשנת 1990	- 0.60
בשנים 2000-2010	- 1.00

- (5) גידול האוכלוסיה הערבית יעשה בתחום הישובים הקיימים וישתלב בהם.

2.6.2.4 התכנית

א. עקרונות תכנון לשנים 2000-2010

- (1) על בסיס הנתונים והנחות היסוד חושבו העומסים הצפויים בכל נפה ונפה לשנים 1986, 1990 ו-2000-2010, לפי ישובים ערביים עקריים ועל פי אזורי תכנון התיישבות יהודית.

(2) ההספק המותקן הדרוש (במגו"א) בתחנות המשנה בשנת היעד, חושב בהתאם לסך-כל העומס הצפוי. צורת החישוב תואמת את המקובל בחישובים הנדרשים בחברת החשמל הישראלית, כאשר ההספק המותקן הדרוש (במגו"א) בתחנות המשנה גבוה בכ-45% מן העומס הצפוי (במגו"ט). מן החישוב מתקבל, שבשנת היעד דרושות 10 תחנות משנה בהספק ממוצע של כ-70 מגו"א.

ב. מרכיבים עקריים של התכנית לשנת 2000-2010

- (1) התכנית כוללת 10 תחנות משנה במתח 161/33 ק"ו, ובהספק הנע בין 1×30 מגו"א ל- 3×30 מגו"א (בהתאם לעומס המזון). תחנות המשנה יחוברו לקווי מתח עליון באורך כולל של כ-300 ק"מ, וימוקמו בדופן, אריאל, קדומים, תפוח, גבעון, מישור אדומים, מבוא חורון, מעלה אפרים, אפרת וקרית ארבע.
- (2) קווי המתח העליון יוצאים מתחנות המיתוג העתידיות במתח 400/161 ק"ו ממכבי, קיסריה, פתח תקוה, רמלה, אבן ספיר וקדמה. הקמתן של תחנות מיתוג בקדמה ובפתח תקוה צפויה לקראת שנת 1988.
- (3) תחנות המשנה מוקמו בסמוך ליישובים היהודיים המתוכננים. ב-קרבת הסתעפויות כבישים (על מנת להקל על הוצאת קווי מתח גבוה מתחנות המשנה לאורך הצירים), וככל שניתן - במרכז הכובד של הצריכה הצפויה - הערבית והיהודית כאחת.
- (4) במקרים מסוימים חלק מן העומס של נפה מסוימת יוזן מתחנות משנה בנפות סמוכות. כמו כן, גם בשנת היעד יוזמנו עומסים מסוימים מקווים היוצאים מתחנות משנה השייכות למערכת ה-ארצית, בתחום הקו הירוק.
- (5) תחנות המשנה (למתח 161/33 ק"ו) תחוברנה לקווי 161 ק"ו, הקשו-רים לנקודות צומת חזקות במערכת החשמל הישראלית - תחנות מיתוג במתח 400/161 ק"ו.
- (6) התוואים של קווי מתח עליון הוכתבו ע"י המיקום הדרוש של תחנות המשנה, הכבישים המרכזיים, שטחי האימונים ונקודות הצומת העיקריות להתחברות למערכת הארצית.
- (7) פיתוח מערכת תשתית החשמל נחלקת לשלושה פרקי זמן עקריים:
 - (א) שנת 1986 - תחנת המשנה הראשונה שתבנה תהיה "תפוח" (2×30 מגו"א), להזנת העיר אריאל, יישובים בסביבתה, וכן יישובים וקידוחי מים בבקעת הירדן. תחנה זו תחובר ע"י קו מתח עליון 161 ק"ו באורך של כ-40 ק"מ מתחנת משנה פתח תקוה - בעתיד תחנת מיתוג 400/161 ק"ו.
 - תחנת המשנה השנייה תהיה "קרית ארבע" (2×30 מגו"א) להזנת קרית ארבע, חברון ו-יישובים בסביבה. תחנת משנה זו תחובר ע"י קו מתח עליון אשר יצא מקרבת מקום לתחנת המיתוג המיועדת ב"אפן ספיר" - 400/161 ק"ו.
 - (ב) שנת 1990 - תוספת של שתי תחנות משנה - "קדומים" ו"גבעון". תחנת משנה "קדומים" תחובר לקו מתח עליון מכוון קיסריה - 400/161 ק"ו, אשר יתחבר עם קו פתח-תקוה - "תפוח". תחנת משנה "גבעון" תוזן מקו אשר יצא מקרבת מקום, תחנת המיתוג המיועדת ב"אבן ספיר" - 400/161 ק"ו.

(ג) שנים 2000-2010 – מוצגת אפשרות להספקת חשמל לירדן, בשלב ראשון מתחנות משנה מעלה אפרים ומעלה אדומים, להעברת עשרות מגווי"טים באמצעות קווי 33 ק"ו מכל תחנות המשנה. בעתיד נתן יהיה לבנות קווי 161 ק"ו מ"אבן ספיר" (400/161 ק"ו), או מתחנת מיתוג (161/400 ק"ו), אשר תבנה במעלה אפרים, על קו 400 ק"ו שבין אבן ספיר לחוקוק. קו אשר יסגור את המעגל של מערכת מתח מתוכננת 400 ק"ו. האנרגיה אשר תיוצר בעתיד בעזרת התחנה ההידרואלקטרית ובעזרת הבריכות הסולאריות תועבר ע"י קו 400 ק"ו מים המלח לתחנת המיתוג "אבן ספיר" – 440/161 ק"ו.

ג. גמישות התכנית

תכנית החשמל לשנים 2000-2010 מאפשרת גמישות תכנונית, לפיה גם תוספת של כ-25,000 יח"ד בהתישבות היהודית בשנת היעד לא תצריך שינוי מהותי בה. שינויים מסוימים בתפוסת או בתוספת של יחידות דיור נתן יהיה לפתור ע"י שינוי במספר השנאים בתחנות המשנה.

ד. מקורות נוספים ליצירת כוח בשומרון וביהודה

(1) בריכות סולאריות

מתוכננת מערכת בריכות סולאריות בחלק היבשתי של צפון ים ה-מלח. בשלב ראשון שטחן יהיה עד 1000 דונם. בעתיד תבדק אפשרות להרחיב המפעל ולהתפרס גם על החלק הימי של צפון ים המלח, על שטח של כמה עשרות קמ"ר.

(2) אנרגית רוח

הרי השומרון (כולל המורדות המזרחיים), הרי ירושלים והרי יהודה הינם אזורים המתאימים להקמת "חוות טורבינות רוח" ליצירת חשמל. יש לבחור את השטחים המתאימים ביותר מבחינת עוצמת הרוח וזמינות הקרקע. חוות טורבינות אחת צורכת שטח של 3 עד 8 קמ"ר, ובה נתן להקים 10 עד 20 טורבינות. בהספק של כ-3 עד 4 מגווי"ט כל אחת.

(3) מפעל הימים

למרות שאינו עובר בתחום שומרון ויהודה, יש להניח שהאנרגיה שתיוצר באמצעותו תועבר לתחנת המיתוג "אבן ספיר".

2.6.3 מים

2.6.3.1 מטרת התכנית

לספק צרכי המים של האוכלוסיה המתוכננת על מגזריה, מתוך מערכת תכנון-נית ותפעולית מרכזית אחת, בהתייחסות למקורות המים, לבעיות ולקונפלי-קטים עקריים ומקומיים.

2.6.3.2 עקרונות התכנית

- א. בשל הקשר ההידרולוגי ההדוק בין מקורות המים בשומרון ויהודה לבין כלל מקורות המים, תכנית האב רואה בהכרח שיתוף פעולה ותאום לגבי ניהול משאבי המים בין האזור לבין מדינת ישראל.
- ב. מפעלי המים הבודדים ישולבו במפעלים אזוריים גדולים, ואלו ישולבו במערכות המים אשר מצידו המערבי של הקו הירוק, עפ"י שיקולים כלכליים ועפ"י שיקולי ניצול נכון של מערכות הספקת מים.

- ג. מערכת המים לאוכלוסיה היהודית והערבית תתוכנן ברמת אמינות אספקה כמקובל במערכות המים של חברת "מקורות".
- ד. לא יחול גידול בתצרוכת המים לחקלאות בשומרון וביהודה, ולא תהיה חקלאות שלחין בהתישבות היהודית (להוציא את בקעת הירדן). עקב בעיות מאזן המים.
- ה. נורמות תצרוכת המים לאוכלוסיה היהודית נקבעו עפ"י המקובל כיום במדינת ישראל: 90 מ"ק/נפש שנה.
- נורמות תצרוכת המים לאוכלוסיה הערבית נקבעו עפ"י מדדים ונורמות שהתקבלו באזורים להם סופקו מים בעבר.

טבלה מס' 1: תצרוכת המים בישובים הערביים במ"ק/נפש שנה

סוג הישוב	כיום	1986	1990	2000-2010
ערים	35	40	50	60
כפרים	15	20	25	35

2.6.3.3 רקע

א. תצרוכת המים

טבלה מס' 2: סיכום תחזית תצרוכת המים בשומרון וביהודה (מ"ק/שנה)

תצרוכת המים	שנים	1986	1990	2010
אוכלוסיה ערבית	קימת	1986	1990	2010
שתיה	18.3	27.4	39.8	68.1
חקלאות	81.5	81.5	81.5	81.5
אוכלוסיה יהודית	2.0	8.5	37.0	56.0
בשומרון וביהודה	25.0	51.9	59.3	66.5
בבקעה	126.8	169.3	217.6	272.1
סה"כ				

ב. מקורות המים

אזור שומרון ויהודה מהווה את המקור להזנת מי התהום באזור המרכזי של ישראל (מבית שאן עד באר שבע). הגשמים היורדים על המחשופים בשומרון ויהודה מחלחלים דרך שכבות הסלע, וזורמים לעבר האזורים בישראל, בהם מתבצעת עקר השאיבה.

מתוך העשרה כוללת של כ-600 מליון קוב לשנה באזור שומרון ויהודה, התנקזו (עד לפני פיתוח שדות קידוחים נרחבים בתחום ישראל) כ-460 מליון קוב מים למעיינות בתחום ישראל:

למעיינות הירקון:	כ-240 מליון מ"ק
למעיינות תנינים:	כ-100 מליון מ"ק
למעיינות בית שאן-חרוד:	כ-120 מליון מ"ק
סה"כ:	כ-460 מליון מ"ק

פרשת מי התהום הראשית, העוברת בגב ההר, מחלקת את האזור לשלושה אגני מי תהום ראשיים (חלוקת המשנה אינה מפורטת בעבודה זו):

אגן מערבי - ירקון תנינים, כולל אזור באר שבע

אגנים מזרחיים - אגן שומרון-סדום ואגן בקעת הירדן

אגנים צפוניים - אגן שומרון-גלבוע.

טבלה מס' 3: הערכת פוטנציאל מקורות המים (מעיינות וקידוחים) של האגנים וניצולם, ונתוני תפוקת מים קיימת בתחום ישראל, ותפוקת מים צפויה בשומרון וביהודה לאוכלוסייה יהודית וערבית בשנים 2000-2010, במליון מ"ק לשנה

אגנים	פוטנציאל לטווח קצר (15-20 שנה, כולל ניצול רזרבות)	פוטנציאל לטווח ארוך	ניצול קיים בתחום ישראל 1979	ניצול צפוי ביו"ש, שנים 2000-2010
אגן מערבי	364	365	360	75
אגן מזרחי	111	106	10	95
אגן צפוני	144	131	115	40

הערכת ניצול המים הצפוי בשומרון וביהודה נעשתה בהתחשב במגבלות פיתוח מקורות המים באזור, טבלת פוטנציאל מקורות המים וניצולם (טבלה מס' 3) מבהירה את השפעת גידול תצרוכת המים בשומרון וביהודה על אפשרות ניצול מקורות המים בישראל, והחלפתם במקורות אחרים, לתצרוכת המים בשומרון וביהודה השפעה מרובה על תכנון מדיניות ניהול משאבי המים של המדינה, מן הראוי לציין, שקיימת מודעות לנושא במשק המים הלאומי.

ג. בעיות וקונפליקטים

(1) השפעה בין אזורי שאיבה

- קידוחים מזרחיים באזור שכם ישפיעו על אפשרות השאיבה בבקעת הירדן.
- ניצול מי התהום בבקעת הירדן בצורה בלתי מבוקרת עלול לה-שפיע על שפיעת מי המעינות, המשמשים מקור מים לחקלאות ערבית.
- קידוחים בקער שכם-ג'נין יקטינו אפשרות ניצול המים בעמק בית שאן וחרוד, ויחייבו הספקת מים אלטרנטיבית.
- הגדלת השאיבה בנפות טול כרם - רמאלה יחייבו צמצום השאיבה באקויפר ירקון-תנינים.
- פיתוח קידוחים בדרום הר חברון ישפיע על אפשרויות השאיבה באזור באר שבע.
- קדיחה באזור הניקוז המזרחי, באזורי כרמל-יתיר, הרודיון, רמת קדרון ומעלה אדומים תהיה על ידי שפיעת מים מליחים במעינות באזור ים המלח, ויש בכך שיפור המאזן.

(2) שפכים

- לתפוקת השפכים השלכה בשני ההיבטים הבאים:
- זיהום: הנתונים מלמדים על תחזית לגידול ניכר בזיהום ע"י שפכים, אשר בזרימתם ובחלחולם יוצרים סכנה לזיהום אקוויפ-רים המשמשים לשתייה, בעקר לאקויפר ירקון-תנינים.
- ניצול פרודוקטיבי: ניצול השפכים להשקאת גידולים מסוימים (כגון ירקות מאכל) עלול לגרום להפצת מחלות, וכן יוציא את השפכים ממסגרת מאזן המים הארצי.

(3) מפעלי מים מקומיים לעומת מפעלי מים מרכזיים

- בטווח הארוך מפעלי המים יהיו בעלי אופי מרכזי.
- בטווח הקצר מוצע לפתח מפעלים מקומיים, עם מודעות ליצירת קשרים בין מפעלים שכנים, מן הסיבות:

- פתרונות מקומיים בעלי אופי מצומצם ימתנו העליה בתצורות המים.
- פתרונות מרכזיים בטווח הקצר יגרמו רתיעה בקרב גורמים מקומיים באוכלוסיה הערבית ויצרו חוסר אמון.

(4) קשר למפעלי מים בישראל

- מבחינת מאזן המים הלאומי אין הבדל עקרוני בין פיתוח מקורות מים בתחום שומרון ויהודה, אשר ניצולם משפיע על אפשרויות הניצול בישראל, לבין הספקת מים ישירה מן המערכת הארצית. אי לכך, התייחסות התכנית לקשרים עם המערכת הישראלית נעשו מתוך שקולים הנדסיים, לגופו של ענין, בכל אזור ואזור.
- באזור ג'נין, בו פיתוח מקורות המים יצמצם את אפשרויות ניצול מקורות המים בישראל, תוכננה האספקה ליושבים היהודיים ממפעלי מים קיימים בישראל. מאידך, בנפות טול כרם ורמאלה, התכנית התייחסה לשאיבה מתחום שומרון ויהודה במקום התחברות למערכת הישראלית, וזאת - כדי לשוות להן אופי מקומי.
- מוצע שהשיקולים בפועל בעת פיתוח האספקה באזורים אלה יהיו עד כמה שאפשר על בסיס של כדאיות כלכלית.
- בנפות חברון ובית לחם מוצע לפתח במידת האפשר קידוחים באגן המזרחי, ורק לאחר שנושא זה ימוצה, ולא תהייה ברירה אחרת - לספק תוספת מים לאזור ממערכת המים הישראלית.

ד. מאזן המים

- (1) מאזן המים נערך בהתייחס לכעיות ולקונפליקטים שהוזכרו, ועיקרו - ניהול אספקת המים, תוך גרימת נזק מזערי לצרכנים במורד האגנים. עם זאת, קיימים שיקולים כלכליים המצדיקים קדיחה בתחום האזור ושאיבה למרחק קצר, לעומת קדיחה בשפלה, ושאיבת המים לשומרון או ליהודה. במאזן המים נעשה מאמץ לשלב ניצול מים באיכויות גרועות על מנת לשחרר מים באיכויות גבוהות.

- (2) משמעות מאזן המים בשומרון וביהודה מבחינת מאזן המים הלאומי של ישראל היא כדלקמן:

תוספת מים נטו לאוכלוסיה הערבית (לאחר ניכוי המרת שפכים במי קידוחים להשקאה)	42.8 מליון מ"ק
הספקת מים להתיישבות יהודית	122.4 מליון מ"ק
סה"כ תוספת הספקה	165.2 מליון מ"ק
הגדלת הניצול מן המערכת הלאומית (באגנים מערבי וצפוני בלבד), לעומת הקיים	133.4 מליון מ"ק
תרומת ניקוז מזרחי למאזן	31.8 מליון מ"ק
סה"כ	165.2 מליון מ"ק

ה. מצב קיים - תפעול ותכנון

(1) בשומרון וביהודה קיימות מערכות אספקת מים, המופעלות ע"י מספר גורמים:

- מערכות ממלכתיות, המופעלות ע"י חברת "מקורות" כנאמן המדינה. חלק מן המערכות האלה מתופעל ע"י יחידת המים של המינהל האזרחי באזור.

- מערכות אספקה, השייכות לעיריות בודדות, או משותפות למספר עיריות.

- מפעלי מים פרטיים.

(2) הפיתוח הנוסף של מערכות המים לשימוש ביתי נעשה בעיקר ע"י הרשויות הממלכתיות, המטפלות בהבאת המים עד לגבול הישוב.

(3) עד סוף שנות השבעים טפלה מפקדת איו"ש בפיתוח רב רובן של מערכות המים באזור. החל מתחילת שנות השמונים החלה חברת "מקורות" בפיתוח מואץ של מערכות אספקת המים לצרכי ההתיישבות היהודית החדשה, ומאמצע שנת 1982 קבלה את ההפעלה והאחזקה של מערכות המים, שהיו בידי מפקדת איו"ש.

פיתוח מקורות המים עבור הסקטור הערבי הושתת על פי תכנית, שהתוותה בתחילת שנות השבעים.

פיתוח מערכות המים (להוציא בבקעת הירדן) נעשו ללא היבט כולל עד 1982, אלא מתוך מגמה לפרוס מערכות מים ראשוניות לישובים המוקמים.

כיום נמצא בעיצומו תכנון כולל של מערכות הספקת המים, בהתאם לתכנית האב להתיישבות בשומרון וביהודה.

2.6.3.4 התכנית

א. כללי

היקף הפיתוח הקיים של מפעלי המים מתאים בדרך כלל לרמת התצרוכת הצפויה בשנים הקרובות במרבית אזורי שומרון ויהודה עבור ההתיישבות היהודית, ובמידה מרובה עבור האוכלוסיה הערבית.

היוצאים מכלל זה הם אזורי ההתיישבות בבקעת הירדן ובצפון ים המלח, בהם יש צורך בפיתוח נוסף ניכר, וכן הישובים הערביים בהר חברון (נפות חברון ובית לחם) אשר אספקת המים אליהם נעשית בתנאי מחסור. בשתי הנפות הנ"ל, מוגבלת אפשרות פיתוח נוסף של מקורות מים מקומיים, ותדרשנה פעולות להספקת המים, ממקורות המצוים במערכת הישראלית.

כמו כן, ישנו עדיין מספר לא מבוטל של כפרים ערביים בנפות השונות, אשר אינם מחוברים עדיין לקוי אספקה, ואשר צורכים מי מעיינות ו/או בורות גשם מקומיים. העבודות הדרושות לפתרון במקרה האחרון הינן בעלות אופי מקומי, ואינן מפורטות בתכנית זו.

בהתייחס לאמור לעיל ולמגבלות הידרולוגיות, עיקר הפיתוח בשנים הקרובות יכוון לנפות בקעת הירדן וחברון. באזורים האחרים ייקדחו בתקופה זו קידוחים אחדים, בהתאם לקצב גידול האוכלוסיה ותצרוכת מי השתייה. פיתוח ניכר יותר, אשר יכלול מספר רב של קידוחים וחיוק אמצעים לתגבור העברת מים (תחנות שאיבה וצינורות בעלי קוטר גדול), יידרש לקראת סוף העשור הנוכחי בנפות רמאללה וטול כרם.

התכנית מצביעה על שימוש בחלק קטן של השפכים הנובעים באזור - 7 מלמ"ק, מתוך שפיעה כוללת הנאמדת ב-75 מלמ"ק/שנה. הסיבה לשימוש המועט בשפכים נובעת מכך, שבשלב זה כאשר מניחים הקפאה בחקלאות השלחין, ניתן להתייחס בשימושים רק לחלק מהגידול הצפוי במי שתיה (וזאת במקרה שקיימת באזור מסוים חקלאות שלחין אשר ניתן יהיה להמיר בה חלק ממכסות המים במי שפכים, ועל ידי כך לשחרר מים שפירים למטרות תצרוכת ביתית. דבר זה ניתן לעשות רק בנפות טול-כרם, ג'נין ובקעת הירדן).

ב. פיתוח עד שנת 1986, לפי נפות

(1) ג'נין - ליושבים ערביים: ביצוע מספר קידוחים נוספים, וכן השלמת קוים מחלקים לכפרים.
להתישבות יהודית: המתקנים הקיימים והנמצאים בביצוע יספקו את הצרכים.

(2) שכם - ליושבים ערביים: מוצעים מספר קידוחים נוספים, וכן ביצוע קוים מחלקים למספר כפרים. יש לציון את הפרובלמטיקה שבמיקום קידוחים עבור העיר שכם. נראה שמתקרב המועד בו יש להעדיף קדיחה לאקויפר ירקון-תנינים ולא "להעמיס" יותר על האקויפרים המזרחיים, אשר שאיבה בהם תשפיע בטווח ארוך על הספקת המים להתישבות בבקעת הירדן. להתישבות יהודית - המתקנים הקיימים (ואלה אשר בביצוע) יספקו את הצרכים.

(3) טול כרם - מפעלי מים אזוריים קיימים משותפים ליהודים ולערבים עונים על הדרישות בשלב זה. יידרשו מספר קוים מחלקים לכפרים ערביים. יתכן שיהיה צורך להחליף ציוד שאיבה קיים בקידוחים, במשאבות בעלות תפוקה גדולה יותר.

(4) רמאללה - מפעלי מים אזוריים קיימים משותפים ליהודים ולערבים - יידרש חיזוקם ע"י קידוח נוסף במערב האזור, וחיזוק מתקני העברת המים לגב ההר - לאזור רמאללה ובית אל.

(5) בקעת הירדן - יהיה צורך בהקמת מפעלי מים חדשים לתיגבור אספקת המים לחקלאות: מפעל לניצול שפכי ירושלים להשקאה; תגבור מפעלי השאיבה מהירדן (גלגל ובית הערבה); העברת מים מהכנרת לבקעת הירדן ע"י הרחבת מפעל המים "כנרת - בית שאן" לכיוון דרום.

(6) בית לחם - יוקם מפעל להספקת מים מקדוחים באזור מעלה אדומים. ייקדחו קידוחים באזור הרודיון לתגבור אספקת המים לבית לחם וחברון.

(7) חברון - ליושבים ערביים: ייקדחו קידוחים בדרום האזור. יונחו קוים לתיגבור אפשרות העברת מים מאזור הרודיון לחברון.
להתישבות יהודית: ייקדח קידוח באיזור יתיר-כרמל.

ג. פיתוח בשנים 1986-1990 לפי נפות

(1) ג'נין - תגבור מפעלי אספקת מים מישראל ליושבים יהודיים, הקמת מפעל לניצול שפכים להשקאת שטחים חקלאיים קיימים (ערביים) והמרת מים לשם ניצול למטרות שתיה של מי קדוחים, המשמשים כיום להשקאה.

- (2) שכם - תוספת קידוחים באזור.
- (3) טול כרם - תוספת קידוחים, וכן תגבור האספקה מאתרי הקידוחים (במערב) לאזורי התצרוכת - בעיקר לאריאל - ע"י תוספת קוי צינורות ומשאבות.
- (4) רמאללה - תוספת קידוחים.
- (5) ירדן - המשך פיתוח מפעלי המים (כנ"ל עד 1986), והקמת מאגרי עפר לקליטת מי זרימות חורפיות של מעיינות ושל שטפונות.
- (6) בית לחם - קדיחה באזור רמת קדרון, תגבור האספקה מהמערכת הארצית (מפעל המים "עגור-עדולם") ע"י הגדלת תחנת השאיבה במרגלות ההרים, הנחת קו צינורות מקביל והרחבת המערכת לעבר בית לחם.
- (7) חברון - הקמת מפעל מים להספקת מים מהמערכת הארצית.

ד. פיתוח בשנים 1990-2010

תוספת קידוחים בנפות טול כרם ורמאללה, חיזוק המפעל לאספקת מים לשכם מאזורי המערב, חיזוק מפעלי מים להספקת מים מן המערכת הישראלית לאזורי ג'נין, רמאללה, ירדן, בית לחם וחברון; הקמת מפעלים לניצול שפכים באזור ולהעברת שפכים למערכת הישראלית, הרחבת המפעלים הקיימים ע"י תוספת משאבות, בריכות, קוי צנורות וכד'.

2.6.4 ביוב

2.6.4.1 גישת התכנון

שומרון ויהודה חולקו לאזורי תכנון עפ"י אגני הקוות של נחלים ראשיים. על פי סקר אוכלוסין הוערכו: כמות האוכלוסיה הצפויה (יהודים וערבים) בשומרון וביהודה בשנים 1986, 1990 ו-2010, וכמות השפכים הצפויה בשנים אלה. לכל אזור תכנון הוגדרה מערכת אופטימאלית לסילוק שפכים בשנת 2010, ונבחנה אפשרות לשילוב מערכות סילוק שפכים לאזורי התישבות שונים. נבחנה ישימות התכנית לשנת 2010 לגבי השנים 1986 ו-1990, וכדאיותה הכלכלית לגבי מצב האיכלוס הצפוי בשנים אלה.

2.6.4.2 מצב קיים

עקב העדר מערכת לסילוק שפכים בשומרון וביהודה, נוצרה סכנה לזיהום מי התהום, מהם ניזונים מקורות המים של מדינת ישראל, באזורים המאוכלסים בצפיפות. סכנה זו נכרת בעקר באזורים: שכם, טול-כרם, אזור צור-נתן, רמאללה ומרכז שומרון ויהודה - אזור בו אין אפשרות לשימוש חוזר במים, עקב מחסור בשטחים חקלאיים, המתאימים לכך.

במגזר הערבי קיים מספר גדול של ישובים המאוכלסים בלמעלה מ-3,000 נפש. בישובים מסוג זה, בהם קיימת מערכת כלשהי לסילוק שפכים, נמצא כי כבר בהווה השפכים המסולקים מהווים מטרד תברואתי. במגזר היהודי הישובים הקיימים מאוכלסים במספר קטן של משפחות בשלב הראשוני, עובדה היוצרת דילמה באשר לפתרון בעית סילוק השפכים, לאור בדיקת הכדאיות הכלכלית. בשלב האיכלוס הראשוני לעומת השלב הסופי,

2.6.4.3 פתרונות אפשריים

א. נבחנו שני סוגי מערכות:

(1) מערכת אזורית

מערכת מסוג זה תקשר בין ישובי שומרון ויהודה ותזרים את ה-
שפכים לכוון השפלה. לאורך נתיב ההובלה נתן יהיה לעשות שימוש
חוזר במים, לצרכי חקלאות.

(2) מערכת מקומית

בפתרון של מערכת מקומית עלול להוצר מצב, בו אי-חיבור המער-
כת למערכת האזורית יגרום לזיהום הוודיות. לפיכך פותחה מערכת
מקומית, בה תשולב שיטת השקיית סרק של יערות נופיים: השפכים
יוזרמו בצינורות מן הישוב לבור רקב, מן הבור לאגן חמצון, ומשם
למערכת סילוק, אשר תפזר אותם על שטח נרחב. פיזור זה יגדיל את
ההתאדות הכללית - הן עקב הגדלת שטח הפנים, והן ע"י אופוט-
נספירציה מן הצמחים. הגדלת ההתאדות תגרום בהכרח להפחתת
החלחול למי התהום.
עפ"י שיטה זו נתן לשלב את הצורך בשטחים ירוקים במערכת הנחו-
צה לסילוק השפכים.

בחישוב לצורך מציאת שטח היער הנדרש במערכת מסוג זה לישובים
השונים, נלקחו בחשבון הנתונים:

(1) מנת השקייה - 4 מ' מ' ליום קיץ (השיעור בעונת החורף נלקח
בחישוב כמקדם בטחון, לעומת השיעור הגבוה יותר בעונת
הקיץ); שוה-ערך לממוצע שנתי של 3.5 מ' ק' לדונם ליום.

(2) מי שפכים למשפחה לשנה - 230-240 מ' ק'.

כמות מים המסולקים בשנה ע"י 1 דונם יער:

$$1,280 \text{ מ"ק} = 3.5 \text{ מ"ק} \times 365 \text{ יום}$$

$$\frac{1,280}{235} = 5.4$$

מן החישוב הנ"ל מתברר כי לכל 5-6 משפחות בישוב יש לטעת
1 דונם יער לצרכי סילוק שפכים.

ב. בדיקה כלכלית המשווה את שתי המערכות:

בבדיקה הכלכלית נמצא כי בישוב, בו מספר המשפחות לא עולה על 300,
מרחק הובלה של 2 ק"מ אל מערכת אזורית שווה-ערך מבחינת העלות
להקמת מערכת מקומית אחת. יש לציין, שעל פי רב המרחק בין הישובים
בשומרון וביהודה עולה על 2 ק"מ, וכן כי הישובים היהודיים - רובם
ככולם, מאוכלסים בפחות מ-300 משפחות - מצב, אשר אינו צפוי להשת-
נות עד שנת 1990.

ג. מגבלות פיתוח

מגבלות הפיתוח של מערכת אזורית לסילוק שפכים הן:

א. על ביצוע העבודה להעשות בתאום מלא עם הרשויות המקומיות
בישובים הערביים. בהווה לא קיים שיתוף הפעולה הדרוש ליישום
התכנית.

ב. תפיסת מי השפכים והובלתם במובלים לשפלה, על מנת למנוע זיהום
מי התהום ע"י חלחול, עלולה להתקל בבעיה של מינוע משתמשים
במים לשימוש חוזר. לפיכך, יש ליצור מצב, בו יסוכם עם החקלאים
בשפלה מידת השימוש במי השפכים המובלים.

ג. יש לטפל בעדפי מי השפכים בעונת החורף, בה אין השקיה. לשם כך יש להקים מאגרי עפר גדולים לאיגום עונתי.

2.6.4.4 המלצות

- א. עקב הצורך העכשווי, הדחוף, מוצע להקים מערכת אזורית לסילוק שפכים בקרב הישובים במגזר הערבי.
- ב. מוצע להקים מערכות מקומיות בישובים בעלי גודל אוכלוסיה של עד 300 משפחות, מן הדגם שתואר בסעיף 2.6.4.3 - (2).
- ג. ככלל, מוצע לחבר את הישובים היהודיים, בעלי אוכלוסיה של 300 משפחות ומעלה, למערכת האזורית. אך, בנסיבות הקיימות, מוצע להקים גם עבור הישובים היהודיים הגדולים מערכות מקומיות.
- ד. מוצע לערוך בדיקה כלכלית נוספת את פתרון בעיית סילוק השפכים בשומרון וביהודה בשנת 1990, לאור תוספת האוכלוסיה באזור עד שנה 91.

2.6.5 תקשורת

2.6.5.1 מטרה

מטרת התכנית, אשר הוכנה במשרד התקשורת, היא לפתח מערכת מיתוגית ותמסורתית, אשר תענה על כל צרכי האוכלוסיה היהודית והערבית בשומרון וביהודה בשנת 2000, תוך השתלבות במערכת הטלפונים הארצית.

2.6.5.2 הנחות

- א. פיתוח הישובים היהודיים יעשה לפי גושים, בהתאם לתכנית ההסתדרות הציונית, אשר אומצה ע"י משרד הבטחון. מספר יחידות הדיור במגזר היהודי בשומרון וביהודה בשנת 2000 מוערך בכ-150,000.
- ב. גידול האוכלוסיה הערבית יהיה בהתאם לתחזית משרד הבטחון. מספר יחידות הדיור במגזר הערבי בשומרון וביהודה בשנת 2000 מוערך בכ-190,000.
- ג. עד שנת 2000 יותקן טלפון בכל דירה, התוספת החזויה עבור עסקים ותעשייה תהיה כ-10%.

2.6.5.3 היקף הפיתוח

לצורך השגת המטרה, ובהתבסס על ההנחות המפורטות לעיל, יהיה צורך להרחיב את קיבול מערכת הטלפונים הארצית ב-372,000 מספרים, המהווים כ-15% מן התוספת הנדרשת בכל הארץ לפי תכנית האב של משרד התקשורת.

תוספת זו של ציוד המיתוג בשומרון וביהודה תותקן כדלהלן:	
בישובים היהודיים -	167,000 מספרים
בערים בעלות אוכלוסיה ערבית -	79,000 מספרים
תוספת קיבול במרכזות בארץ עבור שומרון ויהודה -	126,000 מספרים
סה"כ	372,000 מספרים

2.6.5.4 תאור המערכת המתוכננת

התכנון מקיף את האלמנטים:

- א. מיקום ותוספת קיבול ב-19 מרכזות: שער מנשה, ערה, כפר יונה, אלון מורה, כפר סבא מזרח, אריאל, פ"ת אורון, מעלה אפרים, רמות, רמת אשכול, מתתיהו ב', מ. ציון, נ. מדבר, גילה (+ גולומב), קרית ארבע, ג'נין, שכם, רמאלה ויריחו.

- ב. פרוט קיבול המרכזות המקומיות בשומרון וביהודה, ופרוט התוספת הדרושה בכל מרכזות בארץ, שתשרת גם אוכלוסיה בשטח התכנון.
- ג. פרוט האזורים אותם תשרת כל מרכזות מקומית, לפי גושי ישובים יהודיים, ערים ונפות ערביות, ופרוט מספר יחידות הדיור בכל אזור.
- ד. מיקום עירוני של יחידות מיתוג רחוקות בלתי מאוישות ואופן חיבורם למרכזות האם.
- ה. שייכות המרכזות המקומיות לאזורי החיג, ואופן המעבר הבין-עירוני.

2.7 ישראל, ערבים – זה וזה

נושא יחסי השכנות בין האוכלוסיה היהודית והאוכלוסיה הערבית הינו מן ההיבטים הערכיים, החשובים והבלתי מודעים מבחינה תכנונית בעשייה ההתישבותית.

תכנית האב ותכנית הפיתוח להתישבות יהודית לא התימרה לרדת לעובי הקורה בנושא מורכב זה, אלא הגדירה יעדים ועקרונות להתווית התנאים ליצירת יחסי שכנות במסגרת המגבלות הבלתי נמנעות, ע"י בידוד האינטראקציות השליליות, ועידוד החיוביות.

הבסיס לאינטראקציות השליליות נובע בעקר מן ההשלכות הישירות והעקיפות של תהליכי ההגירה הפנימית הבלתי מבוקרת והבלתי מתוכננת, המאפינת את שתי האוכלוסיות.

הבסיס לאינטראקציות החיוביות הוא בשיתוף פעולה טבעי, כתוצאה מצרכים משותפים.

תהליכי ההגירה במגזר הערבי הינם פועל יוצא ובלתי נמנע של יוממות מועסקים. ליוממות מועסקים ערביים מן האזור אל מעבר לתחומיו, ומן הכפרים אל הערים השלכות המתבטאות:

- א. בקיומן של "שכונות" פועלים בתוך מרכזי האוכלוסיה היהודית.
- ב. בהתעבות בלתי מבוקרת של עיירות וכפרים ערביים סביב ירושלים ובמערב השומרון ובנימין, אשר יוצרת חיץ, על כל היבטיו, בין ההתישבות היהודית החדשה למסורתית.
- ג. בהוצרות מרכזי כובד ומרכזי השפעה מקומיים בערים הערביות הגדולות.
- ד. בפגיעה במבנה החברה הערבית, כתוצאה מהתרחקות ה"מהגרים" מן הסביבה החברתית המסורתית המוכרת לסביבה חדשה, אשר בד"כ הינה סביבה עוינת יותר.

סה"כ אוכלוסית המועסקים הערביים מונה כ-131,300 נפש, מהם כ-38,400 (כ-30%) מועסקים מחוץ לאזור.

טבלה מס' 1: התפלגות המועסקים והמיוממים בחלוקה לענפים

ענף	מועסקים	מיוממים	%
חקלאות	34,500	3,600	10.4
תעשייה	22,000	7,700	35.0
בניה	29,200	19,700	67.5
שונות*	45,800	7,200	15.7

* שירותים, מוסכים, מסחר.

גידול האוכלוסיה הערבית באזור, בין אם בשיעור הגידול הנוכחי של כ-1.1%, ובין אם בשיעור גבוה יותר, יגביר את היוממות, על כל השלכותיה.

תהליכי ההתישבות היהודית הבלתי מבוקרת מהווים חדירה פיזית ומנטאלית בלתי אחראית לתוך מרכזי התישבות ערבית, אשר יוצרת ותיצור התחככויות מיותרות ובלתי רצויות.

עקרונות התכנית המתחייבים לנושא הם:

1. צמצום היוממות הערבית ועידוד גידול הומוגני של הישובים הערבים בכל האזורים, ע"י:
 - א. הגדרת תכניות מתאר לישובים הערביים, אשר תתייחסנה לאוכלוסיה כפולה מן הקיימת תוך הגדלת הצפיפות והגדרת ייעודי שטחים, בהתאם לגודל האוכלוסיה.
 - ב. הגדרת הכלים לאכיפת חוק התכנון והבניה, על מנת למנוע חריגות מתכניות המתאר.
 - ג. עידוד תעסוקה בתחומי הכפרים בחקלאות, בתעשיות ובמלאכות מקומיות.
 - ד. הגבלת פיתוח אזורי תעשייה גדולים בתחום הישובים העירוניים ובסמוך להם.
 - ה. עידוד העברת יוזמות ותעשיות עתירות ידיים עובדות לתוך שומרון ויהודה, בעקר מגוש המרכז.
 - ו. הרחבת הבניה באזור, ובמקביל – צמצום הבניה בגוש המרכז.

2. צמצום ההתחככות בין ההתישבות היהודית לערבית, ע"י:
 - א. הגדרת אתרים לאזורי התישבות יהודית לא בקרבה מיידית ליישובים הערביים, בה-תיחסות לגודל היישובים, למגמות גידולם ולטופוגרפיה.
 - ב. צמצום המעבר בתוך יישובים ערביים לאזורי ההתישבות היהודית וליישוביה.
 - ג. לימוד חובה של השפה הערבית, הליכות האוכלוסיה הערבית ותרבותה בקרב כלל האוכלוסיה היהודית.
3. עידוד אינטראקציות חיוביות, ע"י:
 - א. שיתוף באזורי התעשייה הבין-אזוריים, בהם תפותחנה תעשיות ברמה אקולוגית נמוכה באמצעות יוזמות יהודיות וערביות, מחוץ למרכזי האוכלוסיה.
 - ב. שיתוף באזורי מסחר: בהגדרת שווקים ומרכזי מכירות סמוך לאזורי התעשייה ה-מרכזיים.
4. שיתוף בתשתיות, כגון:
 - א. מערכת הכבישים האזוריים והארציים, על שרתי הדרכים.
 - ב. תחבורה בין-אזורית.
 - ג. חשמל.
 - ד. תקשורת.
 - ה. ביוב - מחייב תכנון כוללני ופתרון פרטני או אזורי משותף, בהתאם לתנאים המקומיים.
 - ו. הספקת מים - רשתות אזוריות משותפות.
 - ז. אשפה - הגדרת אזורים משותפים לפינוי אשפה.

פרק ב'

**תכנית פיתוח
לשנים 1983-86**

1.0 תכנית פיתוח רעיונית

1.1 מטרת תכנית הפיתוח

הגדרת המשימות ההכרחיות לפיתוח האזור בתקופת הפיתוח, והערכת עלותן. משימות אלה, בצד היותן מענה לצרכים העכשוויים (הנובעים מתהליכים בדיעבד), מהוות פריצת דרך בעשייה ההתיישבותית, כחלק מתכנית האב לאזור. הגשמתן תהפוך את תהליכי ההתיישבות באזור ל-תהליכים דינמיים וספונטניים יותר, הנתמכים ויוזמים פחות ע"י הלאום.

אין באמור לבטל חלילה מערך העשייה ההתיישבותית שבוצעה עד כה, אשר לכשעצמה היתה פריצת דרך בשעתה.

מתכונת העשייה מכאן ואילך הינה, וחייבת להיות, שונה בדפוסי החשיבה, בהגדרת הקריט-ריונים להשקעות, בקצב ההשקעות הלאומיות, בניצול ההשקעות הפרטיות, בדפוסי קבלת ההחלטות ובשיטות התאום והפיקוח.

יעדה העקרי של העשייה בארבע השנים הוא ליצור תנאים להשלמת יישוב אוכלוסיה יהודית בת כ-100,000 נפש בשומרון וביהודה.

העשייה בתקופה הנדונה תהיה לא רק נדבך נוסף בתהליכי הפיתוח של האזור, כי אם תהווה את המנוף לדינמיקת פיתוח משך 30 השנים הבאות, אשר תביא לאיכלוס של כ-1.2 מליון נפש ברחבי שומרון, יהודה וירושלים.

1.2 יעדי תכנית הפיתוח ועקרונותיה

- 1.2.1 הפיכת אזורים בעלי פוטנציאל ביקוש גבוה לאזורים מבוקשים.
- 1.2.2 הגדלת מודעות אוכלוסית המדינה לאזור.
- 1.2.3 התמקדות ההתיישבות בפריסה רחבה, באזורים בהם חיוניות העשייה גבוהה.
- 1.2.4 חיזוקה של ירושלים, על מרחביה.
- 1.2.5 חיזוקה של אריאל כמרכז השענות פוטנציאלי.
- 1.2.6 הפיכת האזור מנשען ליצרני.
- 1.2.7 יצירת תנאים לרווחה גבוהה של מגורים ושרותים.
- 1.2.8 חיזוק ההתיישבות באזורי הביקוש הבינוני והנמוך.
- 1.2.9 צמצום התפרסות בלתי מבוקרת של התיישבות ערבית.
- 1.2.10 העשייה באזור מותנית במעבר מתאום וולונטרי לתאום בין-מוסדי ממוסד ומקיף, הכולל מערכות וכלים לבקרה ולניטור תהליכי קבלת ההחלטות, התכנון והביצוע.

1.3 ניתוח המצאי

- 1.3.1 האוכלוסיה היהודית בשומרון וביהודה מונה כיום כ-5,090 משפחות בישובים אזרחיים: 2144 משפחות ב-65 ישובים כפריים וקהילתיים 631 משפחות ב-13 תושבות 2,240 משפחות ב-5 ישובים עירוניים וכן 75 יחידות מאוכלסות ב-15 מאחזים.

התפלגות האוכלוסיה היהודית לפי אזורי ביקוש:

באזור הביקוש הגבוה - 2,797 משפחות, שהן 55% מכל האוכלוסיה,
באזור הביקוש הבינוני - 1,306 משפחות, שהן 26% מכל האוכלוסיה,
באזור הביקוש הנמוך - 987 משפחות, שהן 19% מכל האוכלוסיה.

- 1.3.2 מצב התשתיות אינו מספק את צרכי האוכלוסיה הקיימת, ואיננו מתישב עם מדיניות איכלוס מסיבי.
- 1.3.3 התעסוקה מתבססת בעקר על אחוז גבוה של מיומנים, ועל אחוז גבוה של מועסקים באזור, בעקר בשרותים ציבוריים.

1.3.4 מדיניות פיתוח התעשייה מהווה אמנם תשובה לצרכי האזור, אולם איננה משקפת מדיניות של פריסת אזורי תעשייה בהתייחסות לכוחות הביקוש ובהתייחסות לתכנית תפוצת האוכלוסיה.

1.3.5 עבודות תכנון וביצוע נעשות ע"י רשויות וגופים שונים. במשך השנתיים האחרונות הוקמו ועדות בין-משרדיות להיגוי, לעבודה ולתאום באופן וולונטרי כמעט, ע"י החטיבה להתיישבות, משרד החקלאות, מע"ץ, משרד הבטחון ועוד. למרות קיומן של אלה, ומעצם היותן בלתי ממוסדות וכפופות להירארכיה ברורה, מתאפשרות חריגות משמעותיות, ואי-תאום ניכר מעקרונות תכנון בראיה כוללת, בהתייחסות לתקציבים, לקדימויות, לקריטריונים, לפרוגרמות, למדיניות סיוע, למגורים ולתעשייה, ליוזמות פרטיות ולקצב תכנון המגזר הערבי. כמו כן, חסר מעקב מסודר ויעיל אחר תכנון וביצוע החלטות.

1.4 התשומות הדרושות להשגת היעדים

1.4.1 כללי

הערכת התשומות וחישוב הסיוע למגורים, לתעשייה וכו' נעשו עפ"י מדדים מקובלים, עפ"י נתוני משרדי הבינוי והשיכון, מסחר ותעשייה, חקלאות, בטחון וכן חטיבת ה- התיישבות וקק"ל.

1.4.1.1 פריצת דרכים בקריטריונים ההנדסיים המתאימים הן לרמה בטיחותית ו- תחבורתית נאותה, והן לתנאים הטופוגרפיים. דרכים אלה תקשרנה מיידית בין מרכזי ההשענות הדינאמיים לבין האזור, ותחברנה אזורי התיישבות בינם לבין עצמם, תוך עקיפת אזורי ההתיישבות הערבית המאסיבית.

1.4.1.2 תוספת של כ-5,000 עד 6,000 יחידות דיור לשנה, המהוות תוספת של כ-80,000 נפש, במשך תקופת התכנית, בישובים העירוניים, בתושבות הקיימות והמתוכננות, ובישובים הכפריים והקהילתיים הקיימים והמתוכננים.

1.4.1.3 פיתוח אמצעי תעסוקה יצרניים ושרותים, במגמה לצמצם את מידת היוממות, ולהעלות את רמת השרותים. פיתוח זה יתבטא בזום והקמה של אזורי תעשייה לסוגיה, תוך עידוד תעשיות עתירות מדע, בפיתוח אתרי תיירות ובפיתוח מוסדות חינוך ובריאות, בהתאם לצרכי האוכלוסיה המתוכננת.

1.4.1.4 פיתוח תשתיות: הספקת מים, חשמל ותקשורת, ומציאת פתרונות סילוק שפכים לצרכים מקומיים ואזוריים.

1.4.1.5 הכנת תכניות מתאר מחייבות לישובים ערביים באזורים הקריטיים - בהם גידול הישובים והתפרסותם חורגים מקצב הגידול ומן ההתפרסות הממוצעים.

1.4.1.6 שמירה על אדמות לאום באמצעות יעור, מרעה ועידוד רכישת אדמות באזורים בעלי חשיבות התיישבותית גבוהה.

1.4.1.7 ניתוח התשומות הכלכליות העקרויות לשלש השנים הבאות נעשה עפ"י החלו- קה לאזורי הביקוש השונים, בהתייחסות לחשיבותם ההתיישבותית. מן הניתוח עולה, כי התשומות הלאומיות הכוללניות היחסיות לנפש גדלות מאזור הביקוש הגבוה לאזור הביקוש הנמוך. המסקנה המתבקשת היא, שככל שהביקוש לאזור יגדל, כן תקטנה התשומות הלאומיות. העלאת הביקוש מותנית בפריצת הדרכים, המקשרות בין האזור לבין מרכזי הכובד של האוכלוסיה היהודית במדינת ישראל, ובהעלאת רמת השרותים והתעסוקה באזור.

1.4.2 הערכת התשומות העקרויות

1.4.2.1 הערכת העלות נעשתה לפי שער 40.0 שקל = \$ 1.0.

1.4.2.2 בתקופת הפיתוח מוצע לבצע:

א. כ-400 ק"מ כביש, בהשקעה של כ-5,020 מליון שקל, שהיא 100% השקעה לאומית.

ב. בתוספת של כ-20,860 יח"ד בישובים קיימים ומתוכננים, בהשקעה של כ-33,156 מליון שקל, מהם כ-11,042 מליון שקל השקעה לאומית. התפלגות תוספת יח"ד לפי חשיבות התישבותית: גבוהה - 6,473 יח"ד, המהוות 31% מסך-כל תוספת יח"ד בשומרון וביהודה בינונית - 11,948 יח"ד, המהוות 57% מסך-כל תוספת יח"ד בשומרון וביהודה

נמוכה - 1,560 יח"ד, המהוות 8% מסך-כל תוספת יח"ד בשומרון וביהודה שלילית - 880 יח"ד, המהוות 4% מסך-כל תוספת יח"ד בשומרון וביהודה

ג. בפריצת 23 תושבות, 23 ישובים קהילתיים וכפריים ו-20 מאחזים בהשקעה של 1,927 מליון שקל, מהם 1,191 מליון שקל השקעה לאומית. התפלגות הישובים החדשים לפי חשיבות התישבותית: גבוהה - 7 תושבות, 14 ישובים קהילתיים וכפריים ו-12 מאחזים. בינונית - 10 תושבות, 9 ישובים קהילתיים וכפריים ו-8 מאחזים. נמוכה - 4 תושבות בלבד. שלילית - 2 תושבות בלבד.

ד. בפיתוח מקומות תעסוקה באזור לכ-17,300 מועסקים (מתוך כ-26,860 מועסקים) בענפים: חקלאות, בניה, תעשייה ותיירות, שרותים קהילתיים ושרותי מסחר, תחבורה ופינאנסים, בהשקעה של כ-40,206 מליון שקל, מהם כ-29,465 מליון שקל השקעה לאומית.

ה. ברכישת 31,390 דונם להרחבת התישבות ולהכנת מאגר מקרקעין לפיתוח עתידי, מהם כ-25,000 דונם באזורים בעלי חשיבות התישבותית גבוהה, בהשקעה של כ-1,190 מליון שקל, מהם כ-800 מליון שקל השקעה לאומית.

ו. שמירת כ-20,700 דונם אדמות מדינה באמצעות ייעור, מרעה, גידור ופארקים.

1.4.2.3 הערכת התשומות לפיתוח פרויקטים אזוריים של תשתיות מים, חשמל ותקשורת נעשתה עפ"י נתוני משרד החקלאות ומשרד הבטחון - היחידה לבטחון לאומי, בסך 4172.2 מליון שקל.

1.4.2.4 סך-כל ההשקעות וההשקעות האומיות בחלוקה לאזורי ביקוש מרוכזות
 בטבלה שלהלן במליוני שקל (40.0 שקל = 1.0 \$)

אזורי ביקוש		גבוה		בינוני		נמוך		כל אזורי הביקוש
פרוט ההשקעה	סה"כ	סה"כ	השקעה לאומית	סה"כ	השקעה לאומית	סה"כ	השקעה לאומית	סה"כ
תשתיות להקמת רשויות	1029.0	293.0	28	426.0	426.0	100	472.0	1927.0
הקמת יח"ד	27,934.6	7885.4	29	1461.2	2775.0	53	1695.4	33,156.1
פיתוח תעסוקה	33,088.9	23,689.5	72	2651.6	3428.6	77	3123.7	40,205.8
מקרקעין - רכישת רשמיים	604.6	214.9	36	432.0	432.0	100	152.0	1188.6
סליקת כשרים	3165.25	3165.25	100	1136.3	1136.3	100	718.75	5020.3
תשתיות (השכל, מים, תקשורת)*	3523.6	3523.6	100	344.0	344.0	100	304.6	4172.2
סה"כ	69,345.95	38,771.65	56	6451.1	8541.9	76	6466.45	85,670.0
הכנון ובע"מ (20%)	13,869.19	7754.33	56	1708.38	1290.22	76	1556.43	17,134.0
סה"כ כללי	83,215.14	46,525.98	56	2502.28	2502.28	76	9338.58	102,804.0

* הערכה גסה, לפי 0.2 מליון שקל ליה"ד.

2.0 תכנית פיתוח כבישים לשנים 86-1983

2.1 מטרת התכנית

הצעת פיתוח והערכת עלות הכבישים אשר להם מידת ההשפעה המידית והמירבית על תהליכי פריסת אוכלוסיה יהודית גדולה באיזורים בעלי חשיבות התישבותית בפרקי זמן קצרים ובתשומות לאומיות קטנות.

2.2 כללי

למרות שאין חולקים על כך, שתשתית כבישים נאותה, הנובעת ממדיניות התישבות, היא הכלי היעיל למימוש מדיניות זו, קצב פיתוח הכבישים עדיין רחוק מלהתישב עם מגמות הפיתוח של האזור. התנועה מגוש המרכז לאזורי הביקוש במערב השומרון ובנימין, ומירושלים אל מרחבי השפעתה בבנימין ובעציון איננה מיידיית, ומחייבת מעבר במרכזן של רצועות התישבות ערבית ויהודית. לעובדה זו אפקט שלילי מצטבר על תהליכי הפיתוח הקיימים והמתוכננים. עלות ביצוע 100 ק"מ כביש (בקריטריונים הנדסיים ותחבורתיים סבירים) שוות ערך להקמת 500 עד 700 יחידות דיור (8%-10% מסך כל יחידות הדיור המתוכננות להקמה בשנה).

סלילת כ-50 עד 60 ק"מ כביש לשנה, לחיבור מיידית של איזורי ביקוש לאיזורי ההשקעות המסורתיות, תגביר המודעות לאיזור, תעודד השקעות פרטיות לרכישת מקרקעין, תאיץ האיכלוס ותצמצם הסיוע.

להשפעת ההשקעה בכבישים על תהליכי ההתישבות ביטוי רחב, מעבר להשפעתן של 500 יחידות דיור מתוקצבות.

בחירת קריטריונים הנדסיים המתאימים לכביש בהר תצמצם את עלות ביצועו, תקטין הפגיעה בנוף ותאפשר חלופות תכנוניות בעלות השפעה גדולה יותר על תהליכי ההתישבות.

הצלחת תכנית ההתישבות בכללותה מחייבת שידוד מערכות בהתיחסות לחיוניות הכבישים הרלוונטים ולקריטריונים, ומחייבת קביעת סדרי עדיפויות לתיקצוב ולוח זמנים חד משמעי לביצוע.

2.3 התכנית

התכנית מציעה ביצוע כ-400 ק"מ כביש בתקופת התכנית, בעלות כוללת של כ-5020 מליוני שקלים:

- קדימות א' - לביצוע בשנים 84-1983:
- כ-132 ק"מ, בעלות של כ-1542 מליון שקל.
- קדימות ב' - לביצוע בשנים 86-1985:
- כ-263 ק"מ, בעלות של כ-3478 מליון שקל.

מתוך סה"כ ההשקעות בכבישים בתקופת התכנית מוצע להשקיע:

- באיזור הביקוש הגבוה: כ-63% מכלל ההשקעות בכ-54% ק"מ מכלל הביצוע
- באיזור הביקוש הבינוני: כ-23% מכלל ההשקעות בכ-26% ק"מ מכלל הביצוע
- באיזור הביקוש הנמוך: כ-14% מכלל ההשקעות בכ-20% ק"מ מכלל הביצוע

טבלה מס' 1: פרוט ק"מ כביש המוצעים לביצוע בתקופת התכנית ועלות סלילתם, בחלוקה לקדימויות ולאזורי ביקוש

ס"ה	קדימות א'		קדימות ב'		ס"ה ב	
	אורך	עלות (מיל. שקל)	אורך	עלות (מיל. שקל)	אורך	עלות (מיל. שקל)
אזור ביקוש גבוה	70.0	928.45	146.0	2236.80	216.0	3165.25
אזור ביקוש בינוני	41.5	454.05	60.0	682.25	101.5	1136.30
אזור ביקוש נמוך	20.5	159.25	57.5	559.50	78.0	718.75
ס"ה	132.0	1541.75	263.5	3478.55	395.5	5020.30

2.3.1 קדימויות ביצוע

חיוניות הכביש נבחנה לפי שלשה קריטריונים, המתייחסים להשפעת הכביש על תהליכי ההתיישבות:

2.3.1.1 פיתוח פוטנציאל ביקוש באמצעות הכביש
מידת חיוניות הכביש נמדדת לפי מספר יחידות הדיור הנשענות על הכביש בתקופת הפיתוח, בהתייחסות לרמת הפיתוח העכשווית של הכביש.

2.3.1.2 פריצה וקשירה של אזורי התיישבות בעלי חשיבות גבוהה
מידת חיוניות הכביש נמדדת לפי רמת החשיבות ההתיישבותית של האזור לעומת מידת ניתוקו מאזורי התיישבות אחרים.

2.3.1.3 הגדלת מודעות לחבלי ארץ
מידת חיוניות הכביש נמדדת לפי כמות תנועה משוערת בתוואי, בהתייחסות לחשך ההתיישבותי של האיזור בו מתוכנן הכביש.

כל אחד מן הקריטריונים הנ"ל נוקד מ-1 (השפעה מינימאלית) עד 10 (השפעה מקסי-מאלית).

דרגת נחיצות הכביש מתקבלת מחיבור שלושת הקריטריונים. הרמה הגבוהה ביותר של נחיצות ביצוע היא 30 נקודות, והנמוכה - 3 נקודות.

קדימויות הביצוע של הכבישים נקבעו לפי נחיצותם:

- קדימות א - לביצוע בשנים 84-1983: דרגת נחיצות 30-22 נקודות
- קדימות ב - לביצוע בשנים 86-1985: דרגת נחיצות 21-13 נקודות
- קדימות ג - לביצוע לאחר שנת 1986: דרגת נחיצות 13-3 נקודות.

טבלה מס' 2. קטעי הבנייה המוצעים לביצוע בחקופת התכנית עם י' קדמויות ודרגות נחיצות, ועלות ביצועם לפי שער 40.0 שקל = \$ 1.0

מס' תאור הבנייה והקטע הבנייה	עדיפות לביצוע	קריטריונים לקביעת קדימות				מס' יחיד מחשבוניות	מס' יחיד לבנייה בשנים		אורך עלות (ק"מ) לק"מ	עלות כללית (מיל. שקל)	עלות לפי אזורי ביקוש			פעילות נדרשת
		א	ב	ג	ד		2010	1986			גבוה	בינוני	נמוך	
		פריצת שיפור	הרחבת דרגת	הרחבת דרגת	הרחבת דרגת						אורך עלות (ק"מ) מיל. שקל)	אורך עלות (ק"מ) מיל. שקל)	אורך עלות (ק"מ) מיל. שקל)	
1. ארצי, גב ההר	ב	1	8	7	16	1500	60		9	5.7	51.3	3	17.1	קביעת תואר, קביעת מתכנן
א. עוקף ג'נין	א	6	8	9	23	1500	200		12	13.7	164.4	12	164.4	קידום תכנון מוקדם
ב. דוחן-עין	א	5	10	9	24	800	100		12	10.2	122.4	12	122.4	קידום תכנון רעיוני
ג. עוקף שכס מערב	א	7	2	9	18	3000	300		18	12.0	216.0	24	192	קידום תכנון רעיוני
ד. עוקף עמק לבונה	ב	4	8	8	20	8000	600		20	10.2	204.0	20	204.0	קידום תכנון רעיוני
ה. עוקף רמאללה	ב	5	8	6	19	8000	1500		6	10.2	61.2	6	61.2	קידום תכנון רעיוני
ו. עוקף רמאללה (עפרה-ירושלים)	ב	6	8	6	21	7000	2500		16	10.2	163.2	16	163.2	קידום תכנון רעיוני
ז. עוקף תלחול וחברון (ממרח)	ב	8	6	7										
3. ארצי, מעלה אדומים-ערד	ב	8	5	7	20	2500	400		12	13.7	164.4	11	164.4	להגיע לתכנון מוקדם מאושר לקראת תכנון סופי
א. מישור אדומים-רמת קדרון	ב	6	5	6	17				9	13.7	123.3	2	27.4	חכנון מפורט לביצוע
ב. רמת קדרון-תקוע	א	6	10	6	22				12	6.9	82.8			
ג. קריות-בקעת ערד	א	6	10	6	22				12	6.9	82.8			
4. ארצי, חוצה שומרון עפוני	א	6	8	8	22	7000	600		15	10.2	153.0	15	153.0	קידום תכנון מפורט
א. חדרה-גוש ריחן	ב	4	5	7	16				7.5	10.2	76.5	7.5	76.5	
ב. גוש ריחן-גב ההר	ב	1	6	6	13				5	10.2	51.0		51.0	קידום תכנון רעיוני
ג. עוקף קבטיה	ב	1	6	6	13				5	10.2	51.0		51.0	קידום תכנון רעיוני
ד. עוקף טובס	ב	1	6	6	13				5	10.2	51.0		51.0	
5. ארצי, חוצה שומרון	א	10	10	10	30	50,000	6000		7.5	20.6	154.5	7.5	154.5	חכנון לביצוע
א. מורשה-ראש העין	א	10	10	10	30				13.0	12.0	156.0	13.0	156.0	חכנון מפורט לביצוע
ב. אלקנה-אריאל מערב	א	10	10	10	30				13.0	12.0	156.0	13.0	156.0	
ג. מגידל בני פאדל-מעלה אפרים	א	6	10	6	22	6000	800		3.5	13.7	47.95		47.95	שיפור תואר
6. ארצי, לוד-מעלה אדומים	ב	8	8	3	19				43.5	21.0	913.5	43.5	913.5	חכנון לביצוע
11. אזורי, עוקף עזון	א	9	8	10	27	20,000	3,000		3.5	12.0	42.0	3.5	42.0	חכנון לביצוע
11ב. אזורי, עוקף קלקיליה	א	9	8	10	27				6.0	10.2	61.2	6.0	61.2	קידום תכנון תואר סופי וחכנון
14. אזורי, חוצה בנימין	ב	8	8	5	21				10.0	10.2	102	10.0	102	שיפור תואר או בדיקת תואר חדש
א. עוקף לובן, דנתים	א	8	9	6	23	5000	800		2.0	10.2	20.4	2.0	20.4	
ב. עוקף עבוד	א	5	10	8	23	2000	200		4.5	10.2	45.9	4.5	45.9	קידום תכנון סופי
ג. עוקף ביר זית	ב	5	7	5	17				2.5	8.0	20.0	2.5	20.0	קידום תכנון סופי
ד. גב ההר - עפרה	א	8	8	8	24	4000	800		3.0	10.2	30.6	3.0	30.6	קביעת תואר סופי וחכנון
15. אזורי, עוקף טול כרם	א	8	8	8	24				3.0	10.2	30.6	3.0	30.6	
19. אזורי, עוקף שכס מזרח	ב	4	5	4	13	2500	500		6.0	7.4	44.4	6.0	44.4	חכנון לביצוע
31. אזורי, גילה-רמת קדרון	א	8	6	9	23	1500	200		12.5	13.7	171.25	12.5	171.25	קידום תכנון רעיוני
41. אזורי, תענן-ריחן	ב	4	8	4	16	1000	200		12.5	13.7	171.25	12.5	171.25	גמר תכנון מפורט
42. אזורי, מקשר ישובי הגליל ללבית גב ההר	ב	2	8	6	16	1200	210		29.0	10.2	295.8		295.8	בדיקת התואר
44. אזורי, עוקף ג'נין מזרח	ב	3	5	5	13				6.0	10.2	61.2		61.2	קידום תכנון רעיוני
51. אזורי, בית אריה-גוש מודיעין	ב	8	7	6	21	2000	300		4.0	13.7	54.8	4.0	54.8	קידום הביצוע
א. בית אריה-גילי	א	8	9	7	24				6.0	13.7	82.2	6.0	82.2	קידום הביצוע
ב. גילי - כפר רות	א	8	9	7	24				6.0	13.7	82.2	6.0	82.2	
52. אזורי, עונב-חלמש	א	6	9	9	24	3000	500		12.0	13.7	164.4	12.0	164.4	קידום תכנון מוקדם לקטע
א. עונב-קרני שומרון	ב	6	5	6	17	5500	1500		12.0	13.7	164.4	12.0	164.4	קביעת תואר סופי
ב. אריאל מערב-חלמש	א	6	5	6	17				12.0	13.7	164.4	12.0	164.4	
55. אזורי, צוותא-אלקנה	ב	3	5	5	13	3000	500		5.5	8.6	47.3	5.5	47.3	קביעת תואר סופי
61. אזורי, מבמש-גב ההר	א	9	8	7	24				7.5	5.7	42.75		42.75	קידום תכנית לביצוע
62. אזורי, חלמש-ירושלים	ב	4	4	6	14	400	100		27.5	17.0	467.5	27.5	467.5	קביעת תואר סופי

איזור ביקוש גבוה

איחוד ביקוש ביטוח

אשר ביקונו בסוף

© 2005 Blackwell Publishing Ltd *Journal of Internal Medicine* 258: 105–112

Downloaded from <http://ajphaphysocpharm.sagepub.com> at 11:51 11 November 2014

כיתוח התלשבות בשחרר וניהודה

31 JANUARY 2007

1996-1997: 2000-2001: 2002-2003: 2004-2005: 2006-2007: 2008-2009: 2010-2011: 2012-2013: 2014-2015: 2016-2017: 2018-2019: 2020-2021: 2022-2023: 2024-2025: 2026-2027: 2028-2029: 2030-2031: 2032-2033: 2034-2035: 2036-2037: 2038-2039: 2040-2041: 2042-2043: 2044-2045: 2046-2047: 2048-2049: 2050-2051: 2052-2053: 2054-2055: 2056-2057: 2058-2059: 2060-2061: 2062-2063: 2064-2065: 2066-2067: 2068-2069: 2070-2071: 2072-2073: 2074-2075: 2076-2077: 2078-2079: 2080-2081: 2082-2083: 2084-2085: 2086-2087: 2088-2089: 2090-2091: 2092-2093: 2094-2095: 2096-2097: 2098-2099: 2100-2101: 2102-2103: 2104-2105: 2106-2107: 2108-2109: 2110-2111: 2112-2113: 2114-2115: 2116-2117: 2118-2119: 2120-2121: 2122-2123: 2124-2125: 2126-2127: 2128-2129: 2130-2131: 2132-2133: 2134-2135: 2136-2137: 2138-2139: 2140-2141: 2142-2143: 2144-2145: 2146-2147: 2148-2149: 2150-2151: 2152-2153: 2154-2155: 2156-2157: 2158-2159: 2160-2161: 2162-2163: 2164-2165: 2166-2167: 2168-2169: 2170-2171: 2172-2173: 2174-2175: 2176-2177: 2178-2179: 2180-2181: 2182-2183: 2184-2185: 2186-2187: 2188-2189: 2190-2191: 2192-2193: 2194-2195: 2196-2197: 2198-2199: 2200-2201: 2202-2203: 2204-2205: 2206-2207: 2208-2209: 2210-2211: 2212-2213: 2214-2215: 2216-2217: 2218-2219: 2220-2221: 2222-2223: 2224-2225: 2226-2227: 2228-2229: 2230-2231: 2232-2233: 2234-2235: 2236-2237: 2238-2239: 2240-2241: 2242-2243: 2244-2245: 2246-2247: 2248-2249: 2250-2251: 2252-2253: 2254-2255: 2256-2257: 2258-2259: 2260-2261: 2262-2263: 2264-2265: 2266-2267: 2268-2269: 2270-2271: 2272-2273: 2274-2275: 2276-2277: 2278-2279: 2280-2281: 2282-2283: 2284-2285: 2286-2287: 2288-2289: 2290-2291: 2292-2293: 2294-2295: 2296-2297: 2298-2299: 2300-2301: 2302-2303: 2304-2305: 2306-2307: 2308-2309: 2310-2311: 2312-2313: 2314-2315: 2316-2317: 2318-2319: 2320-2321: 2322-2323: 2324-2325: 2326-2327: 2328-2329: 2330-2331: 2332-2333: 2334-2335: 2336-2337: 2338-2339: 2340-2341: 2342-2343: 2344-2345: 2346-2347: 2348-2349: 2350-2351: 2352-2353: 2354-2355: 2356-2357: 2358-2359: 2360-2361: 2362-2363: 2364-2365: 2366-2367: 2368-2369: 2370-2371: 2372-2373: 2374-2375: 2376-2377: 2378-2379: 2380-2381: 2382-2383: 2384-2385: 2386-2387: 2388-2389: 2390-2391: 2392-2393: 2394-2395: 2396-2397: 2398-2399: 2400-2401: 2402-2403: 2404-2405: 2406-2407: 2408-2409: 2410-2411: 2412-2413: 2414-2415: 2416-2417: 2418-2419: 2420-2421: 2422-2423: 2424-2425: 2426-2427: 2428-2429: 2430-2431: 2432-2433: 2434-2435: 2436-2437: 2438-2439: 2440-2441: 2442-2443: 2444-2445: 2446-2447: 2448-2449: 2450-2451: 2452-2453: 2454-2455: 2456-2457: 2458-2459: 2460-2461: 2462-2463: 2464-2465: 2466-2467: 2468-2469: 2470-2471: 2472-2473: 2474-2475: 2476-2477: 2478-2479: 2480-2481: 2482-2483: 2484-2485: 2486-2487: 2488-2489: 2490-2491: 2492-2493: 2494-2495: 2496-2497: 2498-2499: 2500-2501: 2502-2503: 2504-2505: 2506-2507: 2508-2509: 2510-2511: 2512-2513: 2514-2515: 2516-2517: 2518-2519: 2520-2521: 2522-2523: 2524-2525: 2526-2527: 2528-2529: 2530-2531: 2532-2533: 2534-2535: 2536-2537: 2538-2539: 2540-2541: 2542-2543: 2544-2545: 2546-2547: 2548-2549: 2550-2551: 2552-2553: 2554-2555: 2556-2557: 2558-2559: 2560-2561: 2562-2563: 2564-2565: 2566-2567: 2568-2569: 2570-2571: 2572-2573: 2574-2575: 2576-2577: 2578-2579: 2580-2581: 2582-2583: 2584-2585: 2586-2587: 2588-2589: 2590-2591: 2592-2593: 2594-2595: 2596-2597: 2598-2599: 2600-2601: 2602-2603: 2604-2605: 2606-2607: 2608-2609: 2610-2611: 2612-2613: 2614-2615: 2616-2617: 2618-2619: 2620-2621: 2622-2623: 2624-2625: 2626-2627: 2628-2629: 2630-2631: 2632-2633: 2634-2635: 2636-2637: 2638-2639: 2640-2641: 2642-2643: 2644-2645: 2646-2647: 2648-2649: 2650-2651: 2652-2653: 2654-2655: 2656-2657: 2658-2659: 2660-2661: 2662-2663: 2664-2665: 2666-2667: 2668-2669: 2670-2671: 2672-2673: 2674-2675: 2676-2677: 2678-2679: 2680-2681: 2682-2683: 2684-2685: 2686-2687: 2688-2689: 2690-2691: 2692-2693: 2694-2695: 2696-2697: 2698-2699: 2700-2701: 2702-2703: 2704-2705: 2706-2707: 2708-2709: 2710-2711: 2712-2713: 2714-2715: 2716-2717: 2718-2719: 2720-2721: 2722-2723: 2724-2725: 2726-2727: 2728-2729: 2730-2731: 2732-2733: 2734-2735: 2736-2737: 2738-2739: 2740-2741: 2742

END

1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 26

RESEARCH DESIGN AND METHODS

① 1998年12月1日以前

(—) (—) (—) (—) (—) (—) (—) (—) (—) (—)

DOI: 10.1002/for

1994 72 MYZ, 1992

1999-2000 1999-2000

1999 The 1999/2000 season

[illegible]

3.0 תכנית פיתוח ישובים חדשים ויחידות-דיוור

3.1 מטרת התכנית

לנצל פונקציונאליות יוזמות התישבות לאומיות ופרטיות לישוב כ-80,000 נפש (כ-20,000 משפחות) בשומרון וביהודה, בעקר באזורים בעלי חשיבות התישבותית, בעלות כוללת של כ-35,085 מליון שקל (ממנה כ-12,233 מליון שקל השקעה לאומית), באמצעות חיזוק ההתישבות הקיימת, הקמת ישובים חדשים ופיתוח מרכזי השענות מקומיים, וזאת - במגמה להאיץ פיתוח האזור מעבר לתקופת התכנית.

3.2 מצאי

3.2.1 פריסת ישובים

טבלה מס' 1: ישובים קיימים לסוגיהם, בחלוקה לאזורי ביקוש ולחשיבות התישבותית

עירוני	תושבות	קהילתי/ כפרי	מאחזים	סה"כ
אזור ביקוש גבוה				
חשיבות התישבותית				
1	2	9		12
2	6	12		20
	2			2
	1	2		3
3	11	23		37
אזור ביקוש בינוני				
חשיבות התישבותית				
1	1	6	1	9
	1	10	1	12
1	2	16	2	21
אזור ביקוש נמוך				
חשיבות התישבותית				
		1	3	4
1		24	9	34
		1	1	2
1		26	13	40
5	13	65	15	98

- 25% מכלל הישובים הקיימים פרוסים באזורים בעלי חשיבות התישבותית גבוהה.
- באזור הביקוש הגבוה מצויים כ-35% מכלל הישובים הכפריים והקהילתיים. משמעות הדבר - השקעות לאומיות יחסיות גבוהות באזור זה.
- באזור הביקוש הנמוך ובאזורים בעלי חשיבות התישבותית גבוהה פרוסים רב המאחזים.

טבלה מס' 2: מאב איכלוס ופריסת יח"ד בישובים קיימים לסוגיהם, בחלקה לאזורי ביקוש ולחשיבות השיטות

סוג הישוב	אזור ביקוש גבוה	אזור ביקוש בינוני	אזור ביקוש נמוך	סה"כ	סגור
עירוני	750	780	240	2,100	מספר
חשוב	330	1,110	264	6,074	מספר
מחנות	55	88	811	2734	מספר
קבוצות	410	124	672	2144	מספר
מחנות	580	373	1232	3478	מספר
מחנות	88	498	75	75	מספר
מחנות	820	1,051	141	5130	מספר
מחנות	2,000	1,607	1637	12,427	מספר

מבין הנתונים המהירים מניתוח טבלת האיכלוס ויה"ד כישורים, יש להדגיש:

57% מן האוכלוסייה מרוכזת באזורים בעלי חשיבות התיישבותית בינונית ונמוכה. א.

ב-40% מיוחדות הדיוור בישובים הקיימים בשומרון ובהודדה נמצאות בישובים

הקלה לתיים באזור הביקוש הגבוה.

3.3 כללי

התכנית מתבססת על העקרונות, אשר יפורטו להלן, ועל תכניות ומגמות פיתוח, הקימות בקרב הגורמים השונים:

- א. משרד הבינוי והשיכון - המינהל לבניה כפרית וישובים חדשים ואגף הפרוגרמות - בהרחבת ישובים עירוניים, חצי-עירוניים (תושבות) וכפריים.
- ב. משרד החקלאות - בעידוד יוזמות לפיתוח תושבות באזור הביקוש הגבוה.
- ג. החטיבה להתיישבות - בפיתוח ישובים כפריים וקהילתיים באזורים בעלי חשיבות התישבו-תית גבוהה בתחום אזורי הביקוש הבינוני והנמוך, ובפיתוח אמצעי ייצור ושרותים להתיישבות הקהילתית והכפרית.
- ד. משרד הבטחון - ביזום מאחזים באזורים שחשיבותם ההתישבותית גבוהה, ובפיתוחם.

התכנית מפרטת את התוספת הדרושה ביח"ד בישובים הקיימים והמתוכננים לסוגיהם, בחלוקה לאזורי ביקוש:

טבלה מס' 3

אזור ביקוש	יח"ד	%	עירוני	%	תושבות	%	כפרי/קהילתי	%	מאחזים	%
גבוה	17,618	85	5100	89	11,195	99	1203	45	120	11
בינוני	1,720	8	440	8	150	1	830	31	300	26
נמוך	1,523	7	180	3	-	-	634	24	709	63
סה"כ	20,861	100	5720	100	11,345	100	2667	100	1,129	100

3.4 הערכת התשומות

התשומות לבניה ולפריצת תשתיות לישובים הוערכו לפי מדדים שיפורטו בהמשך. ההשקעות הלאומיות חושבו לפי תכניות הסיוע של משרד השיכון, המתייחסות לאזורי סיוע (מפה מס' 5), וליחס בין חסרי דיור ובעלי דיור (פרוט להלן).

3.5 עקרונות התכנית ויעדיה

3.5.1 פיתוח הישובים העירוניים ב-5720 יח"ד, המהוות כ-28% מכלל תוספת יח"ד.

א. פיתוח הישובים העירוניים במרחב השפעתה של ירושלים, באזורים שחשיבותם ההתישבותית גבוהה, תוך הקפדה על שמירת המאזן הדמוגרפי של העיר.

ב. פיתוח אריאל בקצב של 800 יח"ד לשנה, לצורך יצירתה כמרכז אוכלוסייה, שרותים ותעסוקה.

ג. פיתוח קרית ארבע בקצב של כ-150 יח"ד לשנה, ומעלה אפרים בקצב של כ-60 יח"ד לשנה.

3.5.2 הגדלת הפריסה בעקר באזורים בעלי חשיבות התישבותית גבוהה בתחום שלושת אזורי

הביקוש, ב-23 ישובים קהילתיים וכפריים חדשים, בהם תבנינה 910 יח"ד, המהוות 5% מן הסה"כ, וב-20 מאחזים חדשים, בהם תבנינה 630 יח"ד, המהוות 3% מכלל תוספת יח"ד בישובים החדשים.

3.5.3 הרחבת הישובים הקהילתיים והכפריים הקיימים, לצורך חיזוקם, ב-1,757 יח"ד,

המהוות 8% מסך-כל תוספת יח"ד בשומרון וביהודה, והרחבת מאחזים קיימים, לצורך הפיכתם לישובי קבע, ב-499 יח"ד, המהוות 2% מסך-כל תוספת יח"ד.

3.5.4 פיתוח והרחבה של תושבות קיימות (כגון אפרת, הר גילה וצוותא) לצורך חיזוקן, וב- התאם ליעודן, ב-5,465 יח"ד, המהוות 26% מסך-כל תוספת יח"ד.

3.5.5 בעידוד יוזמות להקמת תושבות לצורך פריסה גדולה, בעקר באזורים שחשיבותם ה- התישבותית גבוהה, בתחום אזור הביקוש הגבוה, בכ-20 תושבות חדשות, בהן תבנינה 5,880 יח"ד, המהוות 28% מסך כל תוספת יח"ד.

3.6 פעולות המתחייבות לצורך השגת מטרת התכנית

3.6.1 הגבלת פיתוח באזורים שחשיבותם ההתישבותית שלילית, ע"י צמצום הבניה ושחרור קרקעות בגוש המרכז, לצורך עידוד הפיתוח באזורי ההתישבות בעלי חשיבות התישבו- תית גבוהה, ובירושלים.

3.6.2 פתרונות הדיור בכל סוגי הישובים (למעט מרכזי הישובים העירוניים) יהיו צמודי- קרקע בצפיפויות שונות, ובסוגי בינוי המנצלים את מלוא הפוטנציאל של השטח, ואת הטופוגרפיה. עשייה זו תעודד ביקוש, תיצור רווחת מגורים המתאימה להר, תפגע מזערית בנוף, תמנע קיטוב חברתי בישובים ותצמצם תהליכי התישנות בשכונות.

3.6.3 פיתוח מדיניות לקבלת תמורה עבור החכרת קרקעות ליזמים בהתיחסות לערך הקרקע, וכפועל יוצא של היצע וביקוש, של רמת הפיתוח האזורי ושל חשיבותו ההתישבותית של האתר. בנוסף - עידוד גירעון התושבות בבניה קבלנית, ב-300 יח"ד לכל הפחות, לצורך יצירת רמת שרותים אלמנטרית, שתעודד תוספת ביקוש.

3.6.4 האצת פיתוח הכבישים, אשר תצמצם את רמת הסיוע באופן משמעותי, ותגביר את הביקוש.

3.7 התכנית מפה מס' 4:

פרוט הישובים הקיימים והמתוכננים, מיקומם, מצב פיתוחם כיום וקצב התפתחותם עד שנת 1986 בחלוקה לאזורי ביקוש מובא בטבלאות מס' 4א, 4ב, 4ג' להלן.

מס' שם הישוב	נ.צ.	אופי הישוב ביום	חשיבות התשתיות סיוע	מס' יעד יח"ד	מס' יעד משפ' יח"ד	2 8 9 יח"ד	התחלת פיתוח (שנה) (כספים)	תוספת סה"כ יח"ד עד 1986	סה"כ אילוס עד 1986 (יח"ד)	ז' ס	מו"א	מקרקעין	הערות (ייעוד הישוב)
1. אריאל	167/1675	עיר	גבוהה	בינוני	35,000	330	1010	2400	3410	מש' שיכון	שומרון	א. מדינה	
2. גבעון/גבעת זאב	1655/141	קריה	בינונית	נמוך	3,000	-	1240	400	1640	מש' שיכון	בנימין	א. מדינה	
3. מעלה אדומים	179/132	קריה	בינונית	נמוך	10,000	750	2450	2300	4750	מש' שיכון	עציון	א. מדינה	יש להאית את קצב הפיתוח
4. קדומים	1645/180	תושבה	בינונית	בינוני	4,000	170	265	135	400	מש' שיכון	שומרון	א. מדינה	מיועדת לקריה, מותנה במקרקעין
5. קרני שומרון	159/175	תושבה	בינונית	בינוני	2,500	125	220	480	700	מש' שיכון	שומרון	א. מדינה	
6. אלקנה	154/1685	תושבה	נמוכה	נמוך	1500	130	200	250	450	פרטי	שומרון	א. מדינה	
7. עמנואל	164/1735	תושבה	בינונית	בינוני	10,000	-	880	3400	4280	כוכב	שומרון	א. מדינה	
8. צוותא	150/1735	תושבה	בינונית	נמוך	2,500	-	300	180	480	פרטי	שומרון	א. מדינה	
9. שערי תקוה	153/170	תושבה	נמוכה	נמוך	700	-	70	250	320	פרטי	שומרון	פרטי	
10. ענתות	178/137	תושבה	בינונית	נמוך	250	5	5	40	45	מש' שיכון	בנימין	א. מדינה	
11. גבעת אהוד	1535/1475	תושבה	שלילית	נמוך	700	-	-	200	200	פרטי	בנימין	א. מדינה	
12. אלון שבות	162/1185	תושבה	בינונית	בינוני	600	200	200	130	330	הסת ציו'	עציון	א. מדינה	
13. אפרת	165/119	תושבה	גבוהה	בינוני	3,000	-	330	150	480	חברה	עציון	א. מדינה	מיועדת לקריה לאחר 1990
14. הר גילה	1665/1255	תושבה	גבוהה	נמוך	300	55	80	100	180	מש' שיכון	עציון	א. מדינה	
15. יוספיה	159/1725	תושבה	בינונית	בינוני	3,000	-	-	550	550	פרטי	שומרון	א. מדינה	
16. יועור	1565/1645	תושבה	בינונית	נמוך	600	-	-	300	300	גרעין	שומרון	א. מדינה	
17. אלקנה ג'	1545/170	תושבה	נמוכה	נמוך	700	-	-	300	300	יח"ש משב	שומרון	א. מדינה	
18. אלקנה ד'	1575/166	תושבה	בינונית	נמוך	1,200	-	-	500	500	פרטי	שומרון	פרטי	
19. אורנית	150/171	תושבה	נמוכה	נמוך	500	-	-	250	250	דלתא	שומרון	פרטי	
20. חבלי ירק	150/1735	תושבה	נמוכה	נמוך	400	-	-	200	200	גרין	שומרון	פרטי	
21. לב השומרון	159/1785	תושבה	בינונית	נמוך	450	-	-	200	200	פרטי	שומרון	פרטי	
22. כור	161/182	תושבה	גבוהה	בינוני	1000	-	-	200	200	מפד"ל	שומרון	א. מדינה	
23. ברוכאל	1595/1655	תושבה	בינונית	בינוני	500	-	-	150	150	מפד"ל	שומרון	א. מדינה	
24. אריאל מערב	1625/1665	תושבה	גבוהה	בינוני	1,000	-	-	150	150	פרטי	שומרון	א. מדינה	
25. אבני חפץ	1555/1900	תושבה	גבוהה	בינוני	1,000	-	-	200	200	חב' ג. קרקע	שומרון	פרטי	מהווה חלק מתכנית המתאר של אריאל
26. סלעית ב'	1535/185	תושבה	בינונית	נמוך	700	-	-	-	-	פרטי	שומרון	פרטי	
27. דיר קלעה	1555/163	תושבה	בינונית	נמוך	700	-	-	-	-	מפד"ל	שומרון	א. מדינה	תכנון בלבד
28. נעלה	1565/153	תושבה	בינונית	בינוני	1,100	-	-	300	300	גרעין	שומרון	א. מדינה	תכנון בלבד
29. עפרים א'	1545/159	תושבה	בינונית	נמוך	2,500	-	-	480	480	גרעין	שומרון	א. מדינה	
30. עפרים ב'	1555/1585	תושבה	בינונית	נמוך	1,500	-	-	200	200	גרעין	שומרון	א. מדינה	
31. מתחיה ב'	1555/148	תושבה	שלילית	נמוך	800	-	-	300	300	אור שמח	שומרון	פרטי	תשתיות משותפות עם עפרים א'
32. גני מודיעין	1515/149	תושבה	שלילית	נמוך	700	-	-	300	300	יח"ש משב	שומרון	פרטי	
33. כפירה	163/137	תושבה	נמוכה	נמוך	350	-	-	300	300	גרעין	שומרון	א. מדינה	
34. רמה	1735/143	תושבה	גבוהה	נמוך	700	-	-	200	200	בנימין	שומרון	א. מדינה	
35. רמת קדרון	1765/124	תושבה	גבוהה	בינוני	2,000	-	-	300	300	פרטי	שומרון	פרטי	
36. מצפה יהודה	1785/127	תושבה	גבוהה	בינוני	2,000	-	-	300	300	פרטי	שומרון	פרטי	
37. ביתר	1655/1245	תושבה	גבוהה	נמוך	500	-	-	200	200	פרטי	שומרון	א. מדינה	
38. פסגות	1715/145	קהילת/מרכז אזורי	גבוהה	נמוך	150	32	32	50	82	מש' שיכון	בנימין	א. מדינה	
39. עינב	162/188	קהילתי	גבוהה	בינוני	200	19	40	60	100	הסת ציו'	שומרון	א. מדינה	מיועד לקריה, מותנה ברכישת מקרקעין
40. בית אבא	160/1685	קהילתי	בינונית	נמוך	250	45	50	45	95	הסת ציו'	שומרון	א. מדינה	
41. יקיר	161/173	קהילתי	בינונית	בינוני	250	46	50	75	125	פרטי	שומרון	א. מדינה	
42. מעלה שומרון	157/175	קהילתי	בינונית	נמוך	250	47	47	65	112	הסת ציו'	שומרון	א. מדינה	
43. נטפים	1605/170	קהילתי	בינונית	נמוך	250	-	-	30	30	הסת ציו'	שומרון	א. מדינה	
44. בית חורון	162/1435	קהילתי	בינונית	נמוך	250	42	73	50	123	הסת ציו'	שומרון	א. מדינה	
45. בית אל	1715/150	קהילתי	גבוהה	בינוני	250	88	139	60	199	הסת ציו'	שומרון	א. מדינה	
46. בית אל ב'	171/151	קהילתי	גבוהה	בינוני	250	74	92	60	152	הסת ציו'	שומרון	א. מדינה	
47. עפרה	175/1515	קהילתי	גבוהה	בינוני	250	115	120	30	150	הסת ציו'	שומרון	א. מדינה	
48. כפר אדומים	1825/137	קהילתי	בינונית	בינוני	250	51	93	50	143	הסת ציו'	שומרון	א. מדינה	
49. חדשה	1645/1395	קהילתי	בינונית	נמוך	120	22	50	30	80	הסת ציו'	שומרון	א. מדינה	
50. נילי	155/152	קהילתי	בינונית	נמוך	250	45	48	60	108	הסת ציו'	שומרון	א. מדינה	
51. בית אריה	155/161	קהילתי	בינונית	נמוך	400	61	61	40	101	הסת ציו'	שומרון	א. מדינה	
52. חלמיש	162/1575	קהילתי	בינונית	בינוני	250	73	115	50	165	הסת ציו'	שומרון	א. מדינה	
53. דניאל	1645/1215	קהילתי	גבוהה	בינוני	200	2	2	58	60	גרעין	שומרון	א. מדינה	
54. ראס כרכר	159/1495	קהילתי	בינונית	בינוני	400	-	-	100	100	פא"י	שומרון	א. מדינה	
55. נאות אדומים	1765/129	קהילתי	גבוהה	נמוך	120	-	-	100	100	גרעין	שומרון	א. מדינה	
56. סלעית	155/183	כפרי	בינונית	נמוך	160	40	40	50	90	הסת ציו'	שומרון	א. מדינה	
57. מתחיה	1535/149	מושב שיתופי	שלילית	נמוך	160	14	40	20	60	הסת ציו'	שומרון	א. מדינה	
58. מבוא חורון	1535/1394	מושב שיתופי	שלילית	נמוך	160	46	48	60	108	הסת ציו'	שומרון	א. מדינה	
59. אלעזר	1635/119	מושב שיתופי	גבוהה	בינוני	120	29	50	20	70	הסת ציו'	שומרון	א. מדינה	
60. כפר עציון	161/1175	קבוץ	בינונית	בינוני	120	65	80	10	90	הסת ציו'	שומרון	א. מדינה	
61. מגדל עוז	1635/116	קבוץ	גבוהה	בינוני	160	26	50	20	75	הסת ציו'	שומרון	א. מדינה	
62. ראש צורים	162/1195	קבוץ	גבוהה	בינוני	120	50	55	20	20	הסת ציו'	שומרון	א. מדינה	
63. נרקיס	159/192	מאחז	גבוהה	בינוני	200	-	-	60	60	בטחון	שומרון	א. מדינה	
64. דולב (עין)	163/148	מאחז	גבוהה	בינוני	300	-	-	40	40	הסת ציו'	שומרון	א. מדינה	
65. קינא	1595/121	מאחז	בינונית	בינוני	120	-	-	40	40	הסת ציו'	שומרון	א. מדינה	
66. אנהל	1595/121	מאחז	בינונית	בינוני	120	-	-	40	40	הסת ציו'	שומרון	א. מדינה	

מס' / שם הישוב	נ.צ.	אופי הישוב כיום	חשיבות ההתבוננות	מס' יעד יח"ד	משפ' יח"ד משפ' יח"ד	1986 כספים	התחלת פיתוח (שנת)	יח"ד עד 1986	יח"ד עד 1986	מס' סה"כ איכלוס עד 1986	יזום	מא"ז	מקרקעית (ייעוד הישוב)	הערות (ייעוד הישוב)
1. קריית ארבע	קריית ארבע	קריית ארבע	קריית ארבע	קריית ארבע	קריית ארבע	קריית ארבע	קריית ארבע	קריית ארבע	קריית ארבע	קריית ארבע	קריית ארבע	קריית ארבע	קריית ארבע	קריית ארבע
2. אלון מורה	אלון מורה	אלון מורה	אלון מורה	אלון מורה	אלון מורה	אלון מורה	אלון מורה	אלון מורה	אלון מורה	אלון מורה	אלון מורה	אלון מורה	אלון מורה	אלון מורה
3. מעלה עמוס	מעלה עמוס	מעלה עמוס	מעלה עמוס	מעלה עמוס	מעלה עמוס	מעלה עמוס	מעלה עמוס	מעלה עמוס	מעלה עמוס	מעלה עמוס	מעלה עמוס	מעלה עמוס	מעלה עמוס	מעלה עמוס
4. שקד	שקד	שקד	שקד	שקד	שקד	שקד	שקד	שקד	שקד	שקד	שקד	שקד	שקד	שקד
5. מבוא דודן	מבוא דודן	מבוא דודן	מבוא דודן	מבוא דודן	מבוא דודן	מבוא דודן	מבוא דודן	מבוא דודן	מבוא דודן	מבוא דודן	מבוא דודן	מבוא דודן	מבוא דודן	מבוא דודן
6. חיינגית	חיינגית	חיינגית	חיינגית	חיינגית	חיינגית	חיינגית	חיינגית	חיינגית	חיינגית	חיינגית	חיינגית	חיינגית	חיינגית	חיינגית
7. שא-נר	שא-נר	שא-נר	שא-נר	שא-נר	שא-נר	שא-נר	שא-נר	שא-נר	שא-נר	שא-נר	שא-נר	שא-נר	שא-נר	שא-נר
8. חומש	חומש	חומש	חומש	חומש	חומש	חומש	חומש	חומש	חומש	חומש	חומש	חומש	חומש	חומש
9. שבי שומרון	שבי שומרון	שבי שומרון	שבי שומרון	שבי שומרון	שבי שומרון	שבי שומרון	שבי שומרון	שבי שומרון	שבי שומרון	שבי שומרון	שבי שומרון	שבי שומרון	שבי שומרון	שבי שומרון
10. תפוח	תפוח	תפוח	תפוח	תפוח	תפוח	תפוח	תפוח	תפוח	תפוח	תפוח	תפוח	תפוח	תפוח	תפוח
11. כוכב השחר	כוכב השחר	כוכב השחר	כוכב השחר	כוכב השחר	כוכב השחר	כוכב השחר	כוכב השחר	כוכב השחר	כוכב השחר	כוכב השחר	כוכב השחר	כוכב השחר	כוכב השחר	כוכב השחר
12. רימון	רימון	רימון	רימון	רימון	רימון	רימון	רימון	רימון	רימון	רימון	רימון	רימון	רימון	רימון
13. מכמש	מכמש	מכמש	מכמש	מכמש	מכמש	מכמש	מכמש	מכמש	מכמש	מכמש	מכמש	מכמש	מכמש	מכמש
14. מעפה וריח	מעפה וריח	מעפה וריח	מעפה וריח	מעפה וריח	מעפה וריח	מעפה וריח	מעפה וריח	מעפה וריח	מעפה וריח	מעפה וריח	מעפה וריח	מעפה וריח	מעפה וריח	מעפה וריח
15. עשרת	עשרת	עשרת	עשרת	עשרת	עשרת	עשרת	עשרת	עשרת	עשרת	עשרת	עשרת	עשרת	עשרת	עשרת
16. שילה	שילה	שילה	שילה	שילה	שילה	שילה	שילה	שילה	שילה	שילה	שילה	שילה	שילה	שילה
17. תקוע	תקוע	תקוע	תקוע	תקוע	תקוע	תקוע	תקוע	תקוע	תקוע	תקוע	תקוע	תקוע	תקוע	תקוע
18. אל דוד	אל דוד	אל דוד	אל דוד	אל דוד	אל דוד	אל דוד	אל דוד	אל דוד	אל דוד	אל דוד	אל דוד	אל דוד	אל דוד	אל דוד
19. גרש	גרש	גרש	גרש	גרש	גרש	גרש	גרש	גרש	גרש	גרש	גרש	גרש	גרש	גרש
20. מעלה לבונה	מעלה לבונה	מעלה לבונה	מעלה לבונה	מעלה לבונה	מעלה לבונה	מעלה לבונה	מעלה לבונה	מעלה לבונה	מעלה לבונה	מעלה לבונה	מעלה לבונה	מעלה לבונה	מעלה לבונה	מעלה לבונה
21. תל-חיים	תל-חיים	תל-חיים	תל-חיים	תל-חיים	תל-חיים	תל-חיים	תל-חיים	תל-חיים	תל-חיים	תל-חיים	תל-חיים	תל-חיים	תל-חיים	תל-חיים
22. חומש עפון	חומש עפון	חומש עפון	חומש עפון	חומש עפון	חומש עפון	חומש עפון	חומש עפון	חומש עפון	חומש עפון	חומש עפון	חומש עפון	חומש עפון	חומש עפון	חומש עפון
23. ברבא ב'	ברבא ב'	ברבא ב'	ברבא ב'	ברבא ב'	ברבא ב'	ברבא ב'	ברבא ב'	ברבא ב'	ברבא ב'	ברבא ב'	ברבא ב'	ברבא ב'	ברבא ב'	ברבא ב'
24. ריחן ב'	ריחן ב'	ריחן ב'	ריחן ב'	ריחן ב'	ריחן ב'	ריחן ב'	ריחן ב'	ריחן ב'	ריחן ב'	ריחן ב'	ריחן ב'	ריחן ב'	ריחן ב'	ריחן ב'
25. דרגות	דרגות	דרגות	דרגות	דרגות	דרגות	דרגות	דרגות	דרגות	דרגות	דרגות	דרגות	דרגות	דרגות	דרגות
26. נוכבא-ערן	נוכבא-ערן	נוכבא-ערן	נוכבא-ערן	נוכבא-ערן	נוכבא-ערן	נוכבא-ערן	נוכבא-ערן	נוכבא-ערן	נוכבא-ערן	נוכבא-ערן	נוכבא-ערן	נוכבא-ערן	נוכבא-ערן	נוכבא-ערן
27. נגד	נגד	נגד	נגד	נגד	נגד	נגד	נגד	נגד	נגד	נגד	נגד	נגד	נגד	נגד
28. צורף עדולם	צורף עדולם	צורף עדולם	צורף עדולם	צורף עדולם	צורף עדולם	צורף עדולם	צורף עדולם	צורף עדולם	צורף עדולם	צורף עדולם	צורף עדולם	צורף עדולם	צורף עדולם	צורף עדולם
29. ריחן	ריחן	ריחן	ריחן	ריחן	ריחן	ריחן	ריחן	ריחן	ריחן	ריחן	ריחן	ריחן	ריחן	ריחן
30. ברבא	ברבא	ברבא	ברבא	ברבא	ברבא	ברבא	ברבא	ברבא	ברבא	ברבא	ברבא	ברבא	ברבא	ברבא
31. חרמש	חרמש	חרמש	חרמש	חרמש	חרמש	חרמש	חרמש	חרמש	חרמש	חרמש	חרמש	חרמש	חרמש	חרמש
32. נארה	נארה	נארה	נארה	נארה	נארה	נארה	נארה	נארה	נארה	נארה	נארה	נארה	נארה	נארה
33. חלילים (מיצ'ר)	חלילים (מיצ'ר)	חלילים (מיצ'ר)	חלילים (מיצ'ר)	חלילים (מיצ'ר)	חלילים (מיצ'ר)	חלילים (מיצ'ר)	חלילים (מיצ'ר)	חלילים (מיצ'ר)	חלילים (מיצ'ר)	חלילים (מיצ'ר)	חלילים (מיצ'ר)	חלילים (מיצ'ר)	חלילים (מיצ'ר)	חלילים (מיצ'ר)
34. מכמחת (רוגן)	מכמחת (רוגן)	מכמחת (רוגן)	מכמחת (רוגן)	מכמחת (רוגן)	מכמחת (רוגן)	מכמחת (רוגן)	מכמחת (רוגן)	מכמחת (רוגן)	מכמחת (רוגן)	מכמחת (רוגן)	מכמחת (רוגן)	מכמחת (רוגן)	מכמחת (רוגן)	מכמחת (רוגן)
35. עלף	עלף	עלף	עלף	עלף	עלף	עלף	עלף	עלף	עלף	עלף	עלף	עלף	עלף	עלף
36. עשרה	עשרה	עשרה	עשרה	עשרה	עשרה	עשרה	עשרה	עשרה	עשרה	עשרה	עשרה	עשרה	עשרה	עשרה
37. מגדלים	מגדלים	מגדלים	מגדלים	מגדלים	מגדלים	מגדלים	מגדלים	מגדלים	מגדלים	מגדלים	מגדלים	מגדלים	מגדלים	מגדלים
38. מעלה לבונה	מעלה לבונה	מעלה לבונה	מעלה לבונה	מעלה לבונה	מעלה לבונה	מעלה לבונה	מעלה לבונה	מעלה לבונה	מעלה לבונה	מעלה לבונה	מעלה לבונה	מעלה לבונה	מעלה לבונה	מעלה לבונה
39. צורית	צורית	צורית	צורית	צורית	צורית	צורית	צורית	צורית	צורית	צורית	צורית	צורית	צורית	צורית

מס' שם הישוב	נ.צ.	אופי הישוב כיום	חשיבות אזור התיישבותית סיוע	מס' יעד יח"ד	2. 8. 9 משפ' יח"ד	התחלת פיתוח (שנת כספים)	תוספת יח"ד עד 1986	סה"כ איכלוס עד 1986 (יח"ד)	י ו י ס	מא"צ	מקרקעין	הערות (ייעוד הישוב)	
1. מעלה אפרים	188/165	קריה	בינונית	גבוה	3,000	240	264	180	444	מס' שיכון	בקעת הירדן	א. מדינה	
2. כרמל	167/093	קהילתי	בינונית	גבוה	200	20	30	30	60	הסת' ציו'	הר חברון	א. מדינה	
3. מעון	166/0915	קהילתי	בינונית	גבוה	200	7	17	30	47	הסת' ציו'	הר חברון	א. מדינה	
4. קריות	1605/0855	קהילתי	בינונית	גבוה	200	25	30	40	70	הסת' ציו'	הר חברון	א. מדינה	
5. תלם	1525/108	קהילתי	גבוהה	גבוה	200	4	40	10	50	הסת' ציו'	הר חברון	א. מדינה	
6. כבירית	1865/181	קהילתי	גבוהה	גבוה	250	-	-	60	60	הסת' ציו'	שומרון	א. מדינה	
7. עקרית	1845/173	קהילתי	בינונית	גבוה	250	-	-	30	30	הסת' ציו'	שומרון	א. מדינה	
8. קשת יהונתן	1855/212	קהילתי	גבוהה	גבוה	200	-	-	30	30	הסת' ציו'	שומרון	א. מדינה	
9. תרצה	181/190	קהילתי	בינונית	גבוה	150	-	-	30	30	הסת' ציו'	שומרון	א. מדינה	
10. תלם ב'	155/112	קהילתי	בינונית	בינוני	200	-	-	30	30	הסת' ציו'	עציון	א. מדינה	
11. אשתמוע	156/091	קהילתי	גבוהה	גבוה	200	-	-	30	30	הסת' ציו'	הר חברון	א. מדינה	
12. אדוריים	157/0995	קהילתי	גבוהה	גבוה	200	-	-	30	30	הסת' ציו'	הר חברון	א. מדינה	
13. זיף	1615/098	קהילתי	גבוהה	גבוה	200	-	-	30	30	הסת' ציו'	הר חברון	א. מדינה	
14. ארדון	1565/084	מחנה זמני	בינונית	גבוה	200	-	-	30	30	הסת' ציו'	הר חברון	א. מדינה	
15. שלומציון	1935/1635	מרכז	בינונית	גבוה	-	-	-	-	-	הסת' ציו'	בקעת הירדן	א. מדינה	
16. סוסייה	161/089	מרכז	גבוהה	גבוה	200	-	-	40	40	הסת' ציו'	הר חברון	א. מדינה	
17. נתיב הגדוד	192/155	כפרי	בינונית	גבוה	160	33	68	-	68	הסת' ציו'	בקעת חי'	א. מדינה	
18. רועי	196/184	כפרי	בינונית	גבוה	160	25	55	-	55	הסת' ציו'	" "	א. מדינה	
19. בקעות	193/183	כפרי	בינונית	גבוה	160	31	55	5	60	הסת' ציו'	" "	א. מדינה	
20. חמרה	1915/1785	כפרי	בינונית	גבוה	160	40	60	5	65	הסת' ציו'	" "	א. מדינה	
21. ארגמן	1995/1755	כפרי	בינונית	גבוה	160	28	40	10	50	הסת' ציו'	" "	א. מדינה	
22. מכורה	190/175	כפרי	בינונית	גבוה	160	30	55	-	55	הסת' ציו'	" "	א. מדינה	
23. משואה	196/1675	כפרי	בינונית	גבוה	160	30	50	10	60	הסת' ציו'	" "	א. מדינה	
24. גיתית	1875/167	כפרי	בינונית	גבוה	120	22	64	-	64	הסת' ציו'	" "	א. מדינה	
25. יפית	1945/1635	כפרי	בינונית	גבוה	160	19	44	-	44	הסת' ציו'	" "	א. מדינה	
26. נעמה	195/1455	כפרי	בינונית	גבוה	160	14	18	22	40	הסת' ציו'	" "	א. מדינה	
27. פצאל	192/161	כפרי	בינונית	גבוה	160	50	92	-	92	הסת' ציו'	" "	א. מדינה	
28. תומר	1915/1585	כפרי	בינונית	גבוה	160	41	74	-	74	הסת' ציו'	" "	א. מדינה	
29. מחולה	199/1965	כפרי	נמוכה	גבוה	160	35	70	-	70	הסת' ציו'	" "	א. מדינה	
30. ורד יריחו	191/1375	כפרי	בינונית	גבוה	140	35	50	24	74	הסת' ציו'	" "	א. מדינה	
31. משכיות	1985/186	כפרי	בינונית	גבוה	200	-	-	30	30	הסת' ציו'	" "	א. מדינה	
32. אלמוג	1935/133	קיבוץ	בינונית	גבוה	120	23	42	8	50	הסת' ציו'	בקעת חי'	א. מדינה	
33. גלגל	192/1565	קיבוץ	בינונית	גבוה	120	50	90	15	105	הסת' ציו'	" "	א. מדינה	
34. נירן	193/1525	קיבוץ	בינונית	גבוה	120	30	70	15	85	הסת' ציו'	" "	א. מדינה	
35. ייט"ב	190/1505	קיבוץ	בינונית	גבוה	120	30	50	15	65	הסת' ציו'	" "	א. מדינה	
36. מצפה שלם	1875/111	קיבוץ	בינונית	גבוה	160	32	32	15	47	הסת' ציו'	מגילות	א. מדינה	
37. קלי"ה	1945/129	קיבוץ	בינונית	גבוה	160	18	36	10	46	הסת' ציו'	מגילות	א. מדינה	
38. נערן ב'	190/1455	קיבוץ	בינונית	גבוה	200	-	-	-	-	הסת' ציו'	בקעת חי'	א. מדינה	
39. גינת	1755/2085	מאחז	גבוהה	גבוה	250	-	-	60	60	בטחון/הסת' שומרון	א. מדינה	מיועד לקהילתי עד 1986	
40. עירית	1825/194	מאחז	בינונית	גבוה	250	-	20	10	30	בטחון	שומרון	א. מדינה	
41. שדמות	200/195	מאחז	נמוכה	גבוה	160	30	40	10	50	בטחון/הסת' בקעת חי'	א. מדינה	מיועד לכפרי עד 1986	
מחולה (שלח)													
42. חמדת	199/184	מאחז	בינונית	גבוה	200	-	-	30	30	בטחון/הסת' "	" "	א. מדינה	
43. נעמה ב'	1975/143	מאחז	בינונית	גבוה	200	-	-	30	30	בטחון/הסת' "	" "	א. מדינה	
44. נחל צרי	1935/149	מאחז	בינונית	גבוה	120	30	30	30	30	בטחון	" "	א. מדינה	
45. בית הערבה	1965/1355	מאחז	בינונית	גבוה	160	15	21	19	40	בטחון/הסת' מגילות	א. מדינה	מיועד לקבוץ עד 1986	
46. הר מנחם	160/101	מאחז	גבוהה	גבוה	200	-	-	50	50	בטחון/הסת' הר חברון	א. מדינה	מיועד לתושבה עד 1986	
47. יקין	166/100	מאחז	גבוהה	גבוה	200	-	10	30	40	שיכון	הר חברון	א. מדינה	
48. נגוהות	152/108	מאחז	בינונית	גבוה	250	-	-	40	40	בטחון/הסת' הר חברון	א. מדינה	מיועד לקהילתי עד 1986	
49. אדורה	149/103	מאחז	בינונית	גבוה	250	-	-	40	40	בטחון/הסת' הר חברון	א. מדינה	מיועד לקהילתי עד 1986	
50. אשכולות	141/089	מאחז	בינונית	גבוה	100	-	20	10	30	בטחון/הסת' הר חברון	א. מדינה	מיועד לקהילתי עד 1986	
51. נחל זהר	149/091	מאחז	בינונית	גבוה	250	-	-	30	30	בטחון/הסת' הר חברון	א. מדינה	מיועד לקהילתי עד 1986	
52. גנים	1795/2065	מאחז	גבוהה	גבוה	200	-	-	60	60	בטחון/הסת' שומרון	א. מדינה	מיועד לקהילתי עד 1986	
53. מטר	1855/203	מאחז	גבוהה	גבוה	200	-	-	40	40	בטחון/הסת' שומרון	א. מדינה	מיועד לקהילתי עד 1986	
54. קציף	1815/163	מאחז	גבוהה	גבוה	200	-	-	60	60	בטחון/הסת' בנימין	א. מדינה	מיועד לקהילתי עד 1986	
55. מול נבו	1985/1375	מאחז	בינונית	גבוה	120	-	-	30	30	בטחון/הסת' בקעת חי'	א. מדינה	מיועד לכפרי עד 1986	
56. גבסנית	1995/193	מאחז	בינונית	גבוה	200	-	-	30	30	בטחון/הסת' "	" "	א. מדינה	
57. ברש	201/1905	מאחז	בינונית	גבוה	200	-	-	30	30	בטחון/הסת' "	" "	א. מדינה	
58. עומרים	146/087	מאחז	בינונית	גבוה	250	-	-	30	30	בטחון/הסת' "	" "	א. מדינה	
59. עתניאל	153/094	מאחז	גבוהה	גבוה	200	-	-	20	20	בטחון/הסת' הר חברון	א. מדינה	מיועד לקהילתי עד 1986	
60. נטע	1505/087	מאחז	בינונית	גבוה	200	-	-	20	20	בטחון	הר חברון	א. מדינה	מיועד לקהילתי עד 1986

מתוך טבלאות מס' 4א, 4ב, 4ג' נגזרים הנתונים הבאים:

טבלה מס' 5: התפלגות תוספת יח"ד לפי אזורי ביקוש וחשיבות התישבותית

אזורי ביקוש	גבוה	בינוני	נמוך	סה"כ	%
חשיבות התישבותית					
גבוהה	4748	1175	550	6473	31
בינונית	10,440	545	963	11,948	57
נמוכה	1,550	-	10	1,560	8
שלילית	880	-	-	880	4
סה"כ	17,618	1,720	1,523	20,861	100

טבלה מס' 6: התפלגות הישובים החדשים לפי אזורי ביקוש וחשיבות התישבותית

אזור ביקוש חשיבות התישבותית	גבוה			בינוני			נמוך			סה"כ		
	תושבות קהילתי מאחזים כפרי			תושבות קהילתי מאחזים כפרי			תושבות קהילתי מאחזים כפרי			תושבות קהילתי מאחזים כפרי		
גבוהה	7	1	2	-	7	6	-	6	4	7	14	12
בינונית	10	1	1	-	3	2	-	5	5	10	9	8
נמוכה	4	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-
שלילית	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
סה"כ	23	2	3	-	10	8	-	11	9	23	23	20

טבלה מס' 7: התפלגות תוספת יח"ד בישובים החדשים לפי אזורי ביקוש וחשיבות התישבותית

אזור ביקוש חשיבות התישבותית	גבוה			בינוני			נמוך			סה"כ		
	תושבות קהילתי מאחזים כפרי			תושבות קהילתי מאחזים כפרי			תושבות קהילתי מאחזים כפרי			תושבות קהילתי מאחזים כפרי		
גבוהה	1550	100	80	-	300	150	-	220	180	1550	620	410
בינונית	2680	100	40	-	70	40	-	120	140	2680	290	220
נמוכה	1050	-	-	-	-	-	-	-	-	1050	-	-
שלילית	600	-	-	-	-	-	-	-	-	600	-	-
סה"כ	5880	200	120	-	370	190	-	340	320	5880	910	630

טבלה מס' 8: התפלגות תוספת יח"ד לפי אזורי ביקוש ולפי סוגי ישובים

אזורי ביקוש סוגי ישובים	גבוה %	בינוני %	נמוך %	סה"כ %
עירוני קיים	25	2	1	28
מתוכנן	5100	440	180	5720
סה"כ עירוני	25	2	1	28
תושבות קיים	25	1	-	26
מתוכנן	5315	150	-	5465
סה"כ תושבות	28	-	-	28
קהילתי/כפרי קיים	53	1	-	54
מתוכנן	11,195	150	-	11,345
סה"כ קהילתי/כפרי	5	2	1	8
מאחזים קיים	1	2	2	5
מתוכנן	1003	460	294	1757
סה"כ מאחזים	6	4	3	13
קיים	1203	830	634	2667
מתוכנן	-	110	389	499
סה"כ מאחזים	0.5	190	320	630
קיים	120	300	709	1129
מתוכנן	0.5	120	3	5
סה"כ כללי	84.5	1720	1523	20,861

3.8 הערכת התשומות הכלליות להקמת ישובים ולתוספת יח"ד, והיחס בין השקעות לאומיות והשקעות פרטיות

3.8.1 חישוב התשומות

התשומות חושבו לפי שער 40.0 שקל = 1.0 \$, ולפי המדדים הבאים:

טבלה מס' 9: עלות יח"ד ועלות תשתית בישובים השונים לפי רמת פיתוחם, באלפי שקל

סוג הישוב	גודל יחידה (מ"ר)	עלות למ"ר	עלות כוללת ליחידה	עלות תשתית יחסית ליח"ד	סה"כ עלות ליח"ד
עירוני	70	14.85	1040	400	1560
תושבה	70	16	1120	400	1760
קהילתי	70	16	1120	480	1760
כפרי/מאחז	64	16	1024	560	1744

3.8.2 עלות לתשתיות

טבלה מס' 10: עלות לתשתיות (דרך גישה, חשמל, מים וביוב) לישובים חדשים לאורך ממוצע של 2 ק"מ

סוג הישוב	עלות (במליוני שקל)
תושבה	46
קהילתי/כפרי	29
מאחז	17

3.8.3 חישוב ההשקעות הלאומיות

הסיוע לדיוור הינו פועל יוצא של:

א. רמת הביקוש העכשווי לאזור הבניה (הנגזרת מרמת הפיתוח העכשווית של התשתיות). שומרון ויהודה מחולקים לשלושה אזורי סיוע כמתואר במפה מס' 5, המציגה היחס בין אזורי הסיוע בביקוש העכשווי, לבין אזורי הביקוש בתנאי פיתוח מירבי של תשתיות.

יש לעדכן את תכניות הסיוע ולהתאימן לרמת הפיתוח. בחישוב הסיוע לא נלקח בחשבון עדכון זה.

ב. היחס בין בעלי דיוור וחסרי דיוור, לצורך החישוב, יחס זה נקבע לפי המצב הקיים, בהסתמך על הערכות משרד הבינוי והשיכון - המינהל לבניה כפרית וישובים חדשים.

טבלה מס' 11: התפלגות האוכלוסיה לבעלי דיוור ולחסרי דיוור, לפי אזורי ביקוש

אזור ביקוש	בעלי דיוור	חסרי דיוור
גבוה	90%	10%
בינוני	80%	20%
נמוך	50%	50%

בתכנית הסיוע לדיוור של משרד הבינוי והשיכון אין הבחנה בין ישובים חדשים לישובים מתוכננים. התאמת רמת הסיוע לקצב פיתוח הישוב תעודד איכלוס בישובים חדשים, ותצמצם את ההשקעות הלאומיות. בחישוב הסיוע לא נלקחה בחשבון ההבחנה הנ"ל.

הערה: חישוב הסיוע התייחס לתוספת יח"ד בכל סוגי הישובים.

טבלה מס' 12: התפלגות תוספת יח"ד לפי אזורי ביקוש, אזורי סיוע וסוגי ישובים ברמות הפיתוח

סח"כ		%		נמוך		%		גבוה		אזורי ביקוש	
				גבוה		בינוני		נמוך		אזורי סיוע	
28	5720	1	-	180	2	-	440	25	2400	2700	עירוני קיים
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	מתוכנן
28	5720	1	-	180	2	-	440	25	2400	2700	סה"כ עירוני
26	5465	-	-	-	1	70	80	25	4295	1020	תושבות קיים
28	5880	-	-	-	-	-	-	28	2150	3730	מתוכנן
54	11,345	-	-	-	1	70	80	53	6445	4750	סה"כ תושבות
קהילתי/כפרי											
8	1757	1	-	294	2	230	230	5	563	440	קיים
5	910	2	30	310	2	170	200	1	100	100	מתוכנן
13	2667	3	30	604	4	400	430	6	663	540	סה"כ קהילתי/כפרי
2	499	1.5	-	389	0.5	-	110	-	-	-	מאחזים קיים
3	630	1.5	-	320	1	40	150	0.5	120	-	מתוכנן
5	1129	3	-	709	1.5	40	260	0.5	120	-	סה"כ מאחזים
100	20,861	7	30	1493	8.5	510	1210	84.5	9628	7990	סה"כ כללי

התפלגות הסיוע לדיוור לרמותיו בתחום שלושות אזורי הביקוש, בחלוקה לסוגי ישובים קיימים ומתוכננים, תוך הבחנה בין חסרי דיוור לבעלי דיוור מובאת להלן בטבלאות מס' 13א' עד 13ה' :
טבלה מס' 13א' : התפלגות הסיוע לדיוור באזור הביקוש הגבוה וברמת הסיוע הנמוכה, במליוני שקל (40.0 שקל = 1.0 \$)

בעלי דיוור - 90%										חסרי דיוור - 10%									
סה"כ					סה"כ					סה"כ					סה"כ				
סה"כ	סה"כ	מס'	סה"כ	סיוע	סה"כ	סה"כ	מס'	סה"כ	סיוע	סה"כ	סה"כ	מס'	סה"כ	סיוע	סה"כ	סה"כ	מס'	סה"כ	סיוע
סיוע	עלות	יחידות	לחשתית	לדיוור	סיוע	עלות	יחידות	לחשתית	לדיוור	עלות	עלות	יחידות	לחשתית	לדיוור	עלות	עלות	יחידות	לחשתית	לדיוור
בניה + תשתית	בניה + תשתית					בניה + תשתית				בניה + תשתית	בניה + תשתית				בניה + תשתית	בניה + תשתית			
437.40	3499.20	2430	0.18	0.10	0.08	48.60	388.80	270	0.18	0.10	0.08	1.440	קיים	עירוני	1.560	מתוכנן			
-	-	-	0.30	0.22	0.08	-	-	-	0.30	0.22	0.08	1.520	קיים	חשובות	1.760	מתוכנן			
238.68	1395.36	918	0.26	0.18	0.08	26.52	155.04	102	0.26	0.18	0.08	1.600	קיים	קוילתי	1.760	מתוכנן			
1409.94	5908.32	3,357	0.42	0.34	0.08	156.66	656.48	373	0.42	0.34	0.08	1.584	קיים	כפר/מאחז	1.744	מתוכנן			
72.54	446.40	279	0.26	0.18	0.08	8.06	49.60	31	0.26	0.18	0.08	1.584	קיים	כפר/מאחז	1.744	מתוכנן			
37.80	158.40	90	0.42	0.34	0.08	4.20	17.60	10	0.42	0.34	0.08	1.584	קיים	כפר/מאחז	1.744	מתוכנן			
39.78	185.328	117	0.34	0.26	0.08	4.42	20.592	13	0.34	0.26	0.08	1.584	קיים	כפר/מאחז	1.744	מתוכנן			
-	-	-	0.50	0.42	0.08	-	-	-	0.50	0.42	0.08	1.584	קיים	כפר/מאחז	1.744	מתוכנן			
2236.14	11,593.008					248.76	1288.112												
19%	100%					19%	100%												

טבלה מס' 31ב': התפלגות הסיוע לדיוור באזור הבקוּש הגבוה וברמת הסיוע הבינונית במליוני שקל
(40.0 שקל = 1.0 \$)

סוג הישוב	10% - חסרי דיוור						90% - בעלי דיוור					
	סה"כ עלות בניה ומשתות ליחידות דיוור	סיוע לדיוור	סיוע למשתות הסיוע	סה"כ סיוע	סה"כ מס'	סה"כ עלות בניה ומשתות	סיוע לדיוור	סיוע למשתות הסיוע	סה"כ עלות בניה ומשתות	סה"כ מס'	סה"כ עלות בניה ומשתות	סה"כ מס'
עירוני	קיים	1.440	0.64	0.18	0.82	240	0.24	0.18	0.42	2160	3110.4	907.2
מחונכנ	מחונכנ	1.560	0.64	0.30	0.94	-	0.24	0.30	0.54	-	-	-
מושבות	קיים	1.520	0.64	0.26	0.90	430	0.24	0.26	0.50	3865	5874.8	1932.5
מחונכנ	מחונכנ	1.760	0.64	0.42	1.06	215	0.24	0.42	0.66	1935	3405.6	1277.1
קהילתי	קיים	1.600	0.64	0.26	0.90	50	0.24	0.26	0.50	453	724.8	226.5
מחונכנ	מחונכנ	0.640	0.64	0.42	1.06	10	0.24	0.42	0.66	90	158.4	59.4
כפר/מאחז	קיים	1.584	0.64	0.34	0.98	6	0.24	0.34	0.58	54	85.536	31.32
מחונכנ	מחונכנ	1.744	0.64	0.50	1.14	12	0.24	0.50	0.74	108	188.352	79.92
											4513.94	13547.888
											33%	100%
											59%	100%

(\$ 1.0 = ש"ק 40.0)

[illegible]

טבלה מס' 13: התפלגות הסיוע לדיוור באזור הביקוש הבינוני וברמות הסיוע הכינונית, במליוני שקל
(40.0 שקל = 1.0 \$)

80% - בעלי דיוור									
סוג הישוב	סה"כ עלות בניה ותשתית ליחידות דיוור	חסרי דיוור - 20%				בעלי דיוור - 80%			
		סיוע לדיוור	סיוע לתשתית הסיוע	סה"כ מס' סיוע	סה"כ עלות בניה + תשתית	סיוע לדיוור	סיוע לתשתית הסיוע	סה"כ מס' סיוע	סה"כ עלות בניה + תשתית
עירוני	קיים	1.440	0.64	0.18	0.82	0.24	0.18	0.42	-
מושב	קיים	1.560	0.64	0.30	0.94	0.24	0.30	0.54	-
מושב	קיים	1.520	0.64	0.26	0.90	0.24	0.26	0.50	28.0
מושב	קיים	1.760	0.64	0.42	1.06	0.24	0.42	0.66	-
קהילתי	קיים	1.600	0.64	0.26	0.90	0.24	0.26	0.50	92.0
מושב	קיים	1.760	0.64	0.42	1.06	0.24	0.42	0.66	105.6
כפר/מאחז	קיים	1.584	0.64	0.34	0.98	0.24	0.34	0.58	-
מושב	קיים	1.744	0.64	0.50	1.14	0.24	0.50	0.74	23.68
									249.28
									716.928
									35%
									100%
									59%
									100%
									105.52
									179.232

טבלה מס' 31: התפלגות הסיוע לדיוור באזור הביקוש הנמוך וברמת הסיוע הגבוהה, במליוני שקל
(40.0 שקל = 1.0 \$)

50% - בעלי דיוור										50% - חסרי דיוור										סה"כ		סוג הישוב
סה"כ	סה"כ	מס'	סה"כ	סיוע	סיוע	לדיוור	סה"כ	סה"כ	מס'	סה"כ	סיוע	סיוע	לדיוור	עלות	בניה	ותשתית	ליחידת	דיוור				
סיוע	עלות	יחידות	הסיוע	לתשתית	לדיוור		סיוע	עלות	יחידות	הסיוע	לתשתית	לדיוור										
בניה +	בניה +						בניה +	בניה +														
תשתית	תשתית						תשתית	תשתית														
63.00	129.6	90	0.70	0.40	0.3	108.00	129.6	90	1.20	0.40	0.8	1.440	קיים	עירוני								
-	-	-	0.82	0.52	0.3	-	-	-	1.32	0.52	0.8	1.560	מחונן	מחונן								
-	-	-	0.78	0.48	0.3	-	-	-	1.28	0.48	0.8	1.520	קיים	מחונן								
-	-	-	0.94	0.64	0.3	-	-	-	1.44	0.64	0.8	1.760	מחונן	מחונן								
54.60	112.0	70	0.78	0.48	0.3	89.60	112.0	70	1.28	0.48	0.8	1.600	קיים	קהילתי								
131.60	246.4	140	0.94	0.64	0.3	201.60	246.4	140	1.44	0.64	0.8	1.760	מחונן	מחונן								
233.92	430.848	272	0.86	0.56	0.3	368.56	429.264	271	1.36	0.56	0.8	1.584	קיים	כפר/מאחז								
178.50	405.200	175	1.02	0.72	0.3	266.00	305.200	175	1.52	0.72	0.8	1.744	מחונן	מחונן								
661.62	1224.048					1033.76	1222.464															
54%	100%					85%	100%															

ריכוז נתוני התפלגות סה"כ התשומות וההשקעות הלאומיות לדיור באזורי הביקוש הגבוה, הבינוני והנמוך, בשלוש רמות הסיוע, ובחלוקה לסוגי ישובים, מוצג להלן בטבלאות מס' 14-16.

טבלה מס' 14: התפלגות סה"כ התשומות וההשקעה הלאומית לתוספת יח"ד בישובים הקיימים בכל אזורי הביקוש, במליוני שקל (40.0 שקל = \$1.0)

סוג הישוב	תוספת יח"ד בישובים קיימים		
	מס' יח"ד	עלות	השקעה לאומית %
ביקוש גבוה			
עירוני	5100	7344.00	1590.0 22
תושבות	5315	8078.80	2584.7 32
קהילתי	813	1300.80	352.1 27
כפרי/מאחז	190	300.96	81.4 27
סה"כ	11,418	17,024.56	4608.2 27
ביקוש בינוני			
עירוני	440	633.60	352.0 56
תושבות	150	228.00	111.0 49
קהילתי	460	703.80	335.8 48
כפרי/מאחז	110	174.24	105.6 61
סה"כ	1160	1739.64	904.4 52
ביקוש נמוך			
עירוני	180	259.200	171.00 66
תושבות	-	-	-
קהילתי	140	224.000	144.20 64
כפרי/מאחז	543	860.112	602.48 70
סה"כ	863	1343.312	917.68 68
סה"כ כללי	13,441	20,107.512	6,430.28 32

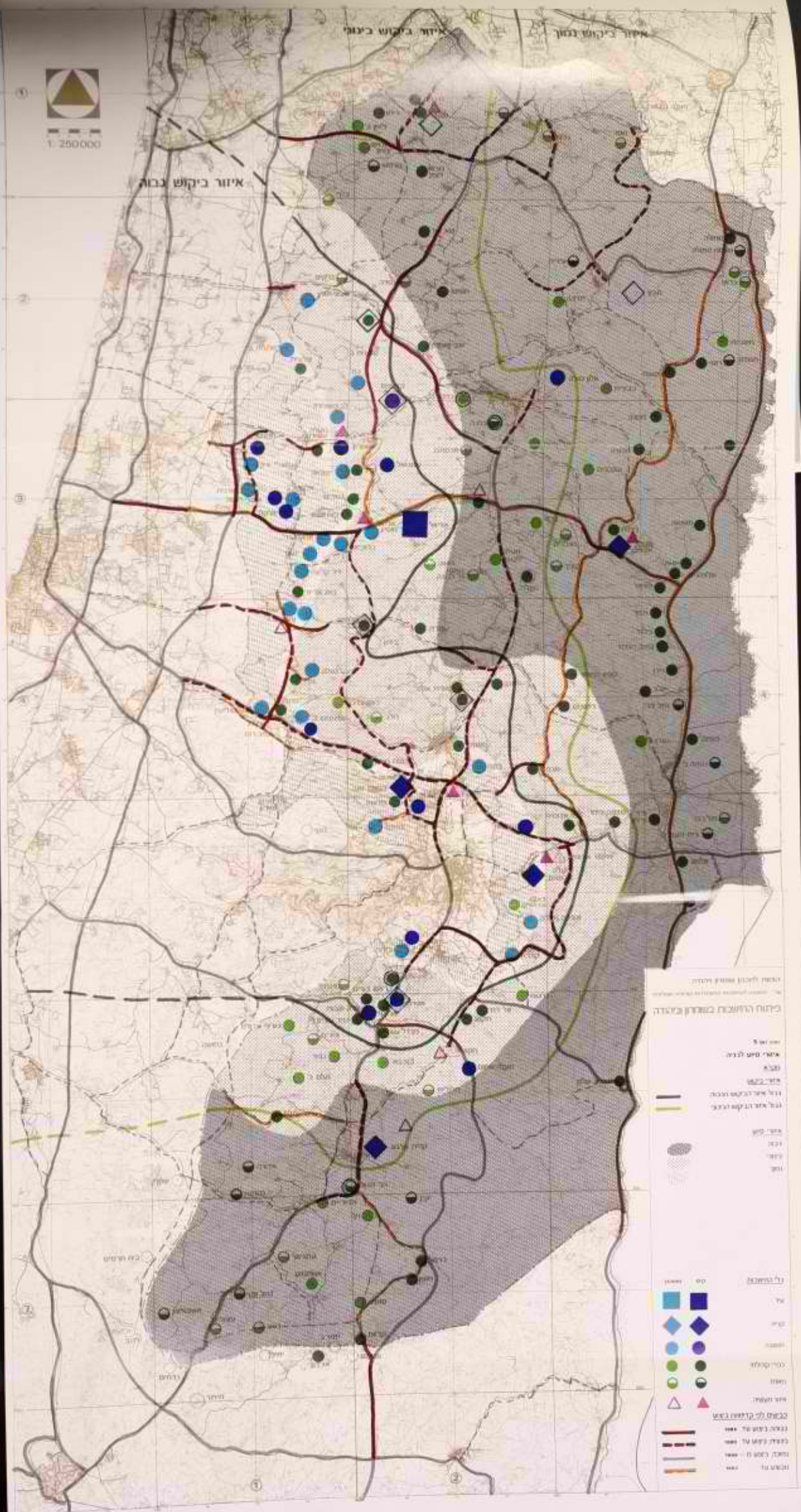
טבלה מס' 15: התפלגות סה"כ התשומות וההשקעה הלאומית לתשתיות ולס"ד בישובים חדשים
בכל אזורי הביקוש, במליוני שקל (40.0 שקל = 1.0 \$)

סוג הישוב	מס' ישובים חדשים	תשתיות לתקמת ישובים חדשים	עלות	השקעה לאומית	%	מס' יח"ד	עלות	השקעה לאומית	הקמת יח"ד בישובים חדשים	עלות	%	סה"כ	השקעה לאומית	%
ביקוש גבוה														
עירוני	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
תושבות קהילתי	21*	920.0**	184.0	20	3071.6	5880	10,348.80	112.0	3255.6	11,268.80	30	3255.6	11,268.80	29
כפר/מאחז	2	58.0	58.0	100	170.0	200	352.00	93.6	170.0	410.00	32	170.0	410.00	41
סה"כ	3	51.0	51.0	100	144.6	120	209.28	120	144.6	260.28	45	144.6	260.28	56
ביקוש בינוני	26	1029.0	293.0	28	3570.2	6200	10,910.08	3277.2	3570.2	11,939.08	30	3570.2	11,939.08	30
עירוני	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
תושבות קהילתי	10	290.0	290.0	100	646.0	370	704.00	200.8	646.0	994.00	51	646.0	994.00	65
כפר/מאחז	8	136.0	136.0	100	336.8	190	331.36	556.8	336.8	467.36	61	336.8	467.36	72
סה"כ	18	426.0	426.0	100	982.8	560	1035.36	757.6	982.8	1461.36	54	982.8	1461.36	67
ביקוש נמוך														
עירוני	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
תושבות קהילתי	9	261.0	261.0	100	594.2	310	492.80	333.2	594.2	753.80	68	594.2	753.80	79
כפר/מאחז	11	211.0	211.0	100	655.5	350	610.40	444.5	655.5	821.40	73	655.5	821.40	80
סה"כ	20	472.0	472.0	100	1249.7	660	1103.20	777.7	1249.7	1575.20	70	1249.7	1575.20	79
סה"כ כללי	64	1927.0	1191.0	62	5802.7	7420	13,048.64	4611.7	5802.7	14,975.64	35	5802.7	14,975.64	39

* לתושבות דיר קלעה וסלעיה ב' לא הושבה עלות הפיתוח, היות שער שנת 1986 יבוצע לגביהן חבון בלבד.
** עלות תשתיות לתקמת תושבות חושבה לגבי 20 תושבות, היות שהתשתיות לעפרים א'-ב' משותפת.

טבלה מס' 16: התפלגות סה"כ התשומות וההשקעה הלאומית לדיוור
בישובים קיימים וחדשים בכל אזורי הביקוש, במליוני
שקל (40.0 שקל = \$ 1.0)

סוג הישוב	סה"כ תשומות		
	סה"כ עלות	השקעה לאומית	%
ביקוש גבוה			
עירוני	7344.00	1590.0	22
תושבות	19,347.60	5840.3	30
קהילתי	1710.80	522.1	31
כפרי/מאחז	561.24	226.0	40
סה"כ	28,963.64	8178.4	28
ביקוש בינוני			
עירוני	633.60	352.0	56
תושבות	228.00	111.0	49
קהילתי	1697.80	981.8	58
כפרי/מאחז	641.60	442.4	69
סה"כ	3201.00	1887.2	59
ביקוש נמוך			
עירוני	259.200	171.00	66
תושבות	-	-	-
קהילתי	977.800	738.40	76
כפרי/מאחז	1681.512	1257.98	75
סה"כ	2918.512	2167.38	74
סה"כ כללי	35,083.152	12,232.98	35

4.0 תכנית פיתוח תעסוקה

4.1 מטרת התכנית

להציע פתרונות תעסוקה לאוכלוסייה היהודית המתוכננת בשומרון וביהודה בענפים השונים, לצורך יצירת רווחת שרותים גבוהה לאוכלוסייה הקיימת והמתוכננת ולעידוד פיתוח ענפי ייצור ביוזמות לאומיות ופרטיות, בהתייחסות לתכנית תפריט תעסוקה, ולהעריך ההשקעה הכללית והלאומית הנדרשת.

4.2 כללי

תכנית הפיתוח מציעה פתרונות תעסוקה לכ-17,300 מועסקים, מתוך כלל אוכלוסיית המועסקים באזור, הנאמדת בכ-26,860 נפש.

ההשקעה הכוללת הנדרשת הינה כ-40,206 מילארד שקל, מתוכה השקעה לאומית בסך כ-29,465 מילארד שקל, המהווה 73% מן הסה"כ.

התפלגות ההשקעות לפי ענפים ולפי אזורי ביקוש, מוצגת בטבלאות 1 עד 3, במליוני שקל (40.0 שקל = \$ 1.0):

טבלה מס' 1: ההשקעה הכוללת וההשקעה הלאומית לפי ענפים

ענף	סה"כ השקעה (מיליון שקל)	השקעה לאומית (מיליון שקל)	%
חקלאות	2220.4	2220.4	100
בניה	-	-	-
תעשייה	18,346.2	13,759.7	75
שרותים קהילתיים שרותי מסחר,	11,946.0	11,946.0	100
תחבורה ופינאנסים	7693.2	1538.7	20
סה"כ	40,205.8	29,464.8	73

טבלה מס' 2: ההשקעה הכוללת וההשקעה הלאומית לפי אזורי ביקוש

אזור ביקוש	סה"כ השקעה (מיליון שקל)	השקעה לאומית (מיליון שקל)	% השקעה לאומית
גבוה	33,088.9	23,689.5	72
בינוני	3428.6	2651.6	77
נמוך	3688.3	3123.7	85

טבלה מס' 3: ההשקעה הכוללת וההשקעה הלאומית לפי אזורי ביקוש, בהתייחס לסך-כל ההשקעות, במליוני שקל

אזור ביקוש	סה"כ השקעה באזור הביקוש	% מן ההשקעה בכל אזורי הביקוש	השקעה לאומית באזור הביקוש	% מן ההשקעה הלאומית בכל אזורי הביקוש
גבוה	33,088.9	82.3	23,689.5	80.4
בינוני	3428.6	8.5	2651.6	9.0
נמוך	3688.3	9.2	3123.7	10.6
סה"כ	40,205.8	100	29,464.8	100

4.3 עקרונות התכנית ויעדיה

- 4.3.1 המועסקים בתעשייה לסוגיה ובתיירות מהווים המרכיב העקרי של המועסקים בענף יצרני באזור - כ-37% מכלל המועסקים. התכנית מציעה לפתח מקומות תעסוקה לכ-45% מכלל המועסקים בשטחי תעשייה אזוריים ובין-אזוריים (אחוז היוממות בהתייחס לאזור הביקוש), בכל סוגי התעשיות, ובמיוחד בתעשיות עתירות מדע ובאזורי תעשייה צמודי-ישוב.
- פריסת אזורי התעשייה, וסוגי התעשייה באזורים, יהיו כלי לעידוד האיכלוס. יש להתאים את מדיניות הסיוע לתעשייה לאזורי הביקוש, כדי לעודד העברת מפעלים ממרכז הארץ לשומרון וליהודה, וכדי לעודד פיתוח מפעלים עתירי ידע בשלבי הקמתם.
- ההשקעות בתעשייה ובתיירות בפרויקטים אזוריים, הן בתשתית והן בהקמה ובפיתוח של מפעלים, מקדימות את ההשקעות במקומות תעסוקה בענפים אחרים, המותנים באיכלוס.
- 4.3.2 פיתוח ההתיישבות בתפרוסת רחבה וברמת שרותים גבוהה יביא להעסקת כ-35% מכלל אוכלוסית המועסקים בענף השרותים הקהילתיים. לכל המועסקים בענף זה יפותחו מקומות תעסוקה במוסדות חינוך, מינהל, בטחון, דת, בריאות, תרבות, ספורט וכו'. קצב פיתוח מקומות התעסוקה בענף יותאם לקצב הפיתוח וההרחבה של האזורים הצרכניים בישובים.
- 4.3.3 כ-4.5% מכלל המועסקים היהודיים יועסקו בענף הבניה. מקומות התעסוקה באזור בענף זה יהיו בבניה למגורים, למבני ציבור, לאזורי תעשייה וכו'.
- 4.3.4 כ-3% מכלל המועסקים יועסקו בחקלאות. ענף זה מאפיין את אזור הבקעה, ומהווה ענף תעסוקה עקרי בישובים הכפריים. יפותחו מקומות תעסוקה לכל המועסקים, כאשר קצב פיתוחם יותאם לקצב האיכלוס בישובים הכפריים.
- 4.3.5 אחוז המועסקים בשרותי מסחר, תחבורה ופינאנסים יהיה קטן יחסית לאחוז המועסקים הארצי בענף זה. כרבע מכלל אוכלוסית המועסקים בענף זה יועסקו בתוך האזור, ועקר פרנסתם בתקופת התכנית תמצא במרכזי המסחר הקיימים.
- 4.3.6 מגמת תכנית הפיתוח לצמצם את היחס שבין המיוממים לתעסוקה אל מחוץ לאזור לבין המיוממים לאזור.
- 4.3.7 מספר המועסקים חושב לפי 1.3 מועסק למשפחה, ולפי התפלגות משוערת של מועסקים בענפים השונים ובישובים לסוגיהם.
- העבודה בפרק זה מציגה הערכות, מדדים ועלויות לכלל התעסוקה, ומפרטת בפרקי משנה מגמות בפיתוח תעשייה ותיירות.

4.4 התפלגות המועסקים

התפלגות כלל המועסקים והמועסקים באזור לפי חלוקה לענפים, לאזורי ביקוש ולסוגי ישובים מחושבת ומוצגת להלן בטבלאות מס' 3 עד 10.

טבלה מס' 3: התפלגות סה"כ המועסקים והמועסקים באזור לפי ענפים

ה ע נ פ	ממוצע ארצי (%)	סה"כ מועסקים (כולל מיוממים)	משקל הענף (%)	סה"כ מועסקים באזור	משקל הענף מסה"כ מועסקים באזור (%)
חקלאות	6.8	793	3.0	793	4.8
בניה	6.3	1211	4.5	1211	6.9
תעשיה ותיירות	24.8	8491	31.6	3846	22.2
שרותים קהילתיים	34.9	9955	37.1	9955	57.4
שרותי מסחר, תחבורה ופינאנסים	27.2	6411	23.8	1507	8.7
סה"כ	100.0	26,861	100%	17,312	100.0

טבלה מס' 4: ההתפלגות המשוערת של המועסקים לפי ענפי תעסוקה בסוגי ישובים, באחוזים

ה ע נ פ	עירוני	תושבה	קהילתי	כפרי
חקלאות	0	0	7	65
בניה	4	4	8	2
תעשיה ותיירות	32	32	35	5
שרותים קהילתיים	37	37	40	25
שרותי מסחר, תחבורה ופינאנסים	27	27	10	3
סה"כ	100	100	100	100

טבלה מס' 5: אחוז המועסקים בתוך האזור מכלל המועסקים, בחלוקה לענפים ולאזורי ביקוש

ה ע נ פ	אזור ביקוש	גבוה %	בינוני %	נמוך %
חקלאות		100	100	100
בניה		100	100	100
תעשיה ותיירות		40	60	100
שרותים קהילתיים		100	100	100
שרותי מסחר, תחבורה ופינאנסים		20	50	80

טבלה מס' 6: חישוב מס' כלל המועסקים והמועסקים באזור בחלוקה לענפים.

לסוגי ישובים ולאזורי ביקוש

אזור ביקוש	חקלאות		בניה		תעשיות ותיירות		שרותים קהילתיים		שרותי מסחר, תחבורה ופינאנסים		סה"כ	
סוג ישוב	סה"כ באזור	%	סה"כ באזור	%	סה"כ באזור	%	סה"כ באזור	%	סה"כ באזור	%	סה"כ באזור	%
התפלגות מועסקים (%)	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
גבוה עירוני	-	-	265	265	849	2122	2453	2543	358	1790	6630	3925
תושבה	-	-	582	582	1863	4657	5385	5385	786	3930	14,554	8616
קהילתי	98	98	112	112	195	488	558	558	28	139	1395	991
כפר	194	194	6	6	6	15	75	75	2	9	299	283
סה"כ	292	292	965	965	2913	7282	8471	8471	1174	5868	22,878	13,815
התפלגות מועסקים (%)	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
בינוני עירוני	-	-	23	23	110	183	212	212	77	154	572	422
תושבה	-	-	8	8	37	62	72	72	27	53	195	144
קהילתי	89	89	102	102	268	446	510	510	63	127	1274	1032
כפר	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
סה"כ	89	89	133	133	415	691	794	794	167	334	2041	1598
התפלגות מועסקים (%)	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
נמוך עירוני	-	-	9	9	75	75	87	87	63	50	234	221
תושבה	-	-	3	3	21	21	23	23	14	18	65	61
קהילתי	79	79	91	91	396	396	452	452	90	113	1131	1108
כפר	333	333	10	10	26	26	128	1128	12	15	512	509
סה"כ	412	412	113	113	518	518	690	690	166	209	1942	1899
סה"כ בענף	793	793	1211	1211	3846	8491	9955	9955	6411	1507	26,861	17,312

טבלה מס' 7: התפלגות מספר המועסקים והמועסקים באזור בחלוקה לענפים ולאזורי ביקוש (ריכוזי נתונים מטבלה מס' 6)

אזור ביקוש	גבוה		בינוני		נמוך		סה"כ	
הענף	סה"כ באזור	%	סה"כ באזור	%	סה"כ באזור	%	סה"כ באזור	%
חקלאות	292	100	89	100	412	100	793	100
בניה	965	100	133	100	113	100	1211	100
תעשייה								
במרכזים	6779	40	147	60	96	100	7124	41.5
בישובים								
קהילתיים	503	40	268	60	422	100	1371	65
וכפריים								
שרותים								
קהילתיים	8471	100	794	100	690	100	9955	100
שרותי								
מסחר								
תחבורה								
ופינאנסים	5868	20	167	50	166	80	6411	23.5
סה"כ	22,878	60	1598	78	1899	98	26,861	64.5

טבלה מס' 8: התפלגות משוערת של כלל המועסקים בענפים השונים בחלוקה לסוגי ישובים

ענף	עירוני	תושבה	קהילתי	כפרי	סה"כ
חקלאות	-	-	266	527	793
בניה	297	593	305	16	1211
תעשייה ותיירות	2380	4740	1330	41	8491
שרותים קהילתיים	2752	5480	1520	203	9955
שרותי מסחר,					
תחבורה ופינאנסים	2007	4001	379	24	6411
סה"כ	7436	14,814	3800	811	26,861

טבלה מס' 9: התפלגות כלל המועסקים בחלוקה לאזורי ביקוש ולסוגי ישובים

סוג הישוב	עירוני	תושבות	קהילתי	כפרי	סה"כ	%
אזור ביקוש						
גבוה	6630	14554	1395	299	22,878	85.2
בינוני	572	195	1274	-	2041	7.6
נמוך	234	65	1131	512	1942	7.2
סה"כ	7436	14,814	3800	811	26,861	100

טבלה מס' 10: התפלגות המועסקים באזור בחלוקה לאזורי ביקוש ולסוגי ישובים

סוג הישוב	עירוני	תושבות	קהילתי	כפרי	סה"כ	%
אזור ביקוש						
גבוה	3925	8616	991	283	13,815	79.8
בינוני	422	144	1032	-	1598	9.2
נמוך	221	61	1108	509	1899	11.0
סה"כ	4569	8821	3131	792	17,312	100

4.5 הערכת ההשקעות במקומות התעסוקה

טבלה מס' 11: חישוב ההשקעות הכוללות והלאומיות עפ"י מדדים ונתונים (כמפורט).
לפי שער 40.0 שקל = \$ 1.0

הענף	עלות יצירת מקום תעסוקה (מיליון שקל)	% סיוע
חקלאות	2.8	100
בניה	-	-
תעשיה במרכזים	2.0	75
תעשיה בישובים		
קהילתיים וכפריים	2.995	75
שרותים קהילתיים	1.2	100
שרותי מסחר, תחבורה ופינאנסים	1.2	20

הערות

- א. בניה - עלות יצירת מקום תעסוקה בענף נכללת בתשומות הבניה.
- ב. תעשיה ותיירות - השקעה בפיתוח תשתית, במבנים ובציוד.
- עפ"י חוק עידוד השקעות הון בתעשיה, כל שומרון ויהודה נמצאים כתחום אזור הסיוע הגבוה, דהיינו: 30% מענק + 40% הלוואה ללא ריבית + 100% סיוע בתשתית.
- הלוואה צמודה ללא ריבית ל-8 שנים שווה לכ-40% מגובה ההלוואה. סך-כל הסיוע מסתכם ב-75% מסך העלות.
- ג. שרותים קהילתיים - השקעות במבני ציבור, מינהל, חינוך, בטחון, תרבות, דאר וכו'.
- ד. שרותים מסחריים - השקעות בחנויות, בנקים, שרותים אישיים וכו'. עקר הסיוע מתבטא בפיתוח התשתית למבנים הנ"ל, ומתבטא בכ-20% מכלל ההשקעה.

ההשקעות הלאומיות חושבו בהתאם למדיניות הסיוע הנהוגה כיום.

מקורות לנתונים ולמדדי העלות והסיוע

- א. משרד התעשיה, המסחר והתיירות, המרכז לתכנון תעשיות: "יעדים לפיתוח התעשיה בישראל 1978-1990" ירושלים, דצמבר 1981.
- ב. משרד התעשיה - היחידה לאזורי פיתוח: "דו"ח על תיעוש ערי פיתוח", אפריל 1980.
- ג. למ"ס: רבעונים סטטיסטיים לשטחים המוחזקים 1980/1981.
- ד. משרד התעשיה - מרכז ההשקעות: "החוק לעידוד השקעות בתעשיה באזורי הפיתוח".
- ה. יל'ל: "תיעוש שומרון ויהודה - מצב קיים ומגמות, 1980-1990".
- ו. למ"ס: "חשבונות לאומיים של שומרון ויהודה" לעשור 1968-1977.
- ז. אגון טרטנר: "תיעוש באזור הכפרי" - המחלקה לחקר ההתישבות 1981.
- ח. מפקדת יו"ש: "דין וחשבון - שנת הממשל ה-14. הוצאת מרס 1981".
- ט. חוק עידוד השקעות הון תשי"ח 1958.

בתכנון ובנווט נכון של היוזמות הפרטיות בפיתוח תושבות באזור הביקוש הגבוה ניתן להקטין את ההשקעות הלאומיות בבניית מוסדות ציבור וקהילה באזורים אלה.

טבלה מס' 12: התפלגות כלל המועסקים והמועסקים באזור וההשקעות הכוללות והלאומיות, בחלוקה לענפים, לפי שער 40.0 שקל = \$ 1.0

ענף	מועסקים בענף		מועסקים באזור	%	עלות (מיליון שקל)		% השקעה לאומית מן הסה"כ
	סה"כ	באזור			סה"כ	השקעה לאומית	
חקלאות	793	793	100		2220.4	2220.4	100
בניה	1211	1211	100		-	-	-
תעשייה ותיירות	8491	3846	45		18,346.2	13,759.7	75
שרותים קהילתיים	9955	9955	100		11,946.0	11,946.0	100
שרותי מסחר, תחבורה ופינאנסים	6411	1507	23.5		7693.2	1538.7	20
סה"כ	26,861	17,312	64		40,205.8	29,464.8	73

טבלה מס' 13: התפלגות ההשקעות הכוללות והלאומיות ליצירת מקומות תעסוקה בחלוקה לענפים ולאזורי ביקוש במיליוני שקל, לפי שער 40.0 שקל = \$ 1.0

ענף	השקעה למקום תעסוקה (מיליון שקל)	השקעה לאומית (%)	אזורי ביקוש				נמוך
			גבוה	בינוני	השקעה כוללת	השקעה לאומית	
חקלאות	2.8	100	817.6	249.2	1153.6	1153.6	1153.6
בניה	-	-	-	-	-	-	-
תעשייה ותיירות במרכזי תעשייה	2.0	75	13,558.0	490.0	144.0	192.0	144.0
תעשייה ביישובים קהילתיים וכפריים	2.995	75	1506.5	1335.8	947.9	1263.9	947.9
שרותים קהילתיים, שרותי מסחר, תחבורה ופינאנסים	1.2	100	10,165.2	952.8	828.0	828.0	828.0
סה"כ	1.2	20	7041.6	400.8	50.2	250.8	50.2
			33,088.9	3428.6	3688.3	3123.7	3123.7

טבלה מס' 14: השקעה לאומית ממוצעת למועסק עפ"י חלוקה לסה"כ מועסקים, למועסקים באזור ולאזורי ביקוש, במליוני שקלים, לפי שער 40.0 שקל = 1.0 \$

אזור ביקוש גבוה		אזור ביקוש בינוני		אזור ביקוש נמוך		ממוצע כולל	
סה"כ מועסקים	מועסקים באזור	סה"כ מועסקים	מועסקים באזור	סה"כ מועסקים	מועסקים באזור	סה"כ מועסקים	מועסקים באזור
1.04	1.71	1.30	1.66	1.61	1.64	1.10	1.70

מניתוח טבלה זו מתברר שכללית, ההשקעות הלאומיות למועסק הולכות וקטנות מאזור הביקוש הנמוך לאזור הביקוש הגבוה, עקב האחוז ההולך וגדל של המיומנים, בהתאם.

כמו כן, מתברר שההשקעות הלאומיות כמעט שוות בכל אזורי הביקוש. עובדה זו מבטאת את חוסר המדיניות בסיוע לעידוד השקעות לאזורי הביקוש הבינוני והנמוך, ובמקביל - צמצום הסיוע באזור הביקוש הגבוה.

4.6 תכנית פיתוח שטחי תעשייה לשנים 86-1983

4.6.1 מטרת התכנית

פיתוח אזורי תעשייה בהתאם לגידול במספר המועסקים בתעשייה באזור בתקופת הפיתוח, במגמה לעודד העברת יוזמות לפיתוח תעשיות לסוגיהן כחלק מתכנית תפוסת ה-אוכלוסיה.

4.6.2 יעדים ועקרונות

4.6.2.1 שילוב מערכות התשתית לענפי תעשייה יצרניים באזור עם מערכות התשתית לענפי תעשייה יצרניים של המדינה.

4.6.2.2 פיתוח האזור יבנה על מגמות גידול הביקוש לאזורי תעשייה בגוש המרכז ובירושלים, ולא יבוא על חשבון אזורי הפיתוח.

4.6.2.3 במרכזי האוכלוסיה היהודית תפותחנה תעשיות עתירות ידע וקריית מדע בהתאם לנתוני האזור. מחוץ למרכזי האוכלוסיה הנ"ל תפותחנה תעשיות עתירות ידיים עובדות.

4.6.2.4 שטחי התעשייה לפיתוח חושבו לפי:

- א. מספר המועסקים היהודיים בתעשייה בכל אזור תכנון, כולל תוספת מוע-סקים בירושלים: כ-9000 מועסקים, המהווים כ-50% מכלל המועסקים בתעשייה באזור.
- ב. תוספת של כ-2,200 מועסקים ערביים בתעשייה, לצורך מניעת יוממותם אל מחוץ לאזור.

4.6.2.5 פריסת אזורי התעשייה וקצב פיתוחם משרתים את מגמת התנקזות התעשייה מזרחית לקו פרשת המים.

4.6.2.6 התכנית מתייחסת לפיתוח שטחי התעשייה האזוריים והבין-אזוריים. שטחי התעשייה צמודי הישוב לסוגיהם יפותחו בהתאם לתכניות המתאר של הישובים ותכניות אזוריות מפורטות.

4.6.3 עקרי התכנית

4.6.3.1 הפיכת אזור התעשייה בברקן למרכז לתעשיות עתירות ידע

אתר זה אידאלי לפיתוח קריית המדע הראשונה בשומרון וביהודה, (פרוט אפיה של קריית מדע בנספח בסוף פרק זה).
הסיבות להתאמת האתר:

- א. מיקום ברקן במרכז עקר האוכלוסיה היהודית המתוכננת בשומרון, בצומת כביש חוצה שומרון וכביש עינב-חלמיש.
- ב. קרבתו הסבירה לגוש המרכז: זמן נסיעה של 25 עד 40 דקות (מותנה ברמת הפיתוח של כביש חוצה שומרון). קרבה זו מעודדת יוממות מוע-סקים מגוש המרכז, וקשר יעיל עם מוסדות המחקר.
- ג. קרבה לגבול אזור הביקוש הבינוני, אשר מאפשרת העסקת תושבי אזור זה בקריית המדע, בנוסף לתושבי גוש המרכז.

מוצע כי הסיוע באזור זה יהיה ברמה בינונית.

4.6.3.2 פיתוח אזור תעשייה בין-אזורי בתפוח, כמרכז לתעשיות עתירות ידיים עובדות בעלות רמה אקולוגית נמוכה, עקב:

- א. קרבה סבירה לגוש המרכז (זמן נסיעה של 45 עד 60 דקות), המאפשרת מעבר של תעשיות עתירות ידיים עובדות ממנו לתפוח.
- ב. קרבה למרכזי אוכלוסיה ערבית, אשר מצמצמת יוממות-מועסקים אל מרכזי ההתישבות היהודית באזור ואל גוש המרכז.
- ג. אזור התעשייה בתפוח יספק מקומות תעסוקה בתעשייה לתושבי אריאל ובנותיה, ולתושבי הישובים הקהילתיים באזור הביקוש הנמוך.

ניתן לפתח באזור זה שוק מרכזי לתוצרת מקומית.

מוצע כי הסיוע באזור זה יהיה ברמה נמוכה.

4.6.3.3 צמצום קצב פיתוח אזור התעשייה במעלה אדומים ופיתוח אזור תעשייה בין-אזורי במעלה עמוס לכל סוגי התעשיות והיוזמות, מן הסיבות:

- א. על תפרוסת אזורי התעשייה סביב ירושלים להיות פועל יוצא של מגמות פיזור האוכלוסיה ומגמות פיתוח התשתיות מסביב לעיר.
- ב. צמצום קצב הפיתוח ורמת הפיתוח במעלה אדומים, ופיתוח מקביל של אזור התעשייה במעלה עמוס, יעודדו פיתוח מקומות תעסוקה במרחב ההשפעה הדרומי של ירושלים. כמו כן יעודד פיתוח זה ביקוש למגורים לאורך הציר אפרת ובנותיה - קרית ארבע.

פיתוח תעשיות עתירות ידיים עובדות בתקוע יקטין יוממות מועסקים ערבים מחברון ומבית לחם לירושלים.

4.6.4 שטחי התעשייה לפיתוח באזורי התעשייה

המדדים לקביעת שטחי התעשייה לפיתוח עד שנת 1986 מתייחסים לשיעור תוספת ה-מועסקים בתעשייה באזורי התעשייה, בשני המגזרים:

- א. תוספת המועסקים היהודיים, הרלוונטיים לאזורי תעשייה אלה (לאחר חישוב מיוממים ומועסקים באזורי תעשייה צמודי-ישוב) הינה בשיעור של כ-50% מכלל המועסקים היהודיים בתעשייה באזור.
- ב. תוספת המועסקים הערביים באזורי תעשייה אלה הוערכה בהתבסס על תחזית גידול האוכלוסיה הערבית בשיעור של 2.0% לשנה עד שנת 1986 (לעומת 1.1% כיום), ולפי 4.5% מועסקים בתעשייה מכלל תוספת האוכלוסיה הערבית (לעומת 2.75% כיום). התפלגות אוכלוסית המועסקים הערביים בתעשייה: כמחציתם באזורי תעשייה צמודי ישוב ערבי, וכמחציתם באזורי תעשייה בין-אזוריים. לא תהיה יוממות בקרב תוספת המועסקים הערביים בתעשייה.

השטח ברוטו למועסק בתעשייה נקבע עפ"י המדדים הקיימים:
לתעשיות עתירות ידע ועתירות הון - 150 מ"ר למועסק
לתעשיות עתירות ידיים עובדות - 85 מ"ר למועסק.

עקב הקושי באומדן היחס בין סוגי התעשיות, ולצרכי חישוב גרידא, נקבע כי:

שטח תעשייה למועסק ערבי -	כ-90 מ"ר.
שטח תעשייה למועסק יהודי -	כ-150 מ"ר.

4.6.5 תוספת מועסקים

טבלה מס' 1: תוספת המועסקים בחלוקה לאזורי תכנון

אזור	יהודים		ערבים	
	תוספת אוכלוסיה (נפש)	תוספת מועסקים	תוספת אוכלוסיה (נפש)	תוספת מועסקים
צפון השומרון	2500	250	11,000	300
מרכז השומרון	45,000	3500	27,000	800
ירושלים (כולל העיר)*	57,500	4500	28,000	800
חברון	5000	500	12,000	300
סה"כ	110,000	8750	78,000	2200

* תוספת אוכלוסית ירושלים: כ-30,000 נפש.

טבלה מס' 2: תוספת שטח לתעשייה בדונם, בחלוקה לאזורי תכנון ולתוספת מועסקים

אזור	מספר מועסקים יהודיים		מספר מועסקים ערביים		תוספת שטח לפי 90 מ"ר למועסק		סה"כ שטח (דונם)	
	תוספת שטח בדונם, לפי כ-150 מ"ר למועסק	תוספת שטח בדונם, לפי 90 מ"ר למועסק	תוספת שטח בדונם, לפי 90 מ"ר למועסק	תוספת שטח בדונם, לפי 90 מ"ר למועסק	תוספת שטח בדונם, לפי 90 מ"ר למועסק	תוספת שטח בדונם, לפי 90 מ"ר למועסק	תוספת שטח בדונם, לפי 90 מ"ר למועסק	תוספת שטח בדונם, לפי 90 מ"ר למועסק
צפון השומרון	250	40	300	27	67	80	1513	1814
מרכז השומרון	3500	525	800	72	597	716	1513	1814
ירושלים	4500	675	800	72	747	896	1513	1814
חברון	500	75	300	27	102	122	1513	1814
סה"כ	8750	1315	2200	198	1513	1814	1513	1814

* 20% התוספת עבור פחת בגלל טופוגרפיה קשה וכעתודה לשנים שמעבר לתקופת התכנית.

טבלה מס' 3: תכנית פיתוח שטחי תעשייה לשנים 1983-86

אזור תכנון	תוספת שטח עד 1986 (דונם)	שטח תעשייה	סוג שטח יעד (דונם)	מצב פיתוח 1983	תוספת שטח עד 1986 (דונם)	אזור	סה"כ
צפון-מזרח	40	שקד	אזורי	250	40	0	80
		תבן	בין-אזורי	600	0	0	0
מרכז-מזרח	650	ברקן	אזורי	800	300	600	200
		תפוח	בין-אזורי	1,300	0	0	50
		בת ארץ אזורי ונוה צוף	אזורי	600	0	0	70
		נעלה	בין-אזורי	2,500	70	0	250
		אפרים	אזורי	600	150	0	0
		קרני שומרון (קדומים)	אזורי	600	0	0	0
		שומרון אזורי	אזורי	600	0	0	0
ירושלים	950	נעלה	בין-אזורי	3,200	650	500	1,150
		אדומים	בין-אזורי	1,400	0	150	150
		תקוע	אזורי	1,200	450	300	750
		עטרות	אזורי	800	0	0	0
		גבע	אזורי	800	0	0	0
		רימון	בין-אזורי	600	0	0	0
חברון	130	קרית ארבע	אזורי	350	50	130	130
		כרמל	בין-אזורי	700	0	0	0
סה"כ				15,500	1,710	1,770	3,430

נספח: קריות מדע

1. כללי

קרית מדע מהווה גורם, שיש בו לסייע ביישום מדיניות פיזור האוכלוסין באזורים השונים בארץ. הבטחת הצלחתו של אמצעי ייחודי זה מחייבת תנאים ראשוניים, שהם הכרחיים בעקר בשלבי הפיתוח הראשוניים – הן של הקריה והן של האזור.

קרית המדע מהווה גורם התורם לפיתוח האזור, הן בעידוד אוכלוסיה להגר לאזור, הן בפיתוח תעשיות נלוות המתחייבות מן הקריה, והן בפיתוח שרותי רווחה ושרותי מסחר כמוצרי לוואי שלה.

2. הגדרה

קרית מדע הינה מרכז לתעשיות עתירות מדע, המהוות גורם דינמי ומאיץ ביצירת מערך תעשיות הקשורות למרכז או למרכזי מחקר, תכנון ופיתוח.

קרית מדע בסדר-גודל מינימאלי (כולל מכון מחקר רלוונטי) תאכלס כ-500 עד 1,000 מועסקים.

השטח הדרוש להקמת יחידה מינימאלית בסדר בגודל המצוין לעיל הוא כ-100 עד 150 דונם.

קרית מדע בעלת גודל אופטימאלי לטווח ארוך תכלול כ-5 יחידות לכל הפחות, על שטח של כ-500 עד 750 דונם, ויועסקו בה 2,500 עד 5,000 עובדים.

כרבע מכלל המועסקים בקריה הינם אוכלוסיה מקצועית בעלת השכלה על-תיכונית. אחוז המועסקים בתעשיות עתירות מדע עשוי להיות כשליש מכלל המועסקים בתעשייה, או כ-3% מכלל האוכלוסיה.

קרית מדע בת 1,000 מועסקים תגור מאוכלוסיה בת כ-30,000 נפש. אוכלוסיה זו קרובה למעשה לכמות האוכלוסיה המתוכננת לשנת 1986 ברצועת הביקוש הגבוה בשומרון, מאריאל מערבה.

3. התנאים הדרושים להצלחת קרית המדע

3.1 אוכלוסית המועסקים מחייבת מאגר אוכלוסיה גדול, אשר יאפשר ניווד התעסוקה וניוד המגורים – לאו דוקא בו-זמנית.

3.2 גיבוי טכנולוגי מדעי של מוסדות קיימים למחקר ולפיתוח, במשך כל תקופת הפיתוח.

3.3 מערך שרותים ברמה גבוהה יחסית, אשר יספקו לאוכלוסית המועסקים בקרית המדע.

4. גורמי לוואי לקרית המדע

4.1 קרית מדע, יהיה אופיה אשר יהיה – תבנה ותתמוך בפיתוח מוסדות מחקר בריאותיים, הצמודים לבתי חולים, הממוקמים בסמיכות לה.

4.2 מרכזי המיחשוב בקרית המדע יכולים לסייע ו/או להבנות ממרכזי מיחשוב אחרים, המשר-תים מוסדות כלכליים ותכנוניים.

4.3 קרית המדע תסייע בפיתוח שכונות מגורים לאוכלוסית מועסקיה, ובמקביל – תסייע ל-עידוד פיתוח שרותי רווחה באזור. כמו כן, תיבנה הקריה משרותי רווחה מקומיים בשלבים הראשונים של פיתוחה.

5. מיקום קרית המדע

היחס בין קרית המדע, לבין מאגרי האוכלוסיה - הקיימים והמתוכננים, ולבין מוסדות המחקר - הקיימים והמתוכננים, הינו יחס של היבנות הדדית.

לפיכך, למיקום הקריה, בהתיחסות למרכזי הכובד של האוכלוסיה ושל הפעילות המחקרית הקיימת והמתוכננת, השפעה ראשונית לגבי הצלחת הקריה ולהצלחת השפעתה הצנטריפוגלית על האזור.

בעת קביעת מיקום הקריה יש לשקול בכובד ראש ולהתיחס למרחקי היוממות העכשוויים ממרכזי ההשענות של האוכלוסיה ושל מוסדות המחקר הקיימים ולקצב הריאלי של פיתוח התשתיות בחומש הקרוב.

4.7 תכנית פיתוח תיירות בשומרון וביהודה

4.7.1 מטרה

פיתוח פרויקטים באזור כחלק מתכנית האב לתיירות בשומרון וביהודה, במגמה להגדיל המודעות התיירנית לאזור, ובמגמה ליצור מקומות תעסוקה בענפים יצרניים בו, ב- התיחסות לתפוצת האוכלוסיה.

4.7.2 יעדים לפיתוח

4.7.2.1 פיתוח אמצעי איכסון - קביעת יעד של 2% מלינות התיירים בישראל ו-5% מלינות הישראלים בשנת 1992 - עפ"י ההנחות הכלכליות המקובלות מדובר בסדר-גודל של כ-1,000 חדרים לשם השגת יעד זה, (מומלץ לבדוק נושא זה ביסודיות לאחר בנית כ-100 החדרים הראשונים).

4.7.2.2 פיתוח מידיי של אתרי ביקור רבים ברמה גבוהה ובהשקעות קטנות יחסית, על מנת ליצור תמונת פיתוח תיירני מפותחת.

4.7.2.3 פיתוח שמורות טבע במקביל ובחפיפה עם פיתוח אתרי הביקור. השמורות אשר להן פוטנציאל הביקור הגבוה ביותר יפותחו תחילה.

4.7.2.4 פיתוח שטחי יער בשטח התכנית ובאזורים הגובלים בו מצד מערב. עדיפות הפיתוח לשטחי הנטיעה היוצרים את פרוזדורי התיירות העולים לגב ההר, ולא אתרי הביקור.

4.7.2.5 הקמת תחנות דרך ושרותים לתיירים: בקדימות ראשונה בנקודות המפתח לאורך הצירים הקיימים, ובשלב מאוחר יותר לאורך צירים שיפרצו עפ"י התכנית, על מנת לעודד התנועה בהם.

4.7.2.6 הגדלת המודעות התיירנית לאזורים בלתי מוכרים, באמצעות פיתוח רשת הכבישים ומסלולי הטיולים המאורגנים.

4.7.2.7 פיתוח הטיול הרכוב והרגלי בתאום עם גורמי צה"ל.

4.7.3 התכנית

התכנית ממליצה על פיתוח הפרויקטים הבאים לשנים 1983-1986. ההשקעה בפרויקטים אלה חושבה (באופן כולל) בתכנית פיתוח התעסוקה, ומצוינת באלפי שקל, לפי שער 40.0 שקל = \$ 1.0.

אזור ביקוש גבוה		אזור ביקוש בינוני		אזור ביקוש נמוך		פרויקט
מס' השקעה	מועסקים (אלפי שקל)	מס' השקעה	מועסקים (אלפי שקל)	מס' השקעה	מועסקים (אלפי שקל)	
1. הרדיון - פארק ארכיטקטוני		18	21,000			
2. מרחצאות נחל קלט				14	14,000	
3. שמורת תרבות סוסיה				9	8,000	
4. חוף צפון ים המלח:						
א. פיתוח חוף הים				7	5,600	
ב. מלונאות				60	72,000	
5. חנוי שלם (פיתוח אבסטנסיבי שלב א' + פיתוח חוף צמוד)				7	10,000	
6. יער בוגר - צוף (חנוי וקנופינג)						
7. חמאם אלמליח				10	40,000	
8. פארק שילה		8	18,000			
9. פארק גרבתא		10	18,000			
10. ארמונות החשמונאים (יריחו)				10	40,000	
11. בתי מלון ביישובים:						
א. קדומים	30				60,000	
ב. חלמיש	40				40,000	
ג. אפרת	50				80,000	
סה"כ	128	133	192,000	117	189,600	

* מס' המועסקים תלוי ברמת ההשקעה.

התכנית מציעה פיתוח מקומות תעסוקה ל-281-286 מועסקים בשלושת אזורי הביקוש, בהשקעה כוללת של 438,600 אלף שקל.

5.0 מקרקעין

5.1 תכנית רכישת מקרקעין לשנים 86-1983

5.1.1 מטרת התכנית

- 5.1.1.1 נווט היוזמות הלאומיות והפרטיות לרכישת מקרקעין באזורים בהם חיוניות העשייה גבוהה, לפי קדימויות.
- 5.1.1.2 אומדן היקף הרכישות והערכת עלותן.

5.1.2 עקרונות התכנית

- 5.1.2.1 קביעת עדיפויות עפ"י אזורי החשיבות ההתישבותית (אשר נקבעו עפ"י הקריטריונים: חבירה, חיץ וחשך, ואלמנטים חיוניים), להשלמת המצאי הקיים של קרקעות הלאום, ולצורך צמצום התפרסות ההתישבות הערבית.
- 5.1.2.2 קביעת היקף הרכישות עפ"י מימדי האיכלוס המתוכנן באזור, ועפ"י התאמת השטחים לבינוי.
- 5.1.2.3 העדפת שטחים בעלי זמינות גבוהה לרכישה: קרקע טרשית או זיבורית ברמת עיבוד נמוכה.
- 5.1.2.4 קביעת הקדימויות עפ"י הדחיפות:
 - קדימות מיידית - רכישה עד סוף שנת 1983: רכישות עבור ישובים חשוכי שטח, המתוכננים לפיתוח עד 1986.
 - קדימות משנית - רכישה עד סוף שנת 1986: רכישת שטחים עבור ישובים חשוכי שטח, המתוכננים לפיתוח לאחר 1986.

5.1.3 התכנית

5.1.3.1 אתרים לרכישה

טבלאות מס' 1א' עד 1ג': האתרים המוצעים לרכישה בשנים 86-1983, בחלוקה לאזורי ביקוש, לפי מרכיבי חיוניות

[illegible]

טבלה מס' וג': אזור הביקוש הנמוך

שם הישוב	נ.צ.	יער	אזור	שטח קיים	גודל שטח למחאר סופי (דונם)	שטח לרכישה (דונם) קרימות ב' קרימות א' עד סוף 1983	יזם	מועצה אזורית	שטח חלופי (דונם)	מרכיב החזיונית	הערות
מטר	185202	מאחז	גבורה	400	350	150	הסת' ציר/ בטחון	שומרון	השלמה לצורך ארגון שטח	חשך	
חר מנחם	160101	מאחז	גבורה	300	300	200	בטחון/ שיכון	חר חברון	השלמה לצורך ארגון שטח	חזק	
אשכולות	141089	"	גבורה	300	300	150	בטחון/ הסת' ציר	חר חברון	השלמה לצורך ארגון שטח	חשך	
עתביאל	153094	"	גבורה	200	250	100	חר חברון	חר חברון	השלמה לצורך ארגון שטח	חשך	
אשחממע	156091	קהילתי	גבורה	150	250	100	חר חברון	חר חברון	השלמה לצורך ארגון שטח	חשך	
עיריית	182194	מאחז	כיכרית	170	250	80	בטחון	שומרון	השלמה לצורך ארגון שטח	חבורה	
(מע' ג'ני)	176206	קהילתי	גבורה	300	300	300	שומרון	שומרון	השלמה לצורך ארגון שטח	חבורה-חזק	
(ליל קבטרה)	177203	קהילתי	גבורה	300	300	300	שומרון	שומרון	השלמה לצורך ארגון שטח	חבורה	
רכישות כלליות											
רחמניה-חבץ		ישובים	גבורה			1000	עבורי	שומרון	נקודות אחיזה לאורך ציר	חבורה	
אלון מורה-		"	כיכרית			600	עבורי	שומרון	חוצה שומרון צפוני	חבורה-חשך	
חברון-זמריה		"	גבורה			1000	עבורי	חר חברון	משתתף קרקעית לחבורה	חשך-חבורה	

טבלה מס' 2: התפלגות כללית של השטחים המוצעים לרכישה, בחלוקה לאזורי ביקוש

אזור ביקוש	גבוה	בינוני	נמוך	סה"כ
שטח (דונם)	16,000	11,500	4,000	31,500
%	51	36	13	100

כ-60% מסך-כל השטח המוצע לרכישה נמצא באזורים בעלי חשיבות התישבותית גבוהה.

טבלה מס' 3: התפלגות כללית של השטחים המוצעים לרכישה,

בחלוקה למועצות אזוריות

מוא"ז	שומרון	בנימין	עציון	הר חברון	סה"כ
שטח (דונם)	18,900	7,560	3,150	1,890	31,500
%	60	24	10	6	100

5.1.4 הערכת עלות

העלות הכללית לרכישה חושבה לפי עלות רכישה ממוצעת בסך כ-37,800 שקל לדונם, עפ"י הערכת מינהל מקרקעי ישראל, ויש לראותה כאינדיקטיבית בלבד.

לצורך אומדן ההשקעות הלאומיות והפרטיות, הוערך שכ-50% מעלות רכישת המקרקע-עין באזור הביקוש הגבוה תחשב כהשקעה לאומית (וזאת מעבר לרכישות הפרטיות הצפויות בשאר אזורי הביקוש, בהם הרכישה תחשב כ-100% השקעה לאומית).

טבלה מס' 4: סיכום השטחים לרכישה והערכת עלות רכישתם, בחלוקה לאזורי ביקוש ולקדימויות

אזור ביקוש	קדימות א-עד סוף 1983		קדימות ב'-1984/86		סה"כ	
	שטח (דונם)	עלות (מיל. שקל)	שטח	(מיל. שקל)	שטח	עלות (מיל. שקל)
גבוה	1700	64.0	14,230	540.4	15,930	604.4
בינוני	3230	120.0	8,250	312.0	11,480	432.0
נמוך			3,980	152.0	3,980	152.0
סה"כ	4930	184.0	26,460	1,004.4	31,390	1,188.4

5.1.5 סיכום

תכנית הפיתוח מציעה לרכוש עד שנת 1986 כ-31,500 דונם בכ-70 אתרים, בעלות כוללת של כ-1,190 מיליוני שקלים, מהם כ-5,000 דונם (16%) בקדימות א'.

חלקן של הרכישות הפרטיות, המתרכזות באזור הביקוש הגבוה, מוערך בכ-4,700 דונם (כ-15% מסך-כל המוצע לרכישה).

5.2 שמירת מקרקעין

5.2.1 מטרת התכנית

- 5.2.1.1 שמירת גבולות שטחי התפיסה של ישובים, ושטחים סמוכים.
 5.2.1.2 אבטחת רזרבות מקרקעין להתישבות בעתיד, בהתאם לתכנית ההתישבות באזור.
 5.2.1.3 יצירת רצף מקרקעין בין הישובים היהודיים.
 5.2.1.4 שמירת אתרים בעלי פוטנציאל תיירני, על מנת לאפשר פיתוחם בשלב מאוחר יותר.
 5.2.1.5 יצירת מקורות תעסוקה ופרנסה לתושבים – תוצאת לוואי רצויה של המטרות הנ"ל.

5.2.2 כללי

תכנית תפיסת השטחים הוכנה בהתאם להחלטת ועדת השרים להתישבות הת/9, מיום 26.7.81.

תפיסת השטחים מיועדת לאזורים, אשר הוגדרו ע"י רמ"ח תכנון ותשתית במשרד הבטחון, ואושרו על ידו לעבודה. השטחים הם אדמות מדינה, אשר הוכח ללא כל ספק כי אין בתפיסתם פגיעה בשטחים מעובדים, וכי אין בהם סימנים לעיבוד חקלאי בעבר. עדיפות תנתן לשטחים בהם חיוניות העשייה גבוהה לצורך יישום תכנית האב לאזור המתוכנן.

תפיסת השטחים מחייבת נוכחות תדירה בשטח, בנוסף להבטחת הבעלות מן ההיבט החוקי, ע"י רישום, הנוכחות מדגישה את הבעלות באופן ממשי בשטח, ויוצרת אצל הזולת תחושה כי הבעלים אכן שומרים על זכויותיהם. ניתן להפיק תועלות נוספות מתפיסת השטחים – תועלות אשר תתבטאנה ברווח כספי, בשיפור איכות החיים והנוף, וכד'.

- האמצעים להפעלה, לצורך השגת המטרות, הם יצירת שימושי קרקע כדלקמן:
 א. ייעור – של אזורים ושל רצועות היקף סביב אזורים לתפיסה.
 ב. מרעה.
 ג. הקמת פארקים, לרווחת תושבי האזור ומטיילים.

מפת ייעוד קרקעות מדינה לתפיסה באמצעות יעור, מרעה ופארקים נמצאת ברשות הצוות לתכנון שומרון ויהודה.

5.2.3 ייעור

5.2.3.1 גישת תכנון

את האזורים שהוגדרו כשטחים לתפיסה יש לסווג לפי רמת קושי הביצוע לשלוש קבוצות:

- א. שטחים הקלים לתפיסה – אליהם קיימת דרך גישה, שיפועם קטן, נתן לבצע בהם הכשרה ממוכנת. לפיכך, עלות הביצוע בשטחים אלה קטנה יחסית, וסכנת נגיסתם ע"י גורמים שונים גדולה.
 ב. שטחים קשים לתפיסה – אליהם אין דרך גישה, הנגישות אליהם קשה, שיפועם למעלה מ-30%, והכשרתם תתבצע ידנית. עלות הביצוע גבוהה עקב התנאים הנ"ל, וסכנת נגיסתם ע"י גורמים שונים קטנה יחסית.
 ג. שטחים בינוניים לתפיסה – שטחים ברמת ביניים בין המוגדר בסעיפים א-ב, בהיבט אחד לכל הפחות.

תכנון הייעור בשטחים יעשה בהתחשב בתנאי השטח בכל אזור, ובהתייחסות לנקודות נוספות:

- א. ניצול מירבי של דרכים קיימות, ופריצת דרכים חדשות במקרים קיצוניים בלבד.
- ב. הגדרת הכוון, אשר ממנו סכנת הנגיסה חמורה ביותר לגבי כל אזור תפיסה.
- ג. תכנון לתפיסה בשלבים, כאשר בשלב ראשון תבוצע תפיסה באזורים הקלים לביצוע.
- ד. הכנת תכניות חליפיות לביצוע, על מנת למנוע עיכובים בלתי צפויים.
- ה. הכללת האלמנטים הנדרשים לשמירה על הטבע, בתכנון התפיסה.

יש לציין שייעור הוא אמצעי תפיסה הניתן להפעלה ברמה נקודתית - כלומר: לצורך תפיסת שטחים מצומצמים.

5.2.3.2 פרויקטים לביצוע

תכנית העבודה לביצוע בארבע השנים הבאות מהווה חלק מתכנית כוללת לתפיסת שטחים בשומרון וביהודה, וכוללת את הפרויקטים המצוינים להלן, ואת עלות ביצועם לפי שער שער 40.0 שקל = \$ 1.0. ההשקעה היא כולה השקעה לאומית.

פרויקט		אזור ביקוש גבוה		אזור ביקוש בינוני	
		שטח (דונם)	השקעה (אלפי שקל)	שטח (דונם)	השקעה (אלפי שקל)
1. ייעור לאורך ציר הישובים*					
א. נילי		2,000	17,120		
ב. בית אריה		2,000	17,120		
ג. יועזר		2,000	17,120		
ד. אלקנה		2,000	17,120		
ה. צוותא		2,000	17,120		
ו. סלעית		2,000	17,120		
2. יער חרמש*				2,700	23,112
3. יער חומש				1,500	12,840
4. יער תרצה				2,500	21,400
5. יער אלון מורה				700	5,992
6. יער תפוח*				2,800	23,968
7. יער שילה*				2,200	18,832
8. יער עטרות				1,500	12,840
9. יער הר הצופים*		4,500	38,520		
10. יער בתיר		1,500	12,840		
11. יער קרית ארבע				800	6,848
סה"כ		18,000	154,080	13,900	118,984

הערות

* פרויקטים מוצעים לביצוע בשנת 1983/84. עדיפות עליונה לפרויקט מס' 1.

תכנית הפיתוח אינה מציעה שטחים לייעור באזור הביקוש הנמוך בשנים 1983-1986 משום שבאזור זה אין מחסור וסכנת נגיסה באדמות מדינה.

סיכום כללי

תכנית הפיתוח מציעה יעור על שטח של 31,900 דונם, בהשקעה של 273,064 אלף שקל. עלות זו נכללת בהשקעות בענף החקלאות, בחלוקה לאזורי ביקוש.

5.2.4 מרעה

5.2.4.1 גישת תכנון

מרעה משמש כאמצעי יעיל לשמירה על רזרבות גדולות של מקרקעין, שטרם נקבע ייעודן, כדוגמאת אלה הנמצאות באזור הביקוש הבינוני ובשוליים המזרחיים של אזור הביקוש הנמוך. תכנון שטחי המרעה יעשה בהתייחסות לנקודות הבאות:

- השמירה מתבצעת מעצם נוכחות העדרים בשטח.
- יחידת השטח המינימאלית להחזקת עדר בכדאיות כלכלית, אשר יספק פרנסה לבעליו, ואשר יבצע שמירה יעילה, הוא 1000 דונם.
- תפיסת שטחים באמצעות מרעה מתאימה לאזורים בהם קיים מרעה טבעי: עד גבול מזרחי של 200 מ' מ'גשם שנתי.
- יתבצעו גידור ופריצת דרך גישה לאורך היקף השטח המיועד לתפיסה.
- ל"איים" של אדמות בבעלות פרטית, הנמצאים בתוך השטח המגודר למרעה, תתאפשר גישה.

5.2.4.2 פרויקטים לביצוע

תכנית העבודה לשנים 1983-1986 מהווה חלק מתכנית כוללת לתפיסת שטחים בשומרון וביהודה. הפרויקטים המוצעים לביצוע מצוינים בטבלה להלן, עלות ביצועם חושבה לפי שער 40.0 שקל = \$ 1.0, ומצוינת באלפי שקל.

פרויקט		אזור ביקוש בינוני		אזור ביקוש נמוך	
		שטח (דונם)	השקעה (אלפי שקל)	שטח (דונם)	השקעה (אלפי שקל)
1.	תקוע	12,000	38,400		
2.	כרמל, מעון, קריות	10,000	32,000	36,000	115,200
3.	כפר אדומים	3,000	9,600		
4.	מכמש	2,500	8,000		
5.	רימונים	2,600	8,320		
6.	כוכב השחר	2,000	6,400		
7.	אלון מורה			3,000	9,600
8.	בקעות				
סה"כ		32,100	102,720	39,000	124,800

תכנית הפיתוח אינה מציעה שטחים לתפיסה באמצעות מרעה באזור הביקוש הגבוה, משום שבאזור זה לא קיימות רזרבות קרקעות מדינה על שטחים רציפים של מינימום 1,000 דונם.

סיכום כללי

תכנית הפיתוח מציעה תפיסת שטח של 141,720 דונם, בהשקעה של 227,520 אלף שקל. עלות זו נכללת בהשקעות בענף החקלאות, בחלוקה לאזורי ביקוש.

5.2.5 פארקים

5.2.5.1 גישת תכנון

תפיסת שטחים באמצעות הקמת פארקים תתבצע באתרים בעלי פוטנציאל תיירני ובעלי משיכה מהיבט ארכיאולוגי וכד', על מנת לשמור על האופציה לפתח בהם אמצעי ייצור בענף התיירות בשלב מאוחר יותר. התפיסה תתבצע ע"י ביצוע פעולות ראשוניות, כגון הסדרה וייעור, לצורך הגדרת תחומי הפרויקט ומניעת נגיסת השטח המועד לפארק.

אתרים נוספים בעלי עניין הסטורי, לאומי וכד' יוכרזו כאתרים המיועדים לפיתוח בתכניות המתאר. ע"י כך יהיה ניתן למנוע פיתוח בלתי רצוי בקרבתם עפ"י החוק. מובן, שצעד זה נדרש בנוסף לביצוע פעולות בשטח, ואינו מבטל את הצורך בהן. לאתרים אלה יופנו יזמים, במטרה לפתחם כאמצעי ייצור לתושבי האזור. יש לציין שחלק מן האתרים מיועדים להכרזה כשמורות טבע, עפ"י הצעת רשות שמורות הטבע, אשר תובא לדיון בפני הגורמים המתאימים, לצורך קבלת סיכום.

5.2.5.2 פרויקטים לביצוע

תכנית העבודה לשנים 1983-1986 מהווה חלק מן התכנית הכוללת לתפיסת שטחים בשומרון וביהודה. הפרויקטים המוצעים לביצוע בפרק הזמן הנ"ל מצוינים בטבלה להלן. עלות ביצועם (כאלפי שקל) מתיחסת להשקעה הנדרשת לביצוע השלבים הראשוניים של פיתוח הפארקים, לצורך תפיסת שטחים ושמירתם, והינה כולה השקעה לאומית. העלות חושבה לפי שער 40.0 שקל = \$ 1.0.

פ ר ו י ק ט	אזור ביקוש גבוה		אזור ביקוש בינוני		אזור ביקוש נמוך	
	שטח (דונם)	השקעה	שטח (דונם)	השקעה	שטח (דונם)	השקעה
1. שילה			250	2,140		
2. הרודיון			600	5,136		
3. ארמונות החשמונאים			2,000	17,120	10,000	85,600
4. נרבתא						
5. נחל פרת, בעקר באזור עין פרעה					1,200	10,272
סה"כ			2,850	24,396	11,200	95,872

סיכום כללי

תכנית הפיתוח מציעה ביצוע שלבים ראשוניים בפיתוח פארקים על שטח כולל של 35,596 דונם, בהשקעה של 120,268 אלף שקל. עלות זו נכללת בהשקעה בענף התיירות, בחלוקה לאזורי ביקוש.

5.2.6 אחריות ביצוע

ריכוז הביצוע בידי הקרן הקימת לישראל, בשיתוף עם רשויות מרעה. הקק"ל אחראית על התאום עם הגורמים הרלוונטיים: חטיבת ההתישבות בהסתדרות הציונית, מינהל מקרקעי ישראל, משרד הבטחון והמועצות האזוריות.

5.2.7 שמירת קרקעות לאורך הקו הירוק, מעברו המערבי

קיים צורך בשמירת הקרקעות בתוך שטח ישראל לאורך הקו הירוק, עקב נגיסתם ע"י תושבי כפרים, המצויים לאורכו, מעברו המזרחי. הבעיה חמורה בעקר בין חדיד לירושלים ובשטח המפורז הישן בין רוגלית ללהב.

תכנית פיתוח זו אינה מציעה פרויקטים ספציפיים לטיפול בבעיה, היות שמדובר באזור-רים שהם מחוץ לתחום שומרון ויהודה, אך מציינת ומדגישה את הצורך הדחוף בהפעלת הכלים המצוינים לעיל לצורך מניעת נגיסה זו.

6.0 תכניות פיתוח תשתיות

6.1 כללי

תכניות הפיתוח לתשתיות הוכנו בהתאם לעקרונות תכניות האב לתשתיות ולמגמותיהן, בהתייחסות לצרכים העכשוויים וליעדי ההתישבות בשנת 1986. בפרק זה אין פרוט מקיף של תכניות הפיתוח, אלא הערות והערות ראשוניות בלבד. סך-כל העלויות להקמת מערכות חשמל, מים-ביוב ותקשורת לתקופת הפיתוח מוערך בכ-4,000 מליון שקל, לפי שער 40.0 שקל = 1.0 \$ (ההערכה הנ"ל נעשתה ע"י חברת ת.ה.ל.).

6.2 חשמל

6.2.1 מצב קיים - סוף שנת 1982

- 6.2.1.1 ישובים מחוברים לרשת החשמל: ריחן, שא-נור, חומש, שבי שומרון, סלעית, מעלה שומרון, יקיר, תפוח, שילה, חלמיש, כוכב השחר, רימונים, בית אל, מתתיהו, כפר אדומים, מצפה יריחו, תקוע.
- 6.2.1.2 ישובים בשלבי גמר ביצוע חיבור לרשת: חנינית, שקד, אלון מורה, בית אבא.
- 6.2.1.3 הוזמן ושולם, טרם בוצע: דותן, עינב, בית אריה, נילי.
- 6.2.1.4 טרם הוזמן חיבור לרשת: עטרת, מכמש, מעלה עמוס, תלם, כרמל, מעון, קריות.

6.2.2 מוצע לפיתוח עד שנת 1986

- 6.2.2.1 תחנת משנה (30 x 2 מגו"א) בתפוח, להזנת אריאל ובנותיה. חיבור תחנה זו ע"י קו מתח עליון 161 ק"ו באורך של כ-40 ק"מ מתחנת משנה פתח-תקוה - בעתיד תחנת מיתוג 400/161 ק"ו.
- 6.2.2.2 תחנת משנה (30 x 2 מגו"א) להזנת קרית ארבע, חברון וישובים באזור. תחנה זו תחובר ע"י קו מתח עליון אשר יצא מקרבת תחנת המיתוג המיועדת באבן ספיר - 161 x 400 ק"ו.
- הערכה גסה של ההשקעות במערכת חשמל לתקופת התכנית: סך של כ-800 מליון שקל, לפי שער 40.0 שקל = 1.0 \$.

6.3 מים וביוב

תכניות הפיתוח למים ולפתרונות ביוב נמצאות בשלבי הכנה ע"י חברת ת.ה.ל. בהזמנת נציבות המים. הערכת התשומות עד שנת 1986 בקידוחים, במפעלים אזוריים משותפים, בתגבור אספקת המים לחקלאות בבקעה, בניצול שפכי ירושלים, בהמצאת פתרונות לצמצום זיהום מי התהום בטווח הקצר, בסך כ-2,400 מליון שקל, לפי שער 40.0 שקל = 1.0 \$.

עקר הפעילות בשנת תשמ"ב בוצעה ע"י חברת "מקורות" וכללה הקמת 5 בריכות מים בנפח כולל של 3,000 מ"ק, 5 מיכלים בנפח כולל של 350 מ"ק, 2 מגדלי מים, 3 קידוחים והפעלת 4 תחנות.

6.4 תקשורת

תכנית פיתוח לרשת טלפונים לשנת 1986, כחלק מתכנית האב לתקשורת, נמצאת בשלבי הכנה ע"י משרד התקשורת - הנהלת שירותי הנדסה, צוותי תכנון לפיתוח. ביטוייה הראשוני של תכנית פיתוח לשנת 1986 היא תכנית הפיתוח הרעיונית לשנת 1982/83.

הערכת עלות הקמת מרכזיות וקוי טלפון עד שנת 1986 היא כ-800 מליון שקל, לפי שער 40.0 שקל = 1.0 \$.

הפעילות אשר בוצעה בשנת תשמ"ב בתחום התקשורת כוללת הקמת מרכזת במעלה אדומים, בעלת קבולת של 1000 מספרים, מרכזת בקרני שומרון, בעלת קבולת של 480 מספרים, מרכזת באריאל, בעלת קבולת של 900 מספרים ו-9 מרכזות נוספות בשלבי הקמה. כמו כן, קיימים צמתי תקשורת, המחברים את הישובים למרכזות אריאל, קרני שומרון ומעלה אפרים, ואל המרכזות בתחום הקו הירוק. בנוסף לנ"ל, הותקנו כ-600 טלפונים בישובי שומרון ויהודה בשנת תשמ"ב.

6.5 פסולת מוצקה

טרם נעשתה עבודה למציאת פתרונות לסילוק הפסולת המוצקה של האוכלוסיה היהודית והערבית בשומרון וביהודה, הן במסגרת תכניות האב והן במסגרת תכניות הפיתוח. יש להבין תשתית תכנונית לצורך איתור שטחים לריכוז הפסולת, לניצולה ולמציאת כילים לסילוקה. תשתית תכנונית זו מחייבת:

- א. סקר וניתוח של המערכת הקיימת, והצעות לשיפורה.
- ב. תכנית אב, הכוללת סקר כמויות פסולת ותחזיות.
- ג. תכניות לאיסוף הפסולת והובלתה.
- ד. סקרים הידרוגיאולוגיים, לאיתור שטחים לריכוז הפסולת.
- ה. ניתוח הצרכים המידיים, ושילוב הכילים לצרכים מידיים ועתידיים.
- ו. סקרים כלכליים והצעות ביחס למיחזור הפסולת.

לנושא זה לא הוכנה הערכת עלות.

השלמה

השלמה

עבודה זו מהווה למעשה פרק, המהווה סיכום ביניים של תהליך תכנון כולל לשומרון וליהודה. כוונתה של העבודה במתכונתה המוגשת כאן:

- א. להציג הרעיון התכנוני הכולל, על היבטיו העקריים:
- (1) בהגדרת המטרה, כבסיס להסכמה, להתקוות ולהערכות משותפת למיצוי הפוטנציאל ההתישבותי של האזור, תוך שילובו במערך הישובי הארצי הכולל, בפריסה מירבית של אוכלוסיה יהודית גדולה באזורים בעלי חשיבות התישבותית, בתשומות לאומיות קטנות, בפרקי זמן קצרים יחסית, מתוך מחויבות לרווחת האדם ולרווחת הסביבה.
 - (2) בניסוח ובהגדרת הקריטריונים והכילים לקביעת מה וכמה, איפה ומתי.
- ב. להצביע על כך, שתהליך התכנון הכולל, המסודר והמקיף, הוא כורח מציאות, ועדיין נמצא בתחילת הדרך.
- בעבודה זו, למרות האנרגיה הרבה שהושקעה בה, רב החסר; נפלו לבטח טעויות בנתוני מידע, בהערכות ובמדידים. לא נדונו נושאים ופרקים שונים, ורמת הדיון בעבודה זו היא עדיין ברמת דיון רעיונית. מעצם ההכרה ביש, מתחייבת ההכרה במה שמתבקש עוד לעשות.
- ג. לעורר, לחזור ולעורר את המודעות, שעשיה אחראית בכל מגזר, בכל תחום ובכל שיעור, איננה עומדת בזכות עצמה, כי אם תלויה, מותנית ובאה מתוך העשיה הכוללת באזור. העשיה הכוללת הינה חלק אורגני בעשיה ההתישבותית על כל היבטיה, בכל ארץ ישראל.
- מימוש כוונות ההתישבות בשומרון וביהודה באופן היעיל, החסכוני והנכון, מתוך ראית ההקשר הכולל, הוא כורח המציאות מטעמים מדיניים, חברתיים ומשאביים (משאבי זמן ומאמץ).
- הגשמת יעדיה העקריים של העשיה בהיקף כזה, הוא ללא ספק מפעל מורכב, המחייב תאום ותזמון מירבי בין משימות הפיתוח השונות. חיזוקה של ירושלים, הפנית משאבים ופריסה לפי חיוניות, יצירת תנאים לרווחת חיים גבוהה וחסכון ויעילות בתשומות, מחייבים אימוץ לאלתר של כללי "עשה" וכללי "לא תעשה":
- (1) חיזוק מיידי של הקשרים התחבורתיים בין גוש המרכז לירושלים, למערב שומרון ולבנימין.
 - (2) פיתוח מקורות תעסוקה בירושלים ובמרחביה בתפרוסת מתואמת.
 - (3) הגבלת הבניה במרחבי השפעתה של ירושלים (מחוץ לגבולותיה) לקצב של 1000 עד 1400 יחידות דיור לשנה, בהתאם ליחס הדמוגרפי המשתנה שבתוך העיר.
 - (4) הגבלת פיתוח באזורים בעלי חשיבות התישבותית שלילית.
 - (5) ניצול השטח בבינוי, היוצר רווחת מגורים מירבית, לצורך עידוד הביקוש, לפריסה נכונה.
 - (6) מתן קדימויות לפיתוח אריאל כמרכז עירוני ותעסוקתי עקרי בשומרון, תוך ריכוז היוזמות השונות לפיתוח העיר, בהתייחסות לצומת כביש חוצה שומרון עם כביש עינב-בית אבא-חלמיש.
 - (7) קביעת השיעור הנכון בין הבניה בישובים העירוניים, לאוכלוסיה גדולה, לבין הבניה בתושבות ובישובים הכפריים והקהילתיים, לפריסה מירבית, בהתייחסות למגמות הביקוש.
 - (8) הקצאת מקרקעין ליוזמות השונות לפי מדיניות מתואמת, והפנית משאבים לרכישת מקרקע-עין ושמירת מדינה בהתאם לחיוניות העשיה באזור.
 - (9) עידוד יחסי שכנות ושיתוף בין האוכלוסיה היהודית והערבית ע"י:
א. פיתוח יוזמות משותפות
ב. אכיפת חוק תכנון ובניה בישובים הערביים, שקצב גידולם והתפרסותם חריגים.
ג. מיקום ישובים ותנועה יהודית בשולי ההתישבות הערבית, ולא בתוכה.
 - (10) הגבלת שחרור אדמות חקלאיות לבניה, והאטת קצב הבניה הציבורית בגוש המרכז, לצורך הפנית הביקוש לשומרון, בנימין וירושלים, על מרחבי השפעתה.

האחריות לכללי "עשה" ו"לא תעשה", האחריות להצלחת התכנית, מביאה אותנו להכיר בכך, שלא נתן להמנע מלהגדיר גוף מנהל למפעל ההתישבות בשומרון וביהודה - גוף מנהל, שירשת את כל זרועות התכנון, הביצוע והיזום הממשלתיים, המוסדיים והפרטיים למערכת הירארכית ברורה, בעלת יעדים מתואמים ומוגדרים, ומערכת החלטות מחייבות.

יצירת הגוף-המנהל האחראי בדרג הבכיר ביותר, שיכלול את הגוף המקצועי הרלוונטי לבחינת חלופות להגדרת קריטריונים וקדימויות, לתאום התכנון, לניטור ובקרת הביצוע, מתוך ראייה כוללת - הינה המבוא לפרק הבא של העשייה בשומרון וביהודה.

1. רקע

1.1

רקע פיזי (אקלים, הידרולוגיה, גיאולוגיה, גאומורפולוגיה, קרקעות) כענף 1. השרות המטאורולוגי בית דגן, אקלים ארץ ישראל לאזוריה, 1967. השרות המטאורולוגי, בית דגן, ממוצעים אקלימיים תקינים של כמות גשם 1931-1960, 1967. מחלקת ההתיישבות, חבל התיכון, הסוכה"ו, והשרות המטאורולוגי בית דגן, סקרים אגרואקלימיים בשומרון 1979-1982. משרד החקלאות והשרות המטאורולוגי, מפת כמות גשם שנתית ממוצעת בשומרון וביהודה 1950-1980, בונה 1, ביידא, א. מקורות המים וניצולם ביהודה ושומרון, פרקים בגיאוגרפיה ישובית, כנען, ירושלים, תשל"ז. מדרוך ישראל - אנציקלופדיה שימושית לידעת הארץ, בעריכת א. יצחקי, בית הוצאה כתר, משרד הבטחון, כרך: עמקי הצפון, כרמל, שומרון. אפרת, א. יהודה ושומרון - קיום לתכנון פסי אזורי, משרד הפנים, אגף התכנון, תשל"א. דן, י. קרקעות יהודה ושומרון, פרקים בגיאוגרפיה ישובית, כנען תשל"ז. אטלס ישראל, גאומורפולוגיה, מפת קרקעות II/3. חטיבת ההתיישבות, צוות לתכנון שומרון ויהודה, הסת' ציו', פרקי רקע פיזי דמוגרפי למוא"ז שומרון, אלול תשמ"ב.

1.2

רקע דמוגרפי - מגזר יהודי ומגזר ערבי משרד הפנים: מינהל התכנון, האגף לפרוגרמות ואסטרטגיות תכנון, תכנית מתאר ארצית מס' ת/מ/א/1/6 שינוי לתכנית מתאר ארצית מס' ת/מ/א/6, תחזית התמורות בחלוקת האוכלוסיה במדינה, 7 מליון תושבים במדינת ישראל (בשנת 2010 בקרוב) - הצעה לדיון, 1980. משרד הפנים: מינהל התכנון, נספח לתכנית חלוקת האוכלוסיה בישראל, תחזית האוכלוסיה היהודית והערבית בנפות בניהול הממשל הצבאי לשנת 2010, 1978. משרד הפנים: מינהל האוכלוסין - המחלקה לתכנון, התפלגות האוכלוסיה הערבית ביהודה ושומרון וחבל עזה, מקובץ מרשם האוכלוסין לפי המצב ביוני 1980, ירושלים, ספטמבר 1980. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, רבעון סטטיסטי לשטחים המוחזקים, מרס 1981. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, פרסום מס' 667, ירושלים, תשמ"א. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, רחון לסטטיסטיקה של מחירים, כרך י"ח, מס' 4, אפריל 1977. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, רחון לסטטיסטיקה של מחירים, כרך ל"ג, מס' 4, אפריל 1982. פורום שמלץ, שיחה, יוני 1982. משרד הבינוי והשיכון: אגף הפרוגרמות, תחזית האוכלוסיה היהודית לפי מחזה, צורת ישוב ולישובים עירוניים עד לשנת 1990, על בסיס האוכלוסיה בשנת 1980, ירושלים, תשמ"א. משרד הבטחון: יל"ל, מדיניות תפוסת אוכלוסיה בשומרון וביהודה, תחילת 1982. מפקדת אזור יהודה ושומרון, דין וחשבון שנת הממשל ה-14, אפריל 1981. תכנית גבול השרון המזרחי - שומרון, דו"ח ביניים, 1979. מפקד האוכלוסין תשכ"ז 1967. קופינס, ב. הפוטנציאל לפיתוח מגורים עירוניים בעיר הגבעות: משרד הבינוי והשיכון - אגף הפרוגרמות, החברה ליישום בע"מ, אוניברסיטת חיפה, ספטמבר 1978. חטיבת ההתיישבות, צוות לתכנון שומרון ויהודה, הסת' ציו', שומרון ויהודה - דו"ח מצב קיים ופעילות לשנת תשמ"ב, שבט תשמ"ג.

2.

התיישבות - תכנון, מדיניות, סיוע

דרובלס, מ. תכנית אב לפיתוח התיישבות ביהודה ושומרון לשנים 1979-1983, תשרי תשל"ט. דרובלס, מ. התיישבות ביהודה ושומרון - אסטרטגיה, מדיניות ותוכניות, שבט תשמ"א. דקל, מ. מסמך מסכם שנת פעילות בנושא התיישבות, נובמבר 1982. חטיבת ההתיישבות, צוות לתכנון שומרון ויהודה, הסת' ציו', תכנית המאה אלף לשנת תשמ"ה 1985, הצעה רעיונית, תשרי תשמ"ב. חטיבת ההתיישבות, צוות לתכנון שומרון ויהודה, הסת' ציו', תכנית האב למוא"ז שומרון, תמוז תשמ"ב. חטיבת ההתיישבות, צוות לתכנון שומרון ויהודה, הסת' ציו', תכנית פיתוח רעיונית למוא"ז שומרון, תמוז תשמ"ב. מועצה אזורית מטה בנימין, חטיבת ההתיישבות - הסת' ציו', תכנון אזורי כולל של המועצה, נובמבר 1982. מועצה אזורית גוש עציון, חטיבת ההתיישבות - הסת' ציו', תכנון אזורי כולל של המועצה, אלול תשמ"ב. חטיבת ההתיישבות, חבל הנגב, הסת' ציו', הצעת תכנית ההתיישבות למורדות הרי חברון (מ.ד.ה.ח.), דצמבר 1982. חטיבת ההתיישבות - אזור הצפון, אזור ירושלים, מועצה אזורית בקעת הירדן, תכנית פיתוח מועצה אזורית בקעת הירדן, טיוטא לדיון, יוני 1982. הסוכה"ל לא"י - חבל הצפון, הסת' ציו' - אזור הצפון, תכנית לפיתוח התיישבות יהודית באזור גבעות עירון-ריחן, חיפה, 1981. חטיבת ההתיישבות, חבל ירושלים, הסת' ציו', גוש גבעון - תכנית פיתוח אזורית, מרץ 1976. חטיבת ההתיישבות, חבל ירושלים, הסת' ציו', גוש כוכב השחר - תכנית פיתוח אזורית, מאי 1976. חטיבת ההתיישבות, צוות לתכנון שומרון ויהודה, הסת' ציו', תכנית ה"תשובה", ניסן תשמ"ב. מועצה מקומית אריאל, אריאל - עיר השומרון, חזון ומציאות, אוקטובר 1981. משרד הבטחון, לשכת שר הבטחון, הנח"ל ביהודה ושומרון - תכנית תשמ"ג, דצמבר 1982. וכמן, א. תכנית השרה הכפולה, הפקולטה לארכיטקטורה ובנינו ערים, הטכניון, חיפה, דצמבר 1975. המרכז לחקר התיישבות כפרית ועירונית, התכנון הפיסי של המושב בעידן ההתמחות - תקציר של תוצאות מחקר, נובמבר 1978. חטיבת ההתיישבות, חבל התיכון - המדור לתכנון ופיתוח, הסת' ציו', עלות הקמת יחידת דיור ביישוב קהילתי, אוקטובר 1982. המכון הישראלי לתכנון ומחקר בתחבורה, מדדים לפיתוח תשתית ובנינו ציבור ביישובים העירוניים בנגב, ינואר 1980. בן אלול, ד., יבין, ש. שטחים ציבוריים בתכנון עיר, אגודת האינג'ינרים והארכיטקטים בישראל, המכון לחקר הבניה והתעשייה, 1975. משרד הבינוי והשיכון, המינהל לבניה כפרית ויישובים חדשים, ערכון תכנית סיוע 1980/81: בניה עצמית ביישובים קהילתיים ועירוניים, פברואר 1981. משרד הבינוי והשיכון, המינהל לבניה כפרית ויישובים חדשים, בניה עצמית ביישובים קהילתיים ועירוניים, ערכון תכנית הסיוע 1981, דצמבר 1981. משרד הבינוי והשיכון, המינהל לבניה כפרית ויישובים חדשים, תכנית סיוע 1982 - תדריך הפעלה, יישובים קטנים ועירוניים - הרוכשים דירות חדשות ויד שניה, יוני 1982. משרד הבינוי והשיכון, המינהל לבניה כפרית ויישובים חדשים, תכנית הסיוע 1982 - תדריך הפעלה, יישובים קטנים ועירוניים - בניה עצמית, יוני 1982.

משרד הבינוי והשיכון, המינהל לבניה כפרית וישובים חדשים, תכנית הסיוע במושבים 1982 - תדריך הפעלה, יוני 1982.
 משרד הבינוי והשיכון, המינהל לבניה כפרית וישובים חדשים, תכנית סיוע 1982 - תדריך הפעלה, בניה עצמית ורכישה ביושבים
 קהילתיים ועירוניים ביהודה ושומרון, דצמבר 1982.
 אמנה, הערות למסמך משרד הבינוי והשיכון בנושא בניה עצמית ביושבים קהילתיים ועירוניים - ערכון תכנית הסיוע 1981,
 ינואר 1982.
 סיכומי הועדה לקביעת תנאי סיוע לדיוור בהתישבות, יולי 1982, ספטמבר 1982.
 הסוכה"י לא"י - המחלקה להתישבות כפרית, הסת' ציו' - החטיבה להתישבות, האגף לתכנון אזורי כולל, מדיניות הסיוע לדיוור
 בהתישבות, מרץ 1982.
 חטיבת ההתישבות, צוות לתכנון שומרון ויהודה, הסת' ציו', הצעה רעיונית לתכנית סיוע ליושבים כפריים, קהילתיים ועירוניים
 בשומרון וביהודה, ינואר 1982.

3. ירושלים

ויץ, ר. ירושלים ובנותיה - על ההתישבות היהודית בירושלים וסביבותיה, אוקטובר 1975.
 עיריית ירושלים, המחלקה לתכנון העיר, אגף למדיניות תכנון: אוכלוסית ירושלים והמרחב - גידול ותחזיות, יוני 1977.
 עיריית ירושלים, המחלקה לתכנון העיר, אגף למדיניות תכנון ומחקר, תכנית אב לתחבורה, ירושלים רבה, יוממות לירושלים.
 עיריית ירושלים, המחלקה לתכנון העיר, תכנית הפיתוח, התפתחות במגזר הערבי, יוני 1981.
 עיריית ירושלים, המחלקה לתכנון העיר, תכנית הפיתוח - התפתחות במזרח העיר, גידול האוכלוסיה בכפרים ובשכונות, מאי 1981
 עיריית ירושלים, המחלקה לתכנון העיר, האגף למדיניות תכנון, תכנית הפיתוח - התפתחות במזרח העיר - כיצד לאמוד את
 האוכלוסיה לפי מספר בתים, מאי 1981.
 עיריית ירושלים, המחלקה לתכנון העיר, האגף למדיניות תכנון, תכנית הפיתוח - התפתחות במזרח העיר - היחס בין ההתפתחות
 ובין גבול השיפוט העירוני, יולי 1981.
 עיריית ירושלים, האגף למדיניות תכנון, תכנית פיתוח לירושלים לעשור הקרוב, יוני 1981.
 חטיבת ההתישבות, צוות לתכנון שומרון ויהודה, הסת' ציו', ירושלים ומשקלה במרחב השפעתה, אייר תשמ"ב.
 איסוף נתונים מן הגורמים:
 משרד הבינוי והשיכון - אגף פרוגרמות כללי ומחוזי.
 תכנית האב לתחבורה של ירושלים.
 עיריית ירושלים - אגף למדיניות.
 משרדו של מרכז ועדת שרים לענייני ירושלים - א. שילה.
 חטיבת ההתישבות, צוות לתכנון, שומרון ויהודה, הסת' ציו', ירושלים ומשקלה במרחב השפעתה, אייר תשמ"ב.

4. תושבות

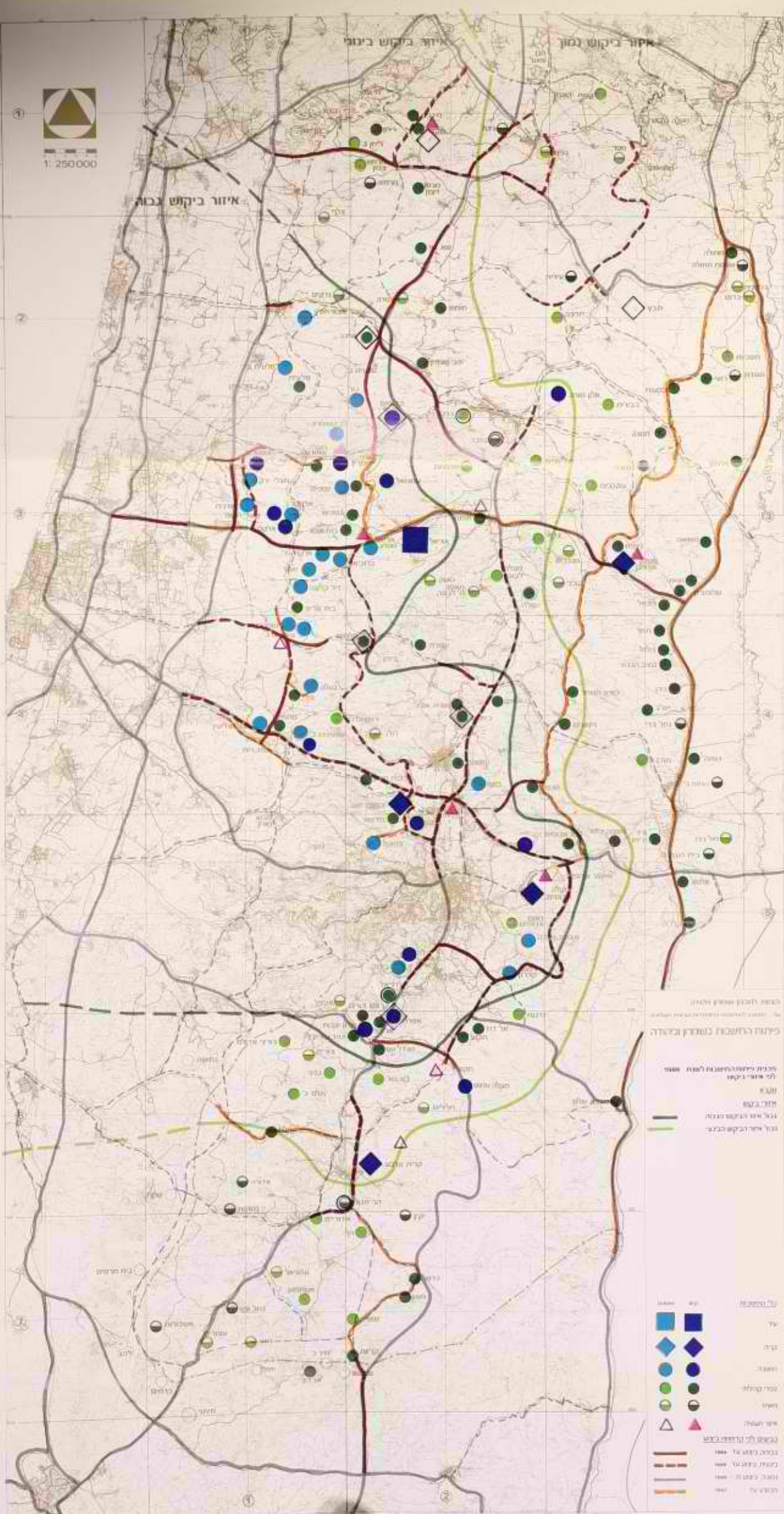
נעים, י. חטיבת ההתישבות, צוות לתכנון שומרון ויהודה, הסת' ציו', הישוב הפתוח, היבטים בתכנון ביצוע, מרץ 1981.
 כהן, מ. (קדמון), קרן קימת לישראל, מינהל פיתוח הקרקע, הישוב הקהילתי הפתוח - מודל לתכנון וביצוע, אפריל 1981.
 כהן, מ. (קדמון), נעים, י. יצחקי, ד., תושבה - קוים מנחים לתכנון וביצוע, דצמבר 1981.
 אפלבוים, ל., מרגוליס, ח., המרכז לחקר ההתישבות, הכפר הלא-חקלאי בישראל - רקע, בעיות, סיכויים - טיוטא לדיון, פברואר
 1982.
 סולומניק, ד., ממט, ר., מחלקת ההתישבות, חבל התיכון, הסוכה"י, רעיונות לגבי מיון מועמדים לגרעין ראשון לתושבה,
 יוני 1982.
 חטיבת ההתישבות, צוות לתכנון שומרון ויהודה, הסת' ציו', גורל מגרש בתושבות וכישיבים קהילתיים בטופוגרפיות הרריות,
 נובמבר 1982.
 משרד התחבורה - המפקח על התעבורה, הנחיות לתכנון: רחובות משולבים באזורי מגורים - טיוטא לדיון, יולי 1981.
 שכונות מגורים ביו"ש, צוות הקמה לשכונות מגורים, דצמבר 1981.

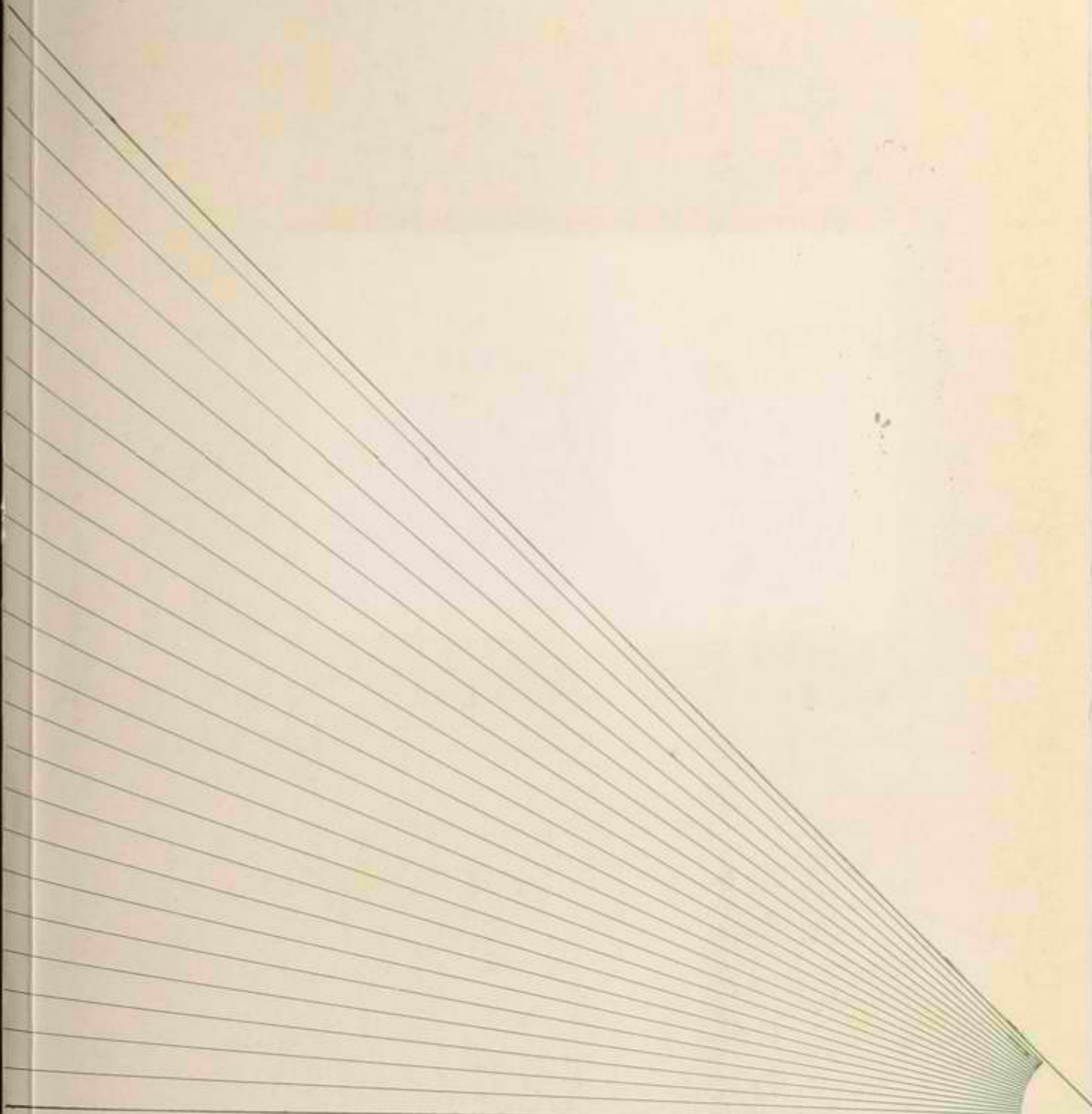
5. תעסוקה (תעשיה, תיירות, שירותים, חקלאות, סיוע)

משרד התעשיה, המסחר והתיירות, המרכז לתכנון תעשיות, יעדים לפיתוח התעשיה בישראל 1978-1990, דצמבר 1981.
 משרד התעשיה - היחידה לאזורי פיתוח, דו"ח על תיעוש ערי הפיתוח, אפריל 1980.
 משרד התעשיה, המסחר והתיירות - מרכז לתכנון תעשיתי, יעדים לפיתוח התעשיה בישראל 1975-1985, ספטמבר 1977.
 משרד התעשיה והמסחר - היחידה לאזורי פיתוח, דו"ח על תיעוש ערי הפיתוח ל-12.81, ניסן תשמ"ב (אפריל 1982).
 משרד התעשיה והמסחר - המרכז לתכנון תעשיתי, יעדים לפיתוח התעשיה בישראל 1978-1990, דצמבר 1981.
 משרד התעשיה - מרכז ההשקעות, החוק לעידוד השקעות בתעשיה באזורי הפיתוח.
 טרטנר, א., שמחה, א., תכנון אזורי של התעשיה במגזר הכפרי בישראל - שיקולים, שיטות ונתונים, דצמבר 1980.
 לשכה מרכזית לסטטיסטיקה, רבועים סטטיסטיים לשטחים המוחזקים 1980/1981.
 לשכה מרכזית לסטטיסטיקה, חשבונות לאומיים של שומרון ויהודה לעשור 1977-1968.
 משרד הבטחון - יל"ל, תיעוש שומרון ויהודה - מצב קיים ומגמות, 1980-1990.
 מפקדת יו"ש, דין וחשבון - שנת הממשל ה-14, אפריל 1981.
 חוק עידוד השקעות הון - תשי"ח 1958.
 חטיבת ההתישבות, צוות לתכנון שומרון ויהודה, הסת' ציו', מתאר ופיתוח אזורי תעשיה, סיון תשמ"ב.
 משרד החקלאות, הסוכה"י לא"י - המחלקה להתישבות, הרשות לתכנון ופיתוח החקלאות, ההתישבות והכפר, תנאי סיוע לפרוי-
 קטים בענפי האירוח והתיירות, ספטמבר 1982.
 רשות שמורות הטבע, שמירת טבע בישראל, מחקרים וסקרים, דו"ח מס' 4, ינואר 1981.
 החברה הממשלתית לתיירות, הסוכה"י - המחלקה להתישבות, קרן קימת לישראל, המועצות האזוריות ביהודה ושומרון, באמצ-
 עות קולקט קולקט אפשטיין אדריכלים, תכנית אב לפיתוח תיירות ביהודה ושומרון, דצמבר 1982.
 הסוכה"י, ק"ל, רשות שמורות הטבע, תכנית מסגרת לפיתוח גוש ארץ כפירה - טיוטא לדיון, דצמבר 1981.
 חטיבת ההתישבות, צוות לתכנון שומרון ויהודה, הסת' ציו', תכנית פיתוח אתר נרבתא, ינואר 1983.
 קרן קימת לישראל, מינהל פיתוח הקרקע, אגף היעור, באמצעות ש. אהרונסון בע"מ מתכנני ערים, אדריכלים, אדריכלי נוף,
 יער יתיר.
 הסוכה"י - המחלקה להתישבות, חבל הצפון, הסת' ציו' - חטיבת ההתישבות, אזור הצפון, מרכז שירותים קהילתיים לגוש עירון-
 רחון, הנחיות תכנון ופיתוח, פברואר 1981.
 חטיבת ההתישבות, צוות לתכנון שומרון ויהודה, הסת' ציו', תכנית פיתוח חינוך למוא"ז שומרון, אייר תשמ"ב.
 חטיבת ההתישבות, צוות לתכנון שומרון ויהודה, הסת' ציו', תכנית פיתוח כריאות למוא"ז שומרון, כסלו תשמ"ג.
 קמ"ט חקלאות, י. ארצי, שיחה, יוני 1982.

6. תשתיות (כבישים, חשמל, מים, ביוב, תקשורת)
 משרד הבטחון, יל"ל, אזור יהודה ושומרון - תכנית אב לכבישים, אוגוסט 1981.
 חטיבת ההתיישבות, צוות לתכנון שומרון ויהודה, תכנית פיתוח כבישים, אייר תשמ"ב.
 משרד הבטחון, יל"ל, תכנית מתאר למערכת חשמל, ינואר 1982.
 נתונים בנושא מים וביוב - ת.ה.ל. - ד. יוגב, ז. גולני, ג. מינצקר, שיחות, 1982.
 משרד הבטחון, יל"ל, מערכת המים, ינואר 1982.
 משרד התקשורת, הנהלת שרותי הנדסה, תכנית פיתוח רשת הטלפונים ביו"ש לשנת 2000, פברואר 1982.

7. מקרקעין
 קרן קימת לישראל, מינהל פיתוח הקרקע, תכנית פעולה לשמירת שטחים באזור יהודה ושומרון, יולי 1981.
 קרן קימת לישראל, מינהל פיתוח הקרקע, תפיסת שטחים, גישת תכנון - הצעה לדיון, ספטמבר 1982.
 קרן קימת לישראל, מינהל פיתוח הקרקע, תכנית פעולה לתפיסת שטחים ביו"ש לשנים 1983/84, נובמבר 1982.
 איסוף נתונים: י. נהרי, חב' הימנותא.

הוכן ע"י צוות לתכנון השוחרות והנחה של
החטיבה להחייבות ההסתדרות הציונית העולמית